

TMI KARI LEHTOLA

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti

12.10.2026

ESPOO · LAHNUS

Lahnuksen koulun tulevaisuus Riippumaton asiantuntija-arvio

Vaihtoehtojen ja kokonaisvaikutusten arviointi 2026

Rakennus, palvelu ja lapsen etu – Pohjois-Espoon kestävä elinvoimapolku

LAATINUT

Kari Lehtola

opetustoimen ylitarkastaja emeritus

Tmi Kari Lehtola – opetusalan asiantuntija ja konsultti

TOIMEKSIANTAJAT

Lahnuksen koulun vanhempainyhdistys ry

Lahnus-Takkulaseudun omakotiyhdistys ry

12.10.2026

Arvio perustuu Espoon kaupungin 7.10.2026 mennessä toimittamaan aineistoon, kaupungin vastauksiin kahteen tietopyyntöön ja niiden täydennyksiin, yhteen markkinatarkistukseen sekä raportissa yksilöityyn julkiseen asiakirja-aineistoon.

ARVION RAJAUS

Tämä loppuarvio vastaa kolmeen kysymykseen. Mitä Espoon kaupungin 7.10.2026 mennessä toimittama aineisto osoittaa Lahnuksen koulun tulevaisuudesta? Mitkä todelliset vaihtoehdot kestävät taloudellisen, pedagogisen, lapsen edun ja alueellisen kokonaisvaikutuksen tarkastelun? Millainen päätös olisi tämän aineiston perusteella asianmukaisesti perusteltavissa?

Arvio ei tee päätöstä kaupungin puolesta, eikä se ota kantaa valmistelun lainmukaisuuteen. Se arvioi, kantaako aineisto sen, mitä sillä perustellaan, ja esittää tämän perusteella asiantuntijan suosituksen.

Arvio perustuu kaupungin asiakirjoihin sekä kaupungin vastauksiin kahteen tietopyyntöön ja niiden täydennyksiin. Lisäksi tarpeeseen mitoitettun ratkaisun kustannustasoa on tarkistettu yhdeltä markkinatoimijalta. Aineiston keruu päättyi 7.10.2026. Lapsivaikutusten arvioinnista käytettävissä ovat olleet kaupungin keskeneräiset luonnokset, ei lopullinen versio. Lapsivaikutuksia koskevat havainnot rajataan siihen, mitä tämän arvion määräpäivään mennessä voidaan todentaa.

Sisällys

Tiivistelmä päätöksentekijälle.....	4
1 Johtopäätös ensin.....	6
1.1 Mihin arvio päättyy	6
1.2 Mikä muuttui välituloksen jälkeen	6
2 Toimeksianto, aineisto, menetelmä ja riippumattomuus	8
2.1 Toimeksianto	8
2.2 Sidonnaisuudet	8
2.3 Aineisto	8
2.4 Menetelmä.....	9
2.5 Epävarmuuskartta: miten luvut on merkitty	10
3 Kaupungin vahvin tapaus	11
3.1 Rakennus ei kestä nykytilassa	11
3.2 Oireilu on lisääntynyt	11
3.3 Pitkäikäiseen investointiin liittyy todellinen riski	12
3.4 Ikäluokat ovat pieniä	12
3.5 Kalajärvellä on tilaa	14
3.6 Koulumatkat pitenevät maltillisesti	14
3.7 Johtaminen ja kouluterveydenhoito	14
3.8 Yhteenveto: mitä kaupungin perusteet osoittavat	15
4 Kaksi eri kysymystä: rakennus ja palvelu.....	16
4.1 Päätöshistoria	16
4.2 Miten kaupunki on ratkaissut järjestyksen	16
4.3 Kehä, joka on katkaistava	17
5 Todelliset vaihtoehdot ja kaupungin oma mittari.....	19
5.1 Viisi vaihtoehtoa	19
5.2 Kaupungin oma tavoitetaso: 42 000 euroa oppilaspäältä	19
5.3 Symmetrietestit: kaikki vaihtoehdot samassa kehikossa	21
5.4 Mitä vaihtoehto C on – ja mitä se ei ole	22
5.5 Palautuvuus: kuinka hyvin päätöksen voi korjata	22
5.6 Markkinatarkistus: mitä se osoittaa ja mitä ei	23
6 Mitä voidaan säästää: todellinen nettovaikutus	26
6.1 Kolme eri asiaa, joita ei pidä sekoittaa	26
6.2 Sisäinen vuokra ei ole kaupungin säästö	26
6.3 Milloin säästö syntyy	27
6.4 Mitä Kalajärvellä syntyy	27
6.5 Investoinnin ja sisäisen vuokran mahdollinen päällekkäinen laskenta	28
6.6 Nettovaikutuksen rakenne	29
6.7 Kansallinen tutkimusnäyttö: KARVI ja MDI	29
7 Mitä voidaan menettää: veto- ja pitovoima ja elinvoima	31
7.1 Miksi tulopuoli kuuluu päätökseen	31
7.2 Espoo ei ole pieni kunta – ja siksi laskelma on toisenlainen	31

7.3	Vaikutusmekanismit ja niiden näyttö	31
7.4	Miksi pienikin vaikutus on suhteessa merkittävä	33
8	Monikasvoinen Espoo ja lasten ja nuorten pääkaupunki.....	34
8.1	Espoon oma mittapuu: Espoo-tarina 2025–2029	34
8.2	Kolme erilaista Espoota	34
8.3	Alakouluverkon on oltava kattavampi kuin yläkouluverkon	35
9	Yhdysluokkapedagogiikka ja Lahnuksen pedagoginen malli.....	36
9.1	Mitä kaupunki väittää	36
9.2	Mitä yhdysluokkaopetus on.....	36
9.3	Mitä tutkimus osoittaa – ja mitä ei.....	36
9.4	Onnistumisen edellytykset ja todelliset riskit.....	37
9.5	Kaupungin perusteet testattuina	38
9.6	Kaupungin omat kyselyt	38
9.7	Rakennuksesta johtuva haitta ei ole koulun koosta johtuva haitta.....	39
9.8	Tukiparadoksi	40
9.9	Tavoitteellinen yhdysluokkakoulu: Lahnuksen pedagoginen malli.....	40
10	Lapsen oikeudet ja laadukas lapsivaikutusten arviointi.....	42
10.1	Rajaus.....	42
10.2	LOS ja LAVA: kaksi eri asiaa	42
10.3	Mitä komitean yleiskommentit edellyttävät	43
10.4	Millainen on laadukas lapsivaikutusten arviointi	43
10.5	Espoon oma taso: vuosi 2024, vuosi 2026 ja kaupungin ohje	44
10.6	Vaihtoehtoverailu	45
10.7	Lasten ääni	46
10.8	Kalajärven lausunnot: valmius vastaanottaa ei ole puoltamista	46
10.9	Vaikutusketjun jäljitettävyyys	46
11	Kokonaisarvio: neljän akselin malli	48
11.1	Neljä akselia – ja miksi lapsen etu ei ole yksi niistä tasavertaisena	48
11.2	Vaihtoehdot akseleittain	49
11.3	Mitä kokonaisarvio kertoo	49
12	Asiantuntijan suositus: Pohjois-Espoon kestävä elinvoimapolku	50
12.1	Asiantuntijan kokonaisarvio	50
12.2	Kahdeksan suositusta	50
12.3	Ehdollinen jatkopäätös: malli lautakunnalle.....	52
12.4	Perusteluvollisuus.....	52
12.5	Mikä tätä suositusta vastaan puhuu	53
12.6	Lopuksi	54
	Päätöksentekijän muistilista	55
	Liite A. Evidenssimatriisi.....	56
	Liite B. Laskentaperusteet ja herkkyystarkastelu	58
	Liite C. Yhdysluokkaopetuksen tutkimusnäyttö.....	59
	Liite D. Aineistoloki	60
	Liite E. Lähteet	61

Tiivistelmä päätöksentekijälle

Kasvun ja oppimisen lautakunta päättää 28.10.2026, jatkuuko perusopetus Lahnuksessa 1.8.2027 alkaen vai siirtyvätkö oppilaat Kalajärven kouluun. Tämä arvio on tehty tuota päätöstä varten.

ARVION TULOS YHDELLÄ VIRKKEELLÄ

Kaupunki on osoittanut, ettei nykyisessä rakennuksessa voida jatkaa pitkäjänteisesti nykytilassa ilman olennaisia toimenpiteitä – mutta ei sitä, että Lahnuksen lähiopetus pitäisi lopettaa.

Kaupungin oma oppilaspaikkakohtainen tavoitetaso osoittaa juuri sen vaihtoehdon suuntaan, jota valmistelussa ei ole selvitetty.

Kuusi johtopäätöstä

1. Nykyinen rakennus ei ole pitkän aikavälin ratkaisu, ja terveysriskiin on vastattava päätöksestä riippumatta. Kuntotutkimus on yksilöinyt sisäilmapuutteiden lähteet ja mitannut epäpuhtauksien kulkeutumista mahdollistavan painesuhteen. Kaupungin mukaan oireilu on lisääntynyt, henkilökunnan tiedon mukaan myös oppilailla. Tilapalvelut arvioi nykytilassa jäljellä olevan muutaman vuoden. Kaupungin 6.10.2026 antaman vastauksen mukaan kuntotutkimuksen jälkeen ei ole tehty uusia sisäilmamittauksia, terveysriskin arviointia eikä viranomaistarkastuksia. Lapset ja henkilöstö ovat rakennuksessa vähintään 31.7.2027 asti, päätti lautakunta mitä tahansa – ellei terveystilanne edellytä aiempaa väistää.

2. Rakennuksesta luopuminen ja koulupalvelusta luopuminen ovat kaksi eri päätöstä. Kaupunki on hinnoitellut kolme nykyiseen rakennukseen perustuvaa ratkaisua ja nykyisen kokoisen uudisrakennuksen. Yhtään tarpeeseen mitoitettua paikallista ratkaisua ei ole selvitetty. Kun kaupungilta pyydettiin asiakirjoja, joissa opetuksen jatkamista on arvioitu muulla tavalla kuin nykyisen rakennuksen laajana peruskorjauksena, se vastasi 5.10.2026: *"Tällaisia dokumentteja ei ole."* Saman vastauksen mukaan vaihtoehdot punnitaan vasta jatkopäätöksen jälkeisessä tarveselvityksessä. Lautakunta valitsisi siis hinnoitellun lakkautusvaihtoehdon ja hinnoitteleamattoman jatkovaihtoehdon välillä.

3. Kaupungin oma tavoitetaso osoittaa puuttuvan vaihtoehdon suuntaan. Kaupungin 6.10.2026 vastauksen mukaan *"koulukohteille asetettu tavoite oppilaspaikan hinnalle on noin 42 000 €"*. Asettajaa ei nimetä, eikä vastauksessa viitata päätökseen tai ohjeeseen. Peruskorjaus (noin 61 000 €/paikka) ja nykyisen kokoinen uudisrakennus (noin 61 500 €/paikka) ylittävät sen selvästi. Tarpeeseen mitoitettu noin 960 bruttoneliömetrin koulu asettuu kaupungin omilla yksikköhinnoilla laskettuna noin 32 000–37 000 euroon paikkaa kohden ja markkinatarkistuksen perusteella noin 29 000 euroon. Luvut ovat alustavia suuruusluokkia, eivät kustannusarvioita: tilaohjelma, pinta-ala ja osa kustannuseristä on vielä määrittämättä, ja markkinatarkistus on yhden toimittajan indikaatio. Jakajana on 100 oppilaspaikkaa, joka on nykyisen rakennuksen kapasiteetti ja kaupungin oma vertailuluku, mutta uuden ratkaisun kapasiteetti on vielä laskentaoletus. Jos uusi koulu mitoitettaisiin 74 oppilaalle, kaupungin yksikköhinnoista johdettu taso olisi noin 43 000–50 000 euroa paikalta. Valmis hankearvio voi poiketa näistä, mutta ero tavoitteeseen on niin suuri, että vaihtoehto on selvitettävä. Siirtokelpoisena toteutettuna sama ratkaisu vastaisi myös Tilapalvelujen perusteltuun huoleen siitä, että pitkäikäinen investointi jäisi vajaakäyttöön.

4. Lakkauttamisen todellista säästöä ei ole laskettu. Sisäinen tilavuokra ei sellaisenaan ole kaupungin säästö. Koulurakennuksen vuokrasta noin 134 000 euroa vuodessa muodostuu ylläpitoon liittyvistä eristä, jotka todennäköisimmin poistuvat purkamisen jälkeen. Kaupunki ei kuitenkaan ole osoittanut, mitkä näistä menoista tosiasiaa poistuvat kaupunkitasolla ja milloin. Ennen purkua kustannukset säilyvät kaupungin mukaan likimain ennallaan, minkä lisäksi syntyy ilkvallan torjunnan kustannuksia.

5. Päätöksen kustannukset on arvioitu, alueelliset vaikutukset eivät. Kaupungin valmisteluasiakirjoissa ja lapsivaikutusten arvioinnin luonnoksissa ei arvioida, mitä Pohjois-Espoon maaseutumaisen alueen ainoan lähikoulun lopettaminen merkitsee alueen veto- ja pitovoimalle, yhteisölle ja kaupungin pitkän aikavälin maankäytölle. Espoossa nämä vaikutukset ovat toisenlaisia kuin pienissä kunnissa, eikä niiden suuntaa ja suuruutta voi tällä aineistolla osoittaa euroina. Kyse on perustelluista arviointikohteista, ei todennetuista menetyksistä – mutta niiden jättäminen kokonaan arvioimatta ei ole neutraali rajaus.

6. Lapsen etua ei voida jäljittää todellisten vaihtoehtojen välillä, eikä pedagoginen johtopäätös perustu Lahnus-kohtaiseen näyttöön. Arviointiluonnos vertaa lakkauttamista vaihtoehtoon "toiminta jatkuu nykyisellään", jota kaupunki itse ei pidä mahdollisena. Käytettävissä olevasta aineistosta ei voida jäljittää lasten näkemysten kulkua kuulemisesta lapsen edun punnintaan. Kaupungin omat oppilas- ja huoltajakyselyt eivät tue kuvaa pedagogisesti heikosta koulusta, ja yhdysluokka on tutkimuksen valossa opetuksen organisointitapa, ei laatuluokitus.

Kaupungin vahvat perusteet – yhtä suoraan

Kalajärven koululla on tilaa: noin 380 oppilasta 600 oppilaan rakennuksessa. Kapasiteetti ei tämän arvion perusteella ole este siirrolle. Alueen ikäluokat ovat pieniä, ja vuoden 2026 yhdeksästä koulutulokkaasta neljä aloitti Lahnuksessa, neljä Kalajärvellä ja yksi muualla. Koulumatka pitenisi keskimäärin noin 700 metriä, ja kaupungin laskelma tästä on huolellinen. Koulunjohtaja on vaihtunut toistuvasti. Pitkäikäiseen investointiin pieneen kouluun liittyy todellinen riski. Nämä tosiasiat painavat, ja ne on otettu tässä arviossa täysimääräisesti huomioon. Yksikään niistä ei kuitenkaan korvaa puuttuvaa vaihtoehtovertailua.

Asiantuntijan suositus: Pohjois-Espoon kestävä elinvoimapolku

- 1. Nykyinen rakennus:** nykytilassa jatkamista ei voida suositella pitkän aikavälin ratkaisuna.
- 2. Koulupalvelu:** paikallisen opetuksen lopettamista ei ole osoitettu kokonaistaloudellisesti, pedagogisesti, alueellisesti eikä lapsen edun kannalta parhaaksi ratkaisuksi. Ennen tällaista päätöstä on selvítettävä tarpeeseen mitoitettu, mieluiten siirtokelpoinen paikallinen ratkaisu ja verrattava sitä Kalajärvellä siirtymiseen samoilla perusteilla.
- 3. Terveys:** ajantasainen terveysriskin arviointi ja tarvittavat väliaikaiset toimet viipymättä ja palveluverkkopäätöksestä riippumatta.
- 4. Päätösmuoto:** ehdollinen jatkopäätös, jossa tarveselvitykselle asetetaan määräaika ja kriteerit. Jos selvitys ei tue paikallista ratkaisua, asia palaa lautakuntaan.

Suositus ja sen kahdeksan osaa on perusteltu luvussa 12. Päätöksentekijän muistilista on raportin lopussa.

Jos tasapuolinen vaihtoehtovertailu, kaupungin todelliseen nettovaikutukseen perustuva talouslaskelma ja asianmukainen lapsen edun arviointi osoittavat Kalajärvellä siirtymisen kokonaisuutena parhaaksi vaihtoehdoksi, myös tämän riippumattoman arvioinnin johtopäätöksen tulee olla se. Tämänhetkinen aineisto ei vielä osoita sitä.

1 Johtopäätös ensin

1.1 Mihin arvio päättyy

Espoon kaupungin valmistelu on vahvimmillaan siinä, mitä se sanoo nykyisestä rakennuksesta. Rakennuksessa on yksilöityjä ja mitattuja puutteita. Tilapalvelut arvioi, ettei rakennuksessa voida jatkaa nykytilassa pitkään, ja kaupunki on hinnoitellut korjausvaihtoehdot huolellisesti. Kalajärven koululla on tilaa, ja koulumatkojen muutos on laskettu tarkasti.

Valmistelu on heikoimmillaan siinä, mitä se päättelee rakennuksesta. Siitä, ettei nykyinen rakennus ole pitkän aikavälin ratkaisu, ei seuraa, että koulupalvelu pitäisi viedä pois Lahnukselta. Tämä johtopäätös edellyttäisi, että paikallisen opetuksen todelliset vaihtoehdot olisi selvitetty ja hinnoiteltu. Kaupungin oman vahvistuksen mukaan niin ei ole tehty.

Ratkaiseva havainto ei perustu tilaajien eikä arvioijan mittapuuhun vaan kaupungin omaan. Kun kaikkia vaihtoehtoja mitataan kaupungin koulukohteille ilmoittamalla noin 42 000 euron tavoitetasolla oppilaspaiikkaa kohden, **kaupungin hinnoittelemat pitkäikäiset ratkaisut ylittävät sen. Tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu asettuu kaupungin omilla yksikköhinnoilla tehdyn alustavan tarkastelun perusteella tavoitetason alapuolelle. Tätä ratkaisua ei ole selvitetty.**

Valmistelun ratkaiseva puute ei siten ole se, ettei Lahnuksen koulun säilyttämistä olisi perusteltu riittävästi. **Puute on siinä, että yksi todellisista päätösvaihtoehdoista on jätetty selvittämättä – ja samalla jätetty arvioimatta, mitä päätöksellä voidaan menettää.**

1.2 Mikä muuttui välituloksen jälkeen

Välitulos julkaistiin 20.9.2026. Sen jälkeen kaupunki on vastannut kahteen täydentävään tietopyyntöön laajasti, ja arvioon on saatu toimittajan markkinatarkistus. Uusi aineisto on muuttanut arviota molempiin suuntiin.

Välituloksen havainto	Muutos	Mihin muutos perustuu
Vaihtoehtovertilau on puutteellinen	Vahvistui	Kaupunki 5.10.: opetuksen jatkamista muuten kuin nykyisen rakennuksen laajana peruskorjauksena ei ole selvitetty
Tarpeeseen mitoitettu ratkaisu puuttuu	Vahvistui ja täsmentyi	Kaupungin 42 000 €/paikka -tavoite ja yksikköhinnat; markkinatarkistus (luku 5)
Nettovaikutusta ei ole laskettu	Vahvistui	Kaupunki 6.10.: säästöt syntyvät vasta purun jälkeen; ennen purkua kustannukset säilyvät likimain ennallaan
Kohdekohtainen käyttöikäarvio puuttuu	Täsmentyi	Tilapalvelut 6.10.: nykytilassa "muutama vuosi" käyttäjäkokemuksesta riippuen; teknistä kohdearviota ei edelleenkään ole
Ajantasainen sisäilmatieto puuttuu	Täsmentyi	Kaupungin mukaan kuntotutkimuksen (6/2025) jälkeen ei uusia mittauksia eikä terveystarkistuksia; oireilu on lisääntynyt, myös oppilailla. Vahvistaa kaupungin perustetta.
Elinkaarta jatkavan korjauksen kustannus noin 2,0 M€	Korjautui	Kaupunki on esittänyt kaksi kustannustasoa: 1,65 M€ ilman lämmitysmuutosta ja noin 3 M€ lämmitysmuutos mukaan lukien
Ei dokumenttia korjaustoimista vuoden 2024 kehotusten jälkeen	Korjautui	Korjaushistorian mukaan ainakin vesikaluste korjattiin (12/2024) ja tila alipaineistettiin (2025)
Kalajärven pitkän aikavälin kapasiteetti avoin	Rajautui kaupungin hyväksi	Kaupunki on perustellut vastaanottokyvyn myös kaavojen toteutuessa
Alueen kaavapotentiaali	Rajautui	Suurimmat lausunnoissa esitetyt kaavaluvut eivät ole realistisia; kasvu kohdistuu pääosin muualle
Ikäluokan koko kaupungin aineistoissa 6, 9 tai 10	Täsmentyi	Kaupunki 7.10.: luvut koskevat eri aluerajauksia ja ajankohtia; koulutulokkaita oli 9
Vuoden 2026 kouluvalinnat	Täsmentyi	4 Lahnus – 4 Kalajärvi – 1 muu koulu (luku 3.4)
15 oppilasta puuttuu koulumatkalaskelmasta	Korjautui	14 kuudesluokkalaista, jotka siirtyvät joka tapauksessa, ja yksi toisen kunnan asukas
Lahnus-kohtainen pedagoginen näyttö puuttuu	Täsmentyi	Kaupungin omat oppilas- ja huoltajakyselyt: vahvoja tuloksia; vertailuarvot puuttuvat (luku 9.6)

Taulukko 1. Välituloksen havainnot uuden aineiston valossa.

Kahdessa kohdassa välitulos oli väärässä tai epätarkka, ja ne on korjattu. Neljässä kohdassa uusi aineisto vahvistaa kaupungin perusteita. Tärkeimmässä kysymyksessä, todellisten vaihtoehtojen selvittämisessä, välituloksen havainto on vahvistunut kaupungin omalla vahvistuksella.

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Arvio on muuttunut aineiston mukana. Siksi sen **pääjohtopäätös ei ole lähtöoletus vaan tulos**: kaupungin näyttö riittää osoittamaan merkittävän korjaustarpeen ja sen, ettei nykytilassa voida jatkaa, mutta **ei ratkaisemaan palvelukysymystä**.

2 Toimeksianto, aineisto, menetelmä ja riippumattomuus

2.1 Toimeksianto

Arvion ovat tilanneet Lahnuksen koulun vanhempainyhdistys ry ja Lahnus-Takkulaseudun omakotiyhdistys ry. Toimeksiantosopimus allekirjoitettiin 13.9.2026. Työ tehtiin kahdessa vaiheessa: välitulos (20.9.2026) ja tämä loppuarvio.

Sopimuksen mukaan tilaajilla ei ole oikeutta vaikuttaa arvion sisältöön tai johtopäätöksiin. Tilaajien tavoitteena on Lahnuksen lähiopetuksen säilyttäminen. Tämä tavoite on saanut määrittää tutkimuskysymyksen, mutta ei sen tulosta. Tilaajien omat väitteet on arvioitu samalla kriittisyydellä kuin kaupungin perustelut, ja useat niistä on tässä arviossa rajattu tai hylätty.

Faktantarkastusvaiheessa tilaajien ohjausryhmä, johon kuului vanhempainyhdistyksen ja omakotiyhdistyksen edustajia, sai tarkistaa arvion tosiasiatiedot. Ohjausryhmällä ei ollut oikeutta vaikuttaa arvioijan johtopäätöksiin. Faktantarkastus tehtiin 10.–11.10.2026. Palautteen perusteella tosiasiatietoja täsmennettiin ja raporttiin lisättiin paikallisia näkökulmia, jotka on merkitty tilaajien tiedoksi [T]. Arvion johtopäätökset eivät muuttuneet.

2.2 Sidonnaisuudet

Olen työskennellyt Espoon kaupungin palveluksessa opettajana, apulaisrehtorina ja rehtorina 16 vuotta. Siirryin Espoosta lääninhallituksen ylitarkastajaksi vuoden 2005 alusta. Minulla ei ole nykyisiä sidonnaisuuksia Espoon kaupunkiin tai asian osapuoliin.

Tarpeeseen mitoitettun ratkaisun markkinatieto saatiin ohjausryhmän kautta tulleen yhteydenoton pohjalta. Se varmennettiin tätä arviota varten suoraan ratkaisun toimittajalta kirjallisesti. Toimittaja on ilmoittanut antamansa tiedot julkaisukelpoisiksi. Tietoa käytetään suuntaa antavana ristiintarkistuksena, ei hankesuunnitelmana eikä sitovana tarjouksena (luku 5.6).

2.3 Aineisto

Arvio perustuu ensisijaisesti kaupungin asiakirjoihin ja kaupungin kirjallisiin vastauksiin. Täydellinen aineistoloki on liitteessä D. Tekstissä käytetyt lähdelyhenteet:

Lyhenne	Asiakirja
KJ100	Konserni- ja tilajaosto 10.8.2026 § 100 päätöshistorioineen ja liitteineen (sivuviihteet Dynasty-tulosteen 9 s. mukaan)
KJ13	Konserni- ja tilajaosto 2.2.2026 § 13, pöytäkirja
L2, L4, L5	Uudisrakennuksen tavoitehinta 11.12.2025; kuntotutkimus 25.6.2025; korjaustyöselostus 8.12.2025
LM	Peruskorjauksen laskentamuistio 13.1.2026
RHS	Rakennushistoriaselvitys 17.4.2026
TK	Terveydensuojelun tarkastuskertomus (tarkastus 23.10.2024)
TA	Kasvun ja oppimisen toimialan lausunto 22.1.2026
KaO43	Kasvun ja oppimisen lautakunta 6.3.2024 § 43
LAVA24	Lapsivaikutusten ennakoarviointi 29.1.2024

Lyhenne	Asiakirja
LAVA26	Lapsivaikutusten arviointi 2026, keskeneräiset luonnokset (toimitettu 17.9. ja 24.9.2026)
VO	Espoon kouluverkon kehittämisen valmisteluohje
AI-D, AI-M	Asukasillan 7.9.2026 esitysaineisto ja muistio
HJ	Henkilöstö- ja johtokuntainfon muistio 2.9.2026
V, V14, S17	Kaupungin vastaukset 7.9.2026 tietopyyntöön, oppilas- ja koulutulokastiedot 14.9.2026, sähköpostivastaukset 17.9.2026
W24.9, W28.9, EV5.10, W6.10, W7.10	Kaupungin vastaukset täydentäviin tietopyyntöihin (sis. Tilapalvelujen vastaukset)
KAAVA	Kaupungin vastaus kaavoitusta koskevaan kysymykseen 2.10. ja 6.10.2026
LAUS	Lausunnot 16.–21.9.2026 (koulujen henkilöstö, johtokunnat ja oppilaskunnat, nuorisovaltuusto, yhdistykset)
KYS	Lahnuksen koulun huoltajakysely 2024–2025 (n = 36) ja oppilaskysely 2025–2026, luokat 4–6 (n = 37)
KH	Tilapalvelujen korjaus- ja huoltohistoria
AARNI	Aarnivalkean siirtokelpoisen koulun hankintapäätös 19.10.2018 ja hankesuunnitelman tiedot
NIIP	Kaupunginhallituksen tila- ja asuntojaosto 24.5.2021 § 37 (Niipperin siirtokelpoinen liikuntasali; Niipperin siirtokelpoinen tyypikoulu 2017)
KH205; LV2018; YIT2026	Kaupunginhallitus 7.8.2023 § 205 (Jupperin koulun uudisrakennus); Länsiväylä 12.6.2018; YIT, Jupperin työmaatiedote 1, 6.10.2026
EE	Elementit-E Oy:n kirjalliset vastaukset 1.10., 5.10. ja 7.10.2026
ET	Espoo-tarina 2025–2029 (kaupunginvaltuusto 20.10.2025)

Taulukko 2. Lähdeyhenteet.

2.4 Menetelmä

Jokainen keskeinen väite on jäljitetty alkuperäisasiakirjaan. Jokaiselle keskeiselle johtopäätökselle on muotoiltu Espoon kaupungin vahvin mahdollinen vastaväite, ja johtopäätös esitetään vain siinä laajuudessa, jossa se kestää sen. Tilaajien ennakkokäsitystä tukevat tulokset on testattu erikseen. Tämän seurauksena useita alustavia havaintoja on rajattu tai poistettu, ja kaupunkia tukevat havainnot on kirjattu yhtä näkyvästi kuin sen puutteet.

Symmetria. Kaikki vaihtoehdot arvioidaan samassa kehikossa ja samoilla kriteereillä (luku 5.3). Vaihtoehtoa ei hylätä kriteerillä, jota ei sovelleta muihin.

Kaupungin omat mittarit ensin. Missä kaupungilla on oma kriteeri, oma ohje tai oma strateginen tavoite, vaihtoehtoja mitataan sillä. Näin arvio ei tuo päätöksentekoon ulkopuolista normia vaan kysyy, täyttääkö valmistelu kaupungin itse asettaman tason.

Rakennus, palvelu ja terveys pidetään erillään. Rakennuksen kunto, koulupalvelun sijainti ja lasten terveyden turvaaminen ennen päätöksen täytäntöönpanoa ovat kolme eri kysymystä. Ensimmäisestä ei seuraa toinen, eikä kolmas voi odottaa kahta ensimmäistä.

Mitä arvioissa ei tehdä. Arviossa ei laadita kaupungin puolesta hankesuunnitelmaa eikä oikaistua kokonaiskustannuslaskua. Arvio ei myöskään ratkaise oikeudellista kysymystä valmistelun lainmukaisuudesta. Juridisissa havainnoissa erotetaan lain vaatimus, hyvän valmistelun vaatimus ja muutoksenhakuriskiä lisäävä puute.

2.5 Epävarmuuskartta: miten luvut on merkitty

Kaikki luvut eivät ole yhtä varmoja, eikä niitä esitetä sellaisina. Jokainen arvion keskeinen luku on merkitty yhteen kuudesta luokasta.

Merkintä	Luokka	Esimerkki
[K]	Kaupungin asiakirja tai kaupungin kirjallinen vastaus	Peruskorjaus 6,10 M€
[J]	Arvioijan johtama laskelma kaupungin omista luvuista	Mitoitettu ratkaisu kaupungin yksikköhinnoin 3,2–3,7 M€
[M]	Markkinatoimijan kirjallinen tieto	Siirtokelpoinen ratkaisu noin 2,3 M€
[T]	Tilaaajan, osallisen tai lausunnonantajan näkemys	Johtokunnan esittämät kaavaluvut
[L]	Lainsäädäntö, muu viranomaislähde tai tutkimus	Karvin arviointi; valtionosuusperusteet
[A]	Avoin: tieto puuttuu tai on ristiriitainen	Elinkaarta jatkavan korjauksen kahden kustannustason ero

Taulukko 3. Näytön luokat.

Kun johtopäätös nojaa [J]- tai [M]-tietoon, se sanotaan. Kun tieto on avoin, sitä ei täytetä oletuksella kaupungin hyväksi eikä sitä vastaan.

3 Kaupungin vahvin tapaus

Tämä luku esittää kaupungin perusteet niin vahvoina kuin aineisto sallii. Ne ovat todellisia, ja useimmat niistä ovat vahvistuneet välituloksen jälkeen.

Riippumattoman arvion uskottavuus ratkeaa sillä, miten se käsittelee vastapuolen parhaat perusteet. Siksi niistä aloitetaan.

3.1 Rakennus ei kestä nykytilassa

Lahnuksen koulun päärakennus on peruskorjattu 1975–1977 ja 1999–2000 [KH]. Edellisestä peruskorjauksesta on kulunut noin 26 vuotta; aiemmat korjausvälit olivat noin 17 ja 24 vuotta. Rakennushistoriaselvityksen mukaan koululla on erityinen asema yhtenä Espoon ensimmäisistä suomenkielisistä kansakouluista [RHS].

Kesäkuun 2025 kuntotutkimus yksilöi sisäilmapuutteiden merkittävimmät lähteet. Ne ovat sokkelirakenteisiin ja pilareiden taakse jätetyt vaurioituneet korkkieristeet ja laudoitukset sekä alapohjan kanaalit vanhoine eristeineen. Näistä rakenteista havaittiin merkittäviä ilmapuutteita sisäilmaan. Alapohjan kanaali oli mittausjaksolla keskimäärin 0,7 pascalia ylipaineinen käytävään nähden, mikä mahdollistaa epäpuhtauksien kulkeutumisen sisäilmaan. Kanaalin betonirakenteissa oli rakoja, joista näki maaperään. Vesikatossa ja yläpohjassa havaittiin kiireellisiä korjaustarpeita. [L4; KJ100 s. 4] Korjaushistorian mukaan ilmanvaihtokoneissa on ollut toistuvia vikoja vuosina 2016–2024 [KH].

Tilapalvelut-liikelaitos arvioi 6.10.2026, että nykytilanteessa rakennuksella on käyttäjien kokemuksesta riippuen jäljellä noin muutama vuosi. Pieniä tiivistys- ja paikkakorjauksia tarvitaan joka tapauksessa, kustannuksiltaan kymmenistä muutamaan sataan tuhanteen euroon, ja niihin liittyy riski, ettei rakennusta saada kuntoon. Ylipaineistus olisi todennäköisesti tarpeen, mikä johtaisi todennäköisesti muutaman vuoden kuluttua kohteesta luopumiseen. Tilapalvelut ei voi suositella tätä vaihtoehtoa. [W6.10]

Arvioijan kanta: Kaupungin peruste kestää. Nykyisessä rakennuksessa ei voida jatkaa pitkäjänteisesti nykytilassa ilman olennaisia toimenpiteitä. Tämä sanotaan suoraan, koska se pitää paikkansa ja koska se koskee myös tilaajien tavoitetta: koulupalvelun säilyttäminen ei voi tarkoittaa nykyisessä rakennuksessa jatkamista sellaisenaan.

Kaksi varausta on tarpeen, mutta ne eivät kumoa perustetta. Rakennuksen jäljellä olevasta käyttöiästä ei ole kohdekohtaista teknistä arviota; kaupungin luvut ovat yleisiä tavoiteikiä ja käyttäjäkokemukseen perustuva arvio [V; W6.10]. Lisäksi päätösasiakirjassa esitetylle energiatehokkuusluvulle (luokka F, 364 kWh/brm²/v) ei ole lähdeä, koska kaupungin mukaan energiatodistusta ei ole olemassa [KJ100 s. 4; EV5.10]. Rakennuksen heikko energiatehokkuus on silti ilmeinen: toteutuneet energiakulut ovat olleet noin 49 500 euroa vuodessa [V].

3.2 Oireilu on lisääntynyt

Terveydensuojeluviranomaisen tarkastuksessa lokakuussa 2024 noin puolet henkilökunnasta koki sisäilmaan liittyvää oireilua, eikä oireilu ollut helpottanut tutkimuksista ja korjauksista huolimatta. Oppilaiden oireilusta henkilökunnalla ei tuolloin ollut tietoa. [TK s. 1] Viranomainen antoi kehoituksia mutta ei todennut terveyshaittaa eikä antanut määräystä [TK s. 2–3].

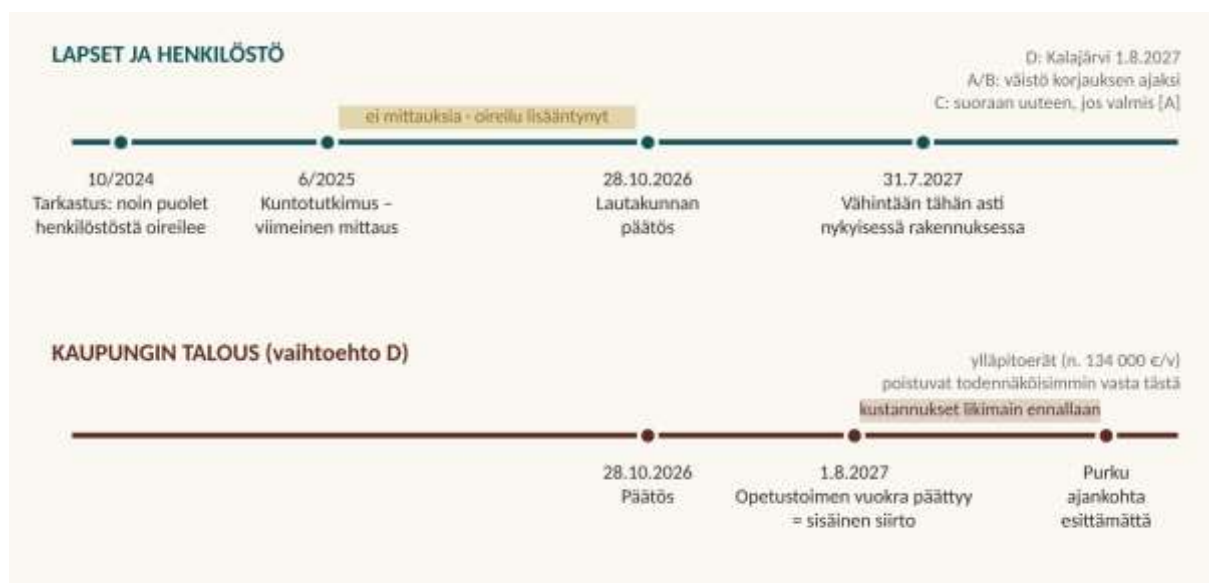
Tilanne on sittemmin muuttunut. Lahnuksen henkilöstön lausunnon mukaan koko henkilökunta oireilee, oireet ovat pahentuneet ja oireita esiintyy myös oppilaila [LAUS]. Kaupunki vahvisti 5.10.2026:

"Tarkastuskertomuksen jälkeen oireilu on lisääntynyt. Henkilökunnan tiedon mukaan myös oppilaiden oireilu on lisääntynyt." [EV5.10] Tieto oppilaiden oireilun lisääntymisestä perustuu henkilöstön välittämään havaintoon.

Käytettävissä olevasta aineistosta ei ilmene, että oppilaiden oireilua olisi selvitetty oppilas- tai huoltajakyselyllä tai terveydellisellä tutkimuksella. Havainto on otettava vakavasti, mutta sitä ei voida käsitellä

mitattuna oireilun lisääntymisenä eikä sen perusteella osoittaa oireiden syytä. Kaupungin mukaan kesäkuun 2025 kuntotutkimuksen jälkeen rakennuksesta ei ole tehty sisäilmamittauksia, terveysriskin arviointia eikä viranomaistarkastuksia; kuntotutkimusraporttia on päivitetty 14.8.2025 [W6.10].

Arvioijan kanta: Tämä vahvistaa kaupungin perustetta luopua nykyisestä rakennuksesta. Samalla se nostaa esiin kysymyksen, joka ei riipu palveluverkkopäätöksestä lainkaan. Lapset ja henkilöstö ovat rakennuksessa vähintään 31.7.2027 asti kaikissa vaihtoehtoissa, korjausvaihtoehtoissa todennäköisesti pidempään – ellei terveystilanne edellytä aiempaa väistää. Kun oireilu on kaupungin oman tiedon mukaan lisääntynyt ja viimeisimmästä mittauksesta on yli vuosi, ajantasainen terveysriskin arviointi ja tarvittavat väliaikaiset toimet eivät voi odottaa sitä, mitä koulun tulevaisuudesta päätetään.

Kuvio 1. Kaksi aikajanaa: missä lapset ovat ja milloin kaupungin talousvaikutus syntyy (vaihtoehto D). Lähteet: TK; L4; W6.10; EV5.10; KJ100.

3.3 Pitkäikäiseen investointiin liittyvä todellinen riski

Tilapalvelujen mukaan peruskorjaus maksaisi noin 6 miljoonaa euroa, ja sen tavoitekäyttöikä olisi noin 50 vuotta, jonka aikana talotekniikkaa ja vesikattoa jouduttaisiin edelleen uusimaan. Oppilaspaikkaa kohden tämä tekee noin 60 000 euroa sadalle oppilaalle ja noin 98 000 euroa nykyiselle 61 oppilaalle. Koulukohteille asetettu tavoite oppilaspaikan hinnalle on noin 42 000 euroa. Tilapalvelut pitää suurena riskinä, että kohteesta luovuttaisiin investoinnista huolimatta ennen tavoiteikäkkää ja vähimmäisvuokrakautta. [W6.10]

Arvioijan kanta: Tämä on kaupungin vahvin yksittäinen talousargumentti, ja se pitää paikkansa. Kuusi miljoonaa euroa noin 60 oppilaan koulun nykyiseen rakennukseen on kaupungin ilmoittamalla tavoitetasolla mitattuna kallis ratkaisu. Jos kysymys olisi pelkästään peruskorjauksesta tai lakkauttamisesta, kaupungin kanta olisi vahva. Luku 5 osoittaa, ettei kysymys ole tämä. Vertailukelpoinen luku on Tilapalvelujen itse esittämä 60 000 euroa oppilaspaikalta, ei 98 000 euroa oppilasta kohden, koska kaupungin tavoite on paikkakohtainen eikä viidenkymmenen vuoden investointia voi mitata yhden lukuvuoden oppilasmäärällä.

3.4 Ikäluokat ovat pieniä

Lahnuksen koulun oppilasmäärä on pientynyt vuodesta 2019 lukuvuoteen 2026–2027 noin 38 prosenttia.

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026–27
98	95	96	83	82	75	74	61

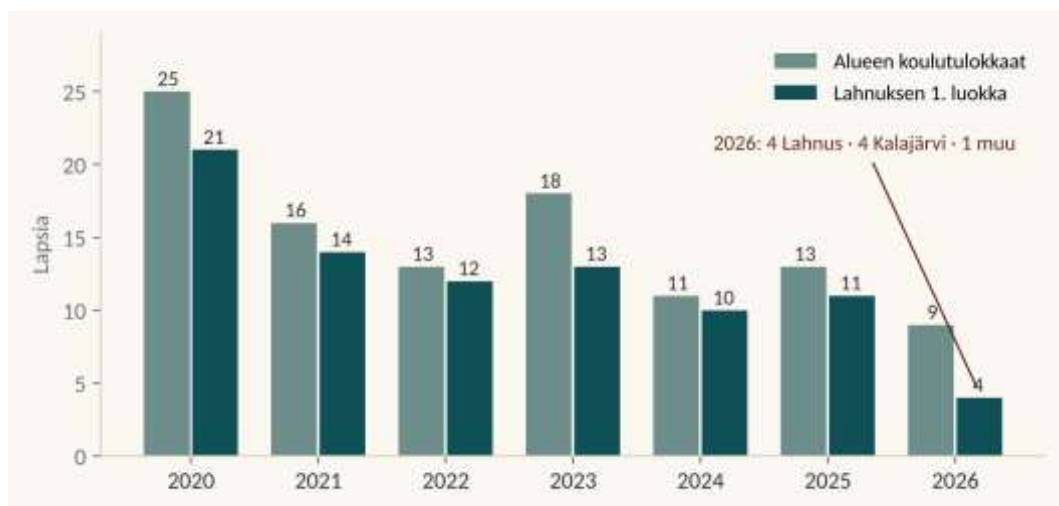
Taulukko 4. Lahnuksen koulun oppilasmäärä 2019–2026. Lähteet: TA (2019–2025); LAVA26 ja W6.10 (lukuvuoden 2026–2027 alku) [K].

Alueen koulutulokkaita on viime vuosina ollut aiempaa vähemmän: 25 vuonna 2020, 13–18 vuosina 2021–2023 ja 9–13 vuosina 2024–2026 [V14]. Kaupungin ennusteen mukaan koulu pysyy noin 60–70 oppilaan kouluna 2030-luvulle, ja alueen perusopetusikäisten määrän ennustetaan pysyvän nykyisellään tai laskevan hieman [LAVA26; TA]. Aineistossa ei ole yhtään asiakirjaa, joka tukisi käsitystä oppilasmäärän kääntymisestä kasvuun rakennuksen korjaamisen jälkeen.

Vuoden 2026 koulutulokkaat. Kaupungin 7.10.2026 antaman täsmennyksen mukaan alueella, jolta lapset on viime vuosina osoitteen perusteella ohjattu Lahnukseseen, asui yhdeksän suomen- tai vieraskielistä koulutulokasta. Neljän huoltajat toivoivat lähikouluksi Lahnusta, neljän Kalajärveä ja yhden muuta koulua. Toiveet toteutettiin. [W7.10]

Välituloksessa todettu ikäluokan koon vaihtelu (6, 9 ja 10 lasta) on nyt selvitetty. Kuuden lapsen luku koskee pienalueita 722–725. Kolme muuta koulutulokasta asuu pienalueen 711 pohjoisosassa, joka kuuluu Lahnuksen alueeseen; Espoossa kouluilla ei ole kiinteitä oppilaaksiottoalueita. [W7.10] Yhdeksän tulokkaan luku ja jakauma 4–4–1 (yksi Pakankylään) käyvät ilmi jo toimialan lausunnosta 22.1.2026 [TA; W7.10]. Koulutulokastaulukon kevään sarakkeessa luku on 10 [V14]; ero jää aineistossa selittämättä. Kuuden ja yhdeksän lapsen luvut koskevat siten eri aluerajauksia. Muiden luokka-asteiden pienet erot jäävät aineistossa selittämättä, eikä niillä ole merkitystä johtopäätösten kannalta.

Vuosi 2026 poikkeaa selvästi aiemmista. Vuosina 2020–2025 Lahnuksen ensimmäisen luokan koko vastasi 72–92 prosenttia alueen tulokasmäärästä [V14]. Osuuksiin sisältyy myös alueen ulkopuolisia oppilaita, joten ne ovat ylärajoja eivätkä valintaosuuksia. Vuonna 2026 vastaava luku oli neljä yhdeksästä.

Kuvio 2. Alueen koulutulokkaat ja Lahnuksen ensimmäinen luokka 2020–2026. Vuoden 2026 tulokasluku 9 on toimialan lausunnon 22.1.2026 ja kaupungin 7.10. täsmennyksen mukainen; koulutulokastaulukon kevään sarakkeessa luku on 10. Lahnuksen 1. luokkaan sisältyy alueen ulkopuolisia. Lähteet: V14; TA; W7.10.

Arvioijan kanta: Kaupungin peruste on todellinen. Ensimmäinen luokka on pieni, ja alueen ikäluokat ovat pienentyneet. Vuoden 2026 jakauma osoittaa, ettei Lahnus ollut kaikkien alueen perheiden ensisijainen valinta. Se ei kuitenkaan osoita perheiden yksiselitteisesti hylänneen Lahnuksen, koska valinta jakautui tasan Lahnuksen ja Kalajärven välillä. Aineisto ei kerro, mistä vuoden 2026 muutos johtuu. Yhdeksän lapsen ikäluokassa yhden vuoden jakaumasta ei voida johtaa pysyvää suuntausta kumpaankaan suuntaan.

Pieni ikäluokka on peruste mitoitaa koulu pieneksi. Se ei yksin ole peruste lopettaa koulua. Kaupungin oma ennuste kuvaa vakaata, pientä tarvetta: noin 60–70 oppilasta, ei nollaa. **Kysymys ei siksi ole, onko Lahnuksen alueella koulutarvetta, vaan minkä kokoiseen tarpeeseen ratkaisu mitoitetaan.**

3.5 Kalajärvellä on tilaa

Kalajärven koulun rakennus on mitoitettu noin 600 oppilaalle. Lukuvuoden 2026–2027 alussa oppilaita on 380 eli käyttöaste on noin 63 prosenttia [W6.10]. Kalajärven oppilasmäärän arvioidaan pienenevän ilman uutta asuntotuotantoa 10–20 oppilaalla vuodessa [TA].

Kaupunki on perustellut vastaanottokyvyn myös pidemmällä aikavälillä. Vaskitsanmäen, Metsämaan ja osin Niipperinniityn kaavat tuottaisivat yhteensä noin 230–280 perusopetusikäistä useamman vuoden aikana. Arvio on laskettu nykyisellä ikäluokkaosuudella, vaikka osuuden arvioidaan pienenevän. Ketunkorpi ei ole ennusteessa, koska hanke on pysähdyksissä. Perusmäen–Viiskorven kasvu, noin 720 perusopetusikäistä, vastaanotetaan uudella yhtenäiskoululla. [KAAVA; W6.10]

Arvioijan kanta: Kaupunki on perustellut Kalajärven koulun vastaanottokyvyn, eikä kapasiteetti ole tämän arvion perusteella este oppilaiden siirrolle. Välituloksen varaus pitkän aikavälin kapasiteetista rajautuu tältä osin kaupungin hyväksi. Lausunnoissa esitetyt suurimmat kaavaluvut eivät ole realistinen peruste [T].

Yksi symmetrinen huomio on kuitenkin tarpeen. Kaupungin mukaan koulukohtainen vuositason laskelma ei ole tällä tarkkuudella mielekäs [W6.10]. Silloin sama epävarmuus koskee myös Lahnuksen oppilasmäärän kehitystä. Vapaa tila Kalajärvellä tekee siirrosta mahdollisen, mutta ei osoita sitä paremmaksi.

3.6 Koulumatkat pitenevät maltillisesti

Kaupungin laskelman mukaan Lahnuksen oppilaiden keskimääräinen koulumatka pitenisi hieman alle 3 kilometristä noin 3,6 kilometriin eli noin 700 metriä. Matka lyhenisi neljällä oppilaalla, pitenisi enintään kilometrin 38 oppilaalla ja yli kilometrin neljällä oppilaalla. Arvion mukaan suunnilleen samat oppilaat olisivat koulumatkaetuuden piirissä kuin nytkin. [AI-D dia 24; LAVA26] Laskelman ulkopuolelle jääneet 15 oppilasta ovat 14 kuudesluokkalaista, jotka siirtyvät joka tapauksessa yläkouluun, ja yksi toisen kunnan asukas [W28.9].

Arvioijan kanta: Laskelma on huolellinen ja selvästi tarkempi kuin vuonna 2024. Se on kaupungin ansio. Koulumatka ei Lahnuksessa ole lakkauttamista vastaan puhuva pääargumentti, eikä sitä esitetä sellaisena.

Avoimeksi jää liikenneturvallisuus: sitä käsiteltiin vuoden 2024 valmistelussa, ja huoltajat ovat nostaneet sen esiin, mutta vuoden 2026 arviointiluonnos ei käsittele sitä [LAVA24; LAVA26; AI-M] [A]. Huoltajien mukaan koulumatkareitin liikenneturvallisuuteen liittyvät riskit ohjaavat lapsia koulukuljetuksiin ja vanhempien autokyyteihin ja vähentävät lasten itsenäistä koulumatkaliikkumista ja arkiliikuntaa [T]. **Keskimääräisen koulumatkan maltillinen pidentyminen ei osoita, että yksittäisen lapsen reitti olisi turvallinen: matkan pituus ja reitin turvallisuus ovat eri asioita. Vaikutusten suuruutta ei ole valmistelussa arvioitu.**

3.7 Johtaminen ja kouluterveydenhoito

Koulunjohtajan vaihtuvuus on noussut esiin kaupungin valmisteluaineistossa. Kasvun ja oppimisen toimiala on liittänyt vaihtuvuuden johtamistehtävän haastavuuteen ja kuvannut sen kuormittaneen opettajakuntaa [TA]. Vaihtuvuus on todennettavissa kolmesta toisistaan riippumattomasta asiakirjasta [LAVA24; TK; HJ].

Käytettävissä oleva aineisto ei kuitenkaan osoita, mistä yksittäiset johtajanvaihdokset ovat johtuneet, eikä sitä, missä määrin johtamiseen varattu aika on vaikuttanut vaihtuvuuteen. Koulunjohtajan johtamisaika on kaupungin ilmoituksen mukaan 6 tuntia viikossa [EV5.10].

Huoltajakyselyssä kouluterveydenhoitajan palvelut saivat heikoimman arvion (keskiarvo 2,18 asteikolla 1–4) [KYS].

Arvioijan kanta: Johtajan vaihtuvuus on todennettu ja Lahnuksen-kohtainen ongelma, eikä pedagogista arviota voi tehdä ohittamalla sitä. Sen syitä ei kuitenkaan tule pitää selvitettyinä. Se koskee kuitenkin johtamisjärjestelyä, ei opetuksen laatua, ja johtamisaika on resursointipäätös eikä pienen koulun pysyvä

ominaisuus. Huoltajien heikko arvio terveydenhoitajan palveluista on aito kehittämiskohde, ja se kirjataan sellaisena. Oppilaiden omat kyselyvastaukset käsitellään luvussa 9.6.

3.8 Yhteenveto: mitä kaupungin perusteet osoittavat

Kaupungin peruste	Näyttö	Kestääkö?	Mitä siitä seuraa
Nykyinen rakennus ei kestä nykytilassa	Kuntotutkimus, painesuhdemittaus, Tilapalvelujen arvio [K]	Kestää	Nykyrakennuksessa jatkaminen sellaisenaan ei ole vaihtoehto
Oireilu on lisääntynyt, myös oppilailla	Kaupungin vastaus 5.10., henkilöstön lausunto [K][T]	Kestää oirekokemuksena	Terveysriskin arviointi viipymättä, päätöksestä riippumatta
Peruskorjaus on suhteessa oppilasmäärään kallis	n. 60 000 €/paikka vs. tavoite 42 000 € [K]	Kestää	Peruskorjaus ylittää kaupungin tavoitetason; ei ratkaise paikallisen opetuksen kohtaloa
Investointiin liittyy vajaakäytön riski	Tilapalvelujen riskiarvio [K]	Kestää	Riski on hallittava; siirrettävyys on yksi hallintakeino
Ikäluokat ovat pieniä	98 → 61 oppilasta; koulutulokkaat 9; jakauma 4–4–1 [K]	Kestää	Peruste mitoittaa pieni koulu; ei yksin peruste lopettaa sitä
Kalajärvellä on tilaa	Käyttöaste n. 63 %, kaavat huomioitu [K]	Kestää	Siirto on mahdollinen; kapasiteetti ei osoita sitä paremmaksi
Koulumatkat pitenevät vähän	Kaupungin laskelma, +700 m [K]	Kestää	Ei lakkauttamista vastaan puhuva pääargumentti
Johtaminen on kuormittunut	Vaihtuvuus todennettu, 6 h/vko [K]	Kestää	Johtamisjärjestely on ratkaistava, jos opetus jatkuu
Pienenä yksikkönä jatkaminen ei ole pedagogisesti perusteltua	Yleinen luettelo pienten koulujen piirteistä [K]	Ei kestä sellaisenaan	Ei Lahnus-kohtaista näyttöä; kaupungin omat kyselyt eivät tue (luku 9)

Taulukko 5. Kaupungin keskeiset perusteet arvioituna.

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Kaupungin perusteet kestävät pääosin tarkastelun. Ne osoittavat, ettei nykyisessä rakennuksessa voida jatkaa sellaisenaan, että Lahnuksen ei kannata sijoittaa kuutta miljoonaa euroa ja että Kalajärvelle siirtyminen on toteuttamiskelpoista. Ne eivät osoita, että siirtyminen olisi parempi kuin tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu, koska sellaista ei ole verrattu.

4 Kaksi eri kysymystä: rakennus ja palvelu

Lautakunnan päätettäväksi tuodaan yksi kysymys, mutta siinä on kaksi. Rakennuksen tulevaisuus ja koulupalvelun tulevaisuus kuuluvat eri toimielimille, ja ne on valmisteltu eri syvyydellä.

4.1 Päätöshistoria

Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti 6.3.2024 äänin 7–5 Lahnuksen koulun toiminnan päättymisestä [KaO43]. Kaupunginhallitus otti asian käsiteltäväkseen ja päätti 29.4.2024 (§ 91), että koulun toiminta jatkuu [AI-D diat 3–4]. Vuoden 2024 valmistelussa kaupunki totesi, että *"koulurakennuksen kunto ei ole ollut ratkaiseva tekijä koulun lakkauttamisen suunnittelussa"* [KaO43 s. 15]. Vuoden 2026 valmistelussa rakennuksen kunto on esittelyn keskeinen lähtökohta [KJ100; LAVA26].

Konserni- ja tilajaosto edellytti 2.2.2026 (§ 13), että ennen päätöstä Lahnuksen koulun jatkosta kohteesta tehdään rakennushistoriaselvitys ja että *"vaihtoehdoksi nostetaan esitettyjen ohella myös elinkaarta jatkavat korjaustoimenpiteet"*. Lisäykset hyväksyttiin äänestyksin 5–2 ja 5–3, ja molemmat sisällytettiin päätökseen. [KJ13; KJ100 s. 3 ja 9] Edellytys koski vaihtoehtoon nostamista vertailuun, ei sen hyväksymistä toteutettavaksi. Ensimmäinen edellytys toteutui: rakennushistoriaselvitys valmistui 17.4.2026 [RHS]. Toinen käsiteltiin valmistelussa toteamalla elinkaarta jatkava korjaus *"poissuljetuksi"* [KJ100 s. 8]. Toimielin siis edellytti vaihtoehtoa, ja valmistelu sulki sen pois ennen kuin toimielin oli arvioinut sen. Tämä esitetään havaintona, ei moitteena.¹

Jaosto merkitsi 10.8.2026 selvitykset tiedoksi ja hyväksyi yksimielisesti lisäyksen [KJ100 s. 2]:

"[V]oimassa olevan päätöksen mukaisesti koulutoiminta jatkuu Lahnuksen koulussa, ja kiinteistöä koskevat tarvittavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa tämän lähtökohdan mukaisesti. Mikäli opetuksen järjestämistä Lahnuksen koulussa halutaan muuttaa, Kasvun ja oppimisen toimialalla tulee ensin tehdä asiasta toimivaltaisen viranomaisen päätös. Vasta tämän jälkeen konserni- ja tilajaostolla on perusteet arvioida rakennuksen tulevaisuutta muuttuneista lähtökohdista."

Lisäys ei sido lautakuntaa. Se kuitenkin määrittää kaksi asiaa. **Lähtötila on, että koulutoiminta jatkuu, joten muutoksen perustelu kuuluu muutosta esittävälle.** Lisäksi järjestys on määritelty: ensin päätetään opetuksen järjestämisestä, sitten rakennuksesta.

¹ Konserni- ja tilajaoston 10.8.2026 § 100 päätöshistoriassa 2.2.2026 kohdalle on kirjattu "Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle". Merkintä ei vastaa 2.2.2026 pöytäkirjan päätösoosaa eikä saman § 100:n selostusta. Pöydälle jätettiin myöhemmin jaoston 8.6.2026 käsittelemä asia (§ 83), mikä voi selittää merkinnän. Tässä arviossa nojataan alkuperäiseen pöytäkirjaan.

4.2 Miten kaupunki on ratkaissut järjestyksen

Kaupunki kuvasi 5.10.2026 valmisteluprosessin näin. Lautakunta päättää ensin, jatkuuko opetus. Esityslistalla vaihtoehtoina ovat *"Lahnuksen koulun opetus jatkuu"* tai *"Lahnuksen koulun toiminta päättyy ja oppilaat siirtyvät Kalajärven kouluun"*. Vasta jatkopäätöksen jälkeen Tilapalvelut päättää toimenpiteistä, ja tarveselvityksessä punnitaan vaihtoehdot. Korjaaminen ei ole investointilistalla, eikä sille ole rahoitusta. [EV5.10]

Kun kaupungilta pyydettiin asiakirjoja, joissa opetuksen jatkamista Lahnuksen alueella on arvioitu muulla tavalla kuin nykyisen rakennuksen laajana peruskorjauksena, se vastasi: *"Tällaisia dokumentteja ei ole."*

[EV5.10] Kaupunki voi huomauttaa, että minimikorjauksesta ja uudisrakennuksesta asiakirjat ovat olemassa. Ne perustuvat kuitenkin nykyiseen rakennukseen tai sen kokoiseen uudisrakennukseen. **Tarpeeseen mitoitettua**

paikallista ratkaisua ne eivät koske, ja saman vastauksen mukaan vaihtoehdot punnitaan vasta jatkopäätöksen jälkeisessä tarveselvityksessä.

Järjestys on hallinnollisesti johdonmukainen, ja se vastaa jaoston 10.8. linjausta. Se johtaa kuitenkin tilanteeseen, jossa lautakunnan eteen tulee kaksi hyvin eri tavoin valmisteltua vaihtoehtoa.

	Toiminta päättyy	Opetus jatkuu
Sisältö määritelty	Kyllä: siirto Kalajärvelle 1.8.2027, rakennus puretaan	Ei: toteutustapa ratkaistaan myöhemmin tarveselvityksessä
Hinnoiteltu	Kyllä: purku n. 200 000 €, muutto n. 10 000 € [K]	Vain nykyisen rakennuksen ratkaisut (1,65–6,15 M€) [K]
Tarpeeseen mitoitettu ratkaisu	Ei relevantti	Ei selvitetty [K]
Rahoitus	Ei tarvita	Ei investointilistalla [K]
Kehystys päätösaineistossa	Edullinen	Kaupungin kalleimmat luvut ("6 miljoonaa e +", "6,5 miljoonaa e+") [EV5.10]

Taulukko 6. Kaksi eri tavoin valmisteltua vaihtoehtoa.

Lautakunta valitsisi siis hinnoitellun ja määritellyn lakkautusvaihtoehdon ja hinnoittelemattoman, määrittelemättömän jatkovaihtoehdon välillä. Jatkovaihtoehdon toteuttamiskelpoisuus ja hinta selvitettäisiin vasta sen jälkeen, kun päätös, johon niiden pitäisi tuottaa tietoa, on tehty.

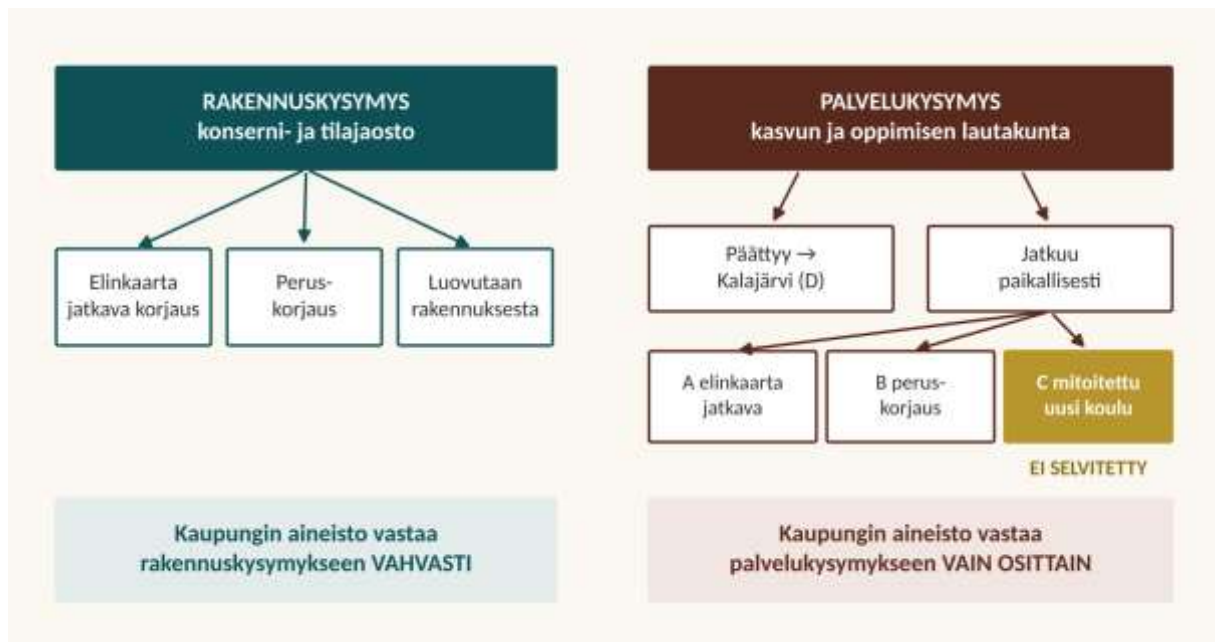
Kaupungin vahvin vastaväite on, että järjestys on juuri se, jota jaosto edellytti, eikä lautakunnan tarvitse tietää rakennuksen toteutustapaa päättääkseen, jatkuuko opetus. Vastaväite on hallinnollisesti oikea, mutta se ei ratkaise sisällöllistä ongelmaa. Lautakunnan päätös ei ole valinta kahden periaatteen vaan kahden kokonaisuuden välillä, ja niiden kustannukset, riskit ja vaikutukset lapsiin riippuvat toteutustavasta. **Kun jatkovaihtoehto esitetään kaupungin kalleimmalla luvulla ja tarpeeseen mitoitettu vaihtoehto puuttuu, päättäjää ei voi arvioida, mitä jatkaminen todella maksaisi.**

4.3 Kehä, joka on katkaistava

Valmistelussa on rakenne, joka ei ratkea, ellei jompaakumpaa kysymystä selvitetä ennen päätöstä:

- Lapsivaikutusten arviointi ja esittely perustelevat toiminnan päättämistä rakennuksen kunnolla. Arviointiluonnoksen ensimmäinen virke toteaa rakennuksen saavuttaneen teknisen käyttöikänsä. [LAVA26; KJ100 s. 3]
- Rakennuksesta ei ole tehty päätöstä, koska jaosto odottaa ensin lautakunnan päätöstä opetuksesta [KJ100 s. 2].
- Paikallisen opetuksen toteutustapaa ei ole selvitetty, koska se selvitetään vasta jatkopäätöksen jälkeen [EV5.10].

Rakennuksen kunto on siis lakkauttamisen keskeinen peruste, mutta rakennukselle mitoitettua vaihtoehtoa ei selvitetä ennen kuin lakkauttamisesta on päätetty. Kehän voi katkaista kahdella tavalla: tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu selvitetään ennen palveluverkkopäätöstä, tai lautakunta tekee ehdollisen jatkopäätöksen, jossa selvitykselle asetetaan määräaika ja kriteerit (luku 12).

Kuvio 3. Kaksi päätöspuuta. Kaupungin aineisto vastaa rakennuskysymykseen vahvasti, palvelukysymykseen vain osittain.

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Rakennuksesta luopuminen ja koulupalvelusta luopuminen ovat kaksi eri päätöstä. Uusi aineisto vahvistaa perusteita ensimmäisen vakavalle harkinnalle. Se ei poista tarvetta selvittää jälkimmäiselle todelliset vaihtoehdot ennen päätöstä.

5 Todelliset vaihtoehdot ja kaupungin oma mittari

Kun kaikki todelliset vaihtoehdot asetetaan samaan kehikkoon ja niitä mitataan kaupungin omalla oppilaspaikkakohtaisella tavoitetasolla, kaupungin hinnoittelemat pitkäikäiset ratkaisut ylittävät sen. Tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu asettuu kaupungin omilla yksikköhinnoilla tehdyn alustavan tarkastelun perusteella sen alapuolelle.

5.1 Viisi vaihtoehtoa

Nollavaihtoehdon lisäksi aineistosta nousee neljä todellista vaihtoehtoa, joiden välillä tosiasiaa voidaan valita. Lahnuksen aineistosta näitä on neljä. Kirjaimet poikkeavat tarkoituksella kaupungin päätösasiakirjan kirjaimista, koska tässä vertaillaan palveluratkaisuja eikä pelkkiä kiinteistötoimenpiteitä.

O Nykytila (vertailutaso). Koulu jatkaa nykyisessä rakennuksessa välttämättömillä tiivistys- ja paikkakorjauksilla. Kustannus on kymmenistä muutamaan sataan tuhanteen euroon, ja jäljellä oleva käyttöaika noin muutama vuosi. Tilapalvelut ei voi suositella tätä vaihtoehtoa. [W6.10] Nollavaihtoehto ei ole realistinen pitkän aikavälin ratkaisu, vaan vertailutaso.

A Elinkaarta jatkava korjaus. Nykyinen rakennus korjataan noin 10–15 vuoden lisäkäyttöön. Kaupunki on esittänyt kaksi kustannustasoa: 1,65 M€ ilman öljylämmityksestä luopumista [KJ100] ja noin 3 M€ lämmitysjärjestelmän uusiminen mukaan lukien [W6.10]. Kaupungin ilmoittama maalämmön kustannus nykyiseen rakennukseen on 0,40 M€, joten ensimmäisestä luvusta johdettuna kokonaisuus olisi noin 2,05 M€ [J]. Noin 0,95 miljoonan euron eroa kaupungin kahden tason välillä ei ole selitetty [A]. Kaupungin arvion mukaan minimikorjaus ei poistaisi todennäköisiä tekijöitä rakennuksen sisäilmateknisille puutteille [KJ100 s. 8]. Poissulkemisen ensisijainen peruste oli kuitenkin budjettitekniinen: korjauksia ei pidetty kannattavana toteuttaa kunnossapidon vuosiohjelmatyönä [KJ100 s. 8]. Korjauksen ajaksi oppilaat siirtyisivät väistöön Kalajärvelle [AI-D dia 12].

B Peruskorjaus. Nykyinen rakennus (1 605 brm²) peruskorjataan noin 50 vuoden käyttöön. Kustannus on 6,10 M€ [KJ100]. Rakentamisvaihe kestäisi noin 1,5–2 vuotta ja koko hanke noin 4–5 vuotta päätöksestä [AI-M; HJ], ja oppilaat siirtyisivät väistöön Kalajärvelle. Laskelmasta on rajattu pois muun muassa väistö, haitta-ainepurut, rahoituskulut ja asuntolan purku [LM s. 3]. Vertailuluku, nykyisen kokoinen uudisrakennus 6,15 M€, laskettiin vertailukohdaksi *"mikäli uudisrakennukselle olisi ennustettavissa perusteltua tarvetta"* [KJ100 s. 8]. Kaupunki ei esitä sitä paikallisen opetuksen ratkaisuna, eikä sitä tässäkään käsitellä sellaisena.

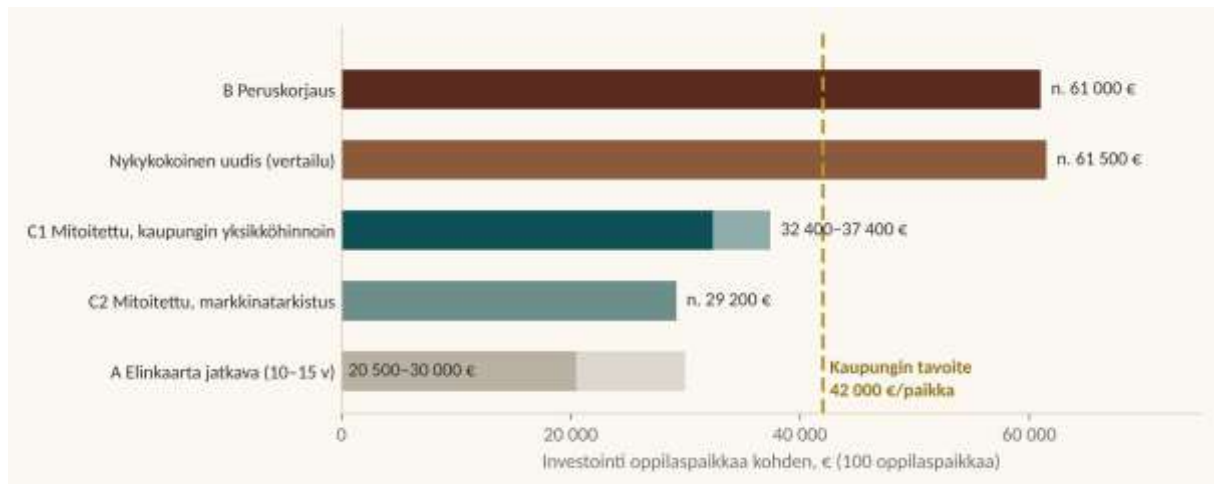
C Tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu. Lahnuksen tarpeeseen, noin 60–100 oppilaalle, mitoitettu uusi koulu tontille joko pysyvänä uudisrakennuksena (C1) tai siirtokelpoisena rakennuksena (C2). Kaupungin omilla yksikköhinnoilla noin 960 brm²:n koulu maksaisi noin 3,2–3,7 M€ [J] (luku 5.2). Markkinatarkistus antaa siirtokelpoiselle toteutukselle noin 2,9 M€ lämmitysratkaisu, piha ja vanhan rakennuksen purku mukaan lukien [M] (luku 5.6). **Kaupunki ei ole selvittänyt tätä vaihtoehtoa** [EV5.10].

D Opetus siirtyy Kalajärvelle. Toiminta päättyy 31.7.2027, ja oppilaat siirtyvät Kalajärven kouluun tai muuhun lähikouluun. Purku maksaa noin 200 000 euroa täyttöineen ja siistimisineen, minkä jälkeen tontti siirtyy tonttiyksikölle; muutto maksaa noin 10 000 euroa [EV5.10; W6.10]. Purkukustannuksen tarkkaa laskentaperustetta ei ole voitu jäljittää [W24.9].

5.2 Kaupungin oma tavoitetaso: 42 000 euroa oppilaspaikalta

Kaupungin 6.10.2026 vastauksessa todetaan peruskorjauksen kustannusten yhteydessä: *"Koulukohteille asetettu tavoite oppilaspaikan hinnalle on noin 42 000 €."* [W6.10] Kyse on kaupungin ilmoittamasta tavoitetasosta. Asettajaa ei nimetä, uudis- ja peruskorjauskohteita ei eroteta, eikä vastauksessa viitata

päätökseen tai ohjeeseen [A]. Tavoitetta ei ole asettanut tämä arvio eivätkä tilaajat. Kun kaikkia pitkäikäisiä vaihtoehtoja mitataan sillä, saadaan kuvion 4 mukainen tulos. Jakajana on 100 oppilaspaikkaa, joka on Lahnuksen ilmoitettu kapasiteetti [KJ100 s. 3] ja jota kaupunki itsekin käytti vertaillessaan peruskorjausta tavoitteeseen [W6.10]. Uuden ratkaisun kohdalla 100 paikkaa on laskentaoletus: sen kapasiteetti vahvistuu vasta tilaohjelmassa. Lisäksi pienemmän rakennuksen neliöhinta voi olla korkeampi, koska kiinteiden tilojen ja kustannusten osuus kasvaa. Herkkyys on esitetty taulukon 7 alaviitteessä ja liitteessä B.

Kuvio 4. Vaihtoehtojen investointi oppilaspaikkaa kohden suhteessa kaupungin tavoitteeseen (100 oppilaspaikkaa). C2 = 2,30 M€ + maalämpö 0,22 M€ + piha ja purku n. 0,40 M€; ei hankkeen kokonaiskustannusarvio. Elinkaarta jatkava korjaus kestää vain 10–15 vuotta. Lähteet: KJ100; W6.10; L2; EE; laskelmat liitteessä B.

Vaihtoehto	Investointi	€/oppilaspaikka	Suhde tavoitteeseen	Käyttöikä	Luokka
B Peruskorjaus	6,10 M€	n. 61 000	Ylittää n. 45 %	n. 50 v	[K]
Vertailu: nykykokoinen uudis	6,15 M€	n. 61 500	Ylittää n. 46 %	(50 v)	[K]
C1 Mitoitettu, kaupungin yksikköhinnoin	3,2–3,7 M€	32 000–37 000	Alapuolella	(50 v)	[J]
C2 Mitoitettu, markkinatarkistus	n. 2,9 M€	n. 29 000	Alapuolella	50 v (toim.)	[M]
A Elinkaarta jatkava	2,05–3,0 M€	20 500–30 000	Alapuolella nimellisesti	10–15 v	[K][J]

Taulukko 7. Investointi oppilaspaikkaa kohden. Jakajan herkkyys liitteessä B: 74 oppilaalla B n. 82 000 €, C1 43 000–50 000 € ja C2 n. 39 000 €.

Laskentaperuste vaihtoehdolle C1. Kaupungin uudisrakennuslaskelmassa rakennuskustannus on noin 3 366 €/brm² (5,33 M€ / 1 582 brm²) ja kokonaiskustannus noin 3 888 €/brm² (6,15 M€ / 1 582 brm²) [K]. Kun nämä kerrotaan noin 960 brm²:n mitoituksella, saadaan noin 3,24 ja 3,74 M€ [J]. Mitoitus vastaa noin 9,6 brm²:ä oppilaspaikkaa kohden. Kaupungin oma siirtokelpoinen Aarnivalkean koulu on mitoitettu noin 8,7 brm²:lle paikkaa kohden ilman liikuntasalia [AARNI; W6.10]. Lahnuksen mitoitus on siis linjassa kaupungin oman normin kanssa, kun huomioidaan, ettei pienessä koulussa kiinteitä tiloja, kuten keittiötä, salia ja hallintoa, voi pienentää oppilasmäärän mukana.

Arvioijan kanta: Kaupungin ilmoittamalla tavoitetasolla mitattuna kumpikin kaupungin hinnoittelemista pitkäikäisistä vaihtoehtoista ylittää sen; peruskorjaus ylittää sen noin 45 prosentilla. Tarpeeseen mitoitettu ratkaisu asettuu tavoitteen alapuolelle sekä kaupungin omilla yksikköhinnoilla että markkinatarkistuksen perusteella. Valmis hankearvio voi poiketa näistä, koska tilaohjelma, pinta-ala, tontti ja puuttuvat erät voivat muuttaa tulosta. Alittuminen ei myöskään tarkoita, että ratkaisu täyttäisi kaupungin kaikki investointiperusteet. Se tarkoittaa, että alustavan kustannustarkastelun perusteella mitoitettu ratkaisu on ainoa pitkäikäinen vaihtoehto, joka asettuu tavoitetason alapuolelle. Juuri siksi se on selvittävää. Elinkaarta jatkava korjaus alittaa tavoitteen nimellisesti, mutta 10–15 vuoden käyttöiällä se on käyttövuotta kohden laskettuna vaihtoehtoista kallein: noin 137 000–300 000 euroa vuodessa, kun peruskorjauksessa vastaava

luku on noin 122 000 euroa ja mitoitettussa ratkaisussa noin 58 000–75 000 euroa [J]; suoraviivainen jako ilman korkoa ja ylläpitoa].

Johtopäätös ei nojaa toimittajan lukuun. Se nojaa kaupungin omaan tavoitetasoon ja kaupungin omiin yksikköhintoihin. Markkinatarkistus on ristiintarkistus, joka viittaa siihen, että kaupungin yksikköhinnoilla laskettu taso on pikemmin varovainen kuin optimistinen.

Kaupungin vahvin vastaväite on, että tarpeeseen mitoitettun ratkaisun todellinen kustannus selviää vasta tarveselvityksessä, eikä sitä voi ennakoida yksikköhinnoilla. Vastaväite on oikea siltä osin, ettei luku ole hankearvio. Se ei kuitenkaan muuta johtopäätöstä. Jopa kaupungin yksikköhinnoista johdetun kustannushaarukan ylärajan, noin 3,7 miljoonan euron, pitäisi nousta noin 63 prosenttia, ennen kuin se saavuttaisi peruskorjauksen 6,1 miljoonan euron kustannuksen.

5.3 Symmetriatesti: kaikki vaihtoehdot samassa kehikossa

Vaihtoehtojen vertailu on reilu vain, jos jokaiseen sovelletaan samoja kriteerejä. Taulukossa 8 kaikki viisi vaihtoehtoa käyvät läpi saman kehikon, ja jokaisen solun tiedon varmuus on merkitty.

Kriteeri	0 Nykytila	A Elinkaarta jatkava	B Peruskorjaus	C Mitoitettu paikallinen	D Kalajärvi
Investointi	Kymmeniä t€–0,3 M€ [K]	2,05–3,0 M€ [K][J][A]	6,10 M€ [K]	3,2–3,7 M€ [J]; n. 2,9 M€ [M]; alustavia	Ei uutta koulurakennusinvestointia; purku 0,2 M€ + muutto 0,01 M€ (kattavuus avoin) [K]
Käyttöikä	Muutama vuosi [K]	10–15 v [K]	n. 50 v [K]	n. 50 v [J][M]	–
Suhde tavoitteeseen 42 000 €/paikka	–	Alapuolella nimellisesti	Ylittää	Alapuolella	–
Kaupunkitason nettovaikutus	Ei laskettu	Ei laskettu	Ei laskettu	Ei laskettu	Ei laskettu (luku 6)
Terveys ja sisäilma	Riski jatkuu [K]	Oleellinen riski jää [K]	Lähteet poistetaan [K]	Uusi rakennus	Kalajärven tilat
Väistö lapsille	Ei	Kyllä , kesto ilmoittamatta [K]	Kyllä , n. 1,5–2 v [K]	Ei , jos toteutus rinnakkain nykyisen koulun kanssa onnistuu [M][A]	Pysyvä siirto
Koulumatka	Ennallaan	Väistön ajan pitenee	Väistön ajan pitenee	Ennallaan	Pitenee ka. n. 700 m [K]
Alueelliset ja yhteisölliset vaikutukset	Koulupalvelu säilyy määräajan	Koulupalvelu säilyy	Säilyy; väistön ajan katkos	Koulupalvelu säilyy	Paikallinen koulupalvelu päättyy; vaikutusten suuruutta ei arvioitu [A]
Lapsivaikutukset arvioitu	Osin ("jatkuu nykyisellään")	Ei	Ei	Ei	Kyllä [K]
Investointiriski	Pieni	Kohtalainen	Suuri [K]	Pieni–kohtalainen siirtokelpoisena; arvioijan arvio [J]	Ei uutta investointia
Selvitetty valmistelussa	Kyllä	Rajattu pois [K]	Kyllä	Ei [K]	Kyllä

Taulukko 8. Symmetriamatriisi.

Taulukosta näkyy kaupungin valmistelun epäsymmetria. Vaihtoehdot 0, B ja D on selvitetty, ja niiden lapsivaikutuksia on arvioitu ainakin osin. Vaihtoehto A on rajattu vertailun ulkopuolelle. **Vaihtoehto C puuttuu kokonaan, vaikka se on kaupungin omalla tavoitetasolla mitattuna ainoa pitkäikäinen ratkaisu, joka näyttää alittavan tavoitteen. Se on myös ainoa paikallinen ratkaisu, jossa väistöä ei välttämättä tarvita, jos ratkaisu**

voidaan toteuttaa rinnakkain nykyisen koulun kanssa. Rinnakkainen rakentaminen perustuu toistaiseksi toimittajan arvioon, ei kaupungin toteutettavuustarkasteluun. **Kyse on siis potentiaalisesti merkittävästä lapsivaikutuksesta, joka kaupungin tulisi arvioida.**

Taulukkoon on otettu mukaan myös alueellinen ulottuvuus. Vaihtoehdot eroavat ratkaisevasti siinä, säilyykö Lahnuksen, Takkulan, Röylän ja Luukin alueella paikallinen koulupalvelu: vain vaihtoehto D lopettaa sen. Vaikutusten suuruutta alueen väestökehitykseen, muuttoliikkeeseen, kiinteistömarkkinoihin tai kaupungin talouteen ei ole valmistelussa arvioitu. Vaikutusmekanismeja tarkastellaan luvussa 7.

Taulukosta näkyy myös se, mikä puhuu vaihtoehtoa C vastaan tai jää avoimeksi. Sen kustannus on johdettu tai markkinatietoon perustuva, ei kaupungin laskema, eikä sen lapsivaikutuksia ole arvioinut kukaan. Vaihtoehto D on puolestaan ainoa, joka ei edellytä uutta investointia, ja sen toteutus on yksinkertainen.

5.4 Mitä vaihtoehto C on – ja mitä se ei ole

Vaihtoehto C ei tarkoita tietyn toimittajan rakennusta. Se tarkoittaa ratkaisuluokkaa: Lahnuksen todelliseen ja ennustettuun oppilasmäärään mitoitettua koulua, joka toteutetaan joko pysyvänä tai siirtokelpoisena rakennuksena. Ratkaisuluokan tarve perustuu kaupungin omiin tietoihin:

- Kaupungin ennusteen mukaan koulu pysyy noin 60–70 oppilaan kouluna 2030-luvulle, ja alueen lasten määrän ennustetaan pysyvän nykyisellään kymmenen vuotta [LAVA26; TA]. Tarve on pieni mutta vakaa.
- Nykyinen rakennus on noin 1 600 brm², ja siihen mahtuu noin 100 oppilasta [KJ100]. Kaupungin uudisrakennuslaskelma on tehty vuoden 1999 arkkitehtisuunnitelmilla ja nykyisen rakennuksen tilaluettelolla [L2 s. 1].
- Kaupunki käyttää omassa palveluverkossaan siirtokelpoisia kouluratkaisuja; Aarnivalkean koulu on kilpailutettu siirtokelpoisena 350 oppilaspaikan kouluna [AARNI]. Aarnivalkea ei ole ainoa esimerkki. Niipperissä huonokuntoinen ja sisäilmaongelmainen koulu purettiin vuonna 2016, ja viereiselle tontille rakennettiin vuonna 2017 korvaava noin 350 oppilaan siirtokelpoinen tyyppikoulu. Sitä täydennettiin myöhemmin siirtokelpoisella liikuntasalilla, joka päätettiin hankkia tilaelementtien puitesopimustoimittajalta [NIIP]. Jupperissa vanhan koulun purkamisen yhteydessä otettiin käyttöön siirtokelpoinen koulu vuoden 2019 alusta [LV2018], ja alueelle rakennetaan nyt pysyvää uudisrakennusta, jonka toiminta alkaa tammikuussa 2029 [KH205; YIT2026]. Niipperin ratkaisu on Lahnukselle erityisen lähellä: Pohjois-Espoossa, samalla palvelualueella, sisäilmaongelmainen koulu korvattiin siirtokelpoisella koululla viereiselle tontille. Esimerkit osoittavat, ettei siirtokelpoinen koulurakennus ole Espoolle vieras toteutustapa. Ne eivät kuitenkaan sellaisinaan osoita ratkaisun kustannuksia, soveltuvuutta tai toteutettavuutta Lahnuksessa, eikä tekninen siirtokelpoisuus yksin osoita myöhemmän siirron taloudellista kannattavuutta. Onko kaupungin tilaelementtien puitesopimus edelleen käytettävissä, on selvitettävä osana tarveselvitystä, koska se vaikuttaa suoraan hankinnan aikatauluun.

Kaupungin vahvin vastaväite on, että siirtokelpoinen rakennus on väliaikaisratkaisu ja että kaupunki on korvaamassa siirtokelpoisia tiloja pysyillä muualla. Vastaväite on otettava vakavasti. Siksi vaihtoehto C on määritelty kahtena toteutusmuotona, joista toinen on pysyvä, ja sen kustannustaso (C1) perustuu kaupungin pysyvän uudisrakennuksen yksikköhintoihin. Johtopäätös ei siis riipu siitä, että valittaisiin siirtokelpoinen ratkaisu.

5.5 Palautuvuus: kuinka hyvin päätöksen voi korjata

Palautuvuus kuvaa sitä, kuinka suureksi päätöksen taloudellinen ja toiminnallinen lukkiutuminen muodostuu, jos oppilas-, alue- tai palveluennuste myöhemmin muuttuu olennaisesti.

Palautuvuus on Lahnuksessa olennainen kriteeri kahdesta syystä. Kaupungin oma ennuste on epävarma molempiin suuntiin: ikäluokat ovat pieniä, mutta Pohjois-Espoon maankäyttö on liikkeessä, eikä kaupungin

mukaan koulukohtainen vuositason laskelma ole mielekäs [W6.10]. Lisäksi Tilapalvelujen keskeinen huoli on juuri lukkiutuminen: se, että investoinnista jouduttaisiin luopumaan ennen tavoitekäyttökä [W6.10].

Vaihtoehto	Mihin päätös sitoo	Jos tarve pienenee	Jos tarve kasvaa	Arvio
0 Nykytila	Muutaman vuoden käyttöön	Luovutaan rakennuksesta	Ei kasvuvaraa pitkään	Ei pitkän aikavälin vaihtoehto
A Elinkaarta jatkava	2–3 M€, 10–15 v; uusi päätös jakson lopussa [K]	Osa investoinnista menetetään	Uusi ratkaisu jakson jälkeen	Kohtalainen lukkiutuminen; sisäilmariski jää
B Peruskorjaus	6,1 M€, n. 50 v [K]	Vajaakäyttö tai investoinnin menetys	Kapasiteetti n. 100	Suurin lukkiutuminen
C1 Pysyvä mitoitettu	3,2–3,7 M€, n. 50 v [J]	Vajaakäytön riski, pienempi kuin B:ssä	Laajennettavissa	Kohtalainen lukkiutuminen
C2 Siirtokelpoinen mitoitettu	n. 2,9 M€ [M]	Rakennus siirrettävissä muualle palveluverkkoon	Laajennettavissa	Pienin taloudellinen lukkiutuminen
D Kalajärvi ja purku	Ei investointia; rakennus puretaan, tontti tonttiyksikölle [K]	Ei vaikutusta	Palvelun palauttaminen edellyttää uutta investointia ja päätöksentekoa	Taloudellisesti kevein, toiminnallisesti vaikeimmin palautettava

Taulukko 9. *Vaihtoehtojen palautuvuus.*

Arvioijan kanta: Palautuvuudella mitattuna vaihtoehdot eroavat selvästi. Peruskorjaus sitoo eniten, ja juuri siksi Tilapalvelujen huoli on perusteltu. Lakkauttaminen ja purku eivät sido rahaa, mutta niiden jälkeen paikallisen koulupalvelun palauttaminen edellyttäisi uutta rakennusta tontille, joka on siirtynyt muuhun käyttöön. Siirtokelpoisena toteutettu mitoitettu ratkaisu säilyttää liikkumavaran molempiin suuntiin. Tämä ei tee vaihtoehdosta C automaattisesti parasta. Se tekee siitä vaihtoehdon, joka vastaa suoraan kaupungin omaan perusteltuun huoleen.

Tilaajien puolelta on esitetty kysymys koulutontin mahdollisesta alkuperäisestä lahjoituksesta ja siihen liittyvistä käyttöehdoista. Lahjoitusasiakirjaa tai mahdollisia ehtoja ei ole ollut tämän arvioinnin käytettävissä, joten niiden olemassaolosta tai oikeusvaikutuksesta ei tehdä johtopäätöstä. Jos tontti siirretään tonttiyksikölle ja sen käyttötarkoitusta aiotaan muuttaa, mahdolliset omistus- ja käyttörajoitukset on selvitettävä ennen päätöstä [A].

5.6 Markkinatarkistus: mitä se osoittaa ja mitä ei

Tarpeeseen mitoitettun ratkaisun kustannustasoa tarkistettiin tätä arviota varten Elementit-E Oy:ltä. Yritys oli Espoon kaupungin vuonna 2018 kilpailuttaman Aarnivalkean siirtokelpoisen koulun toimittaja [AARNI]. Toimittajalla on kaupungin koulureferenssi ja kilpailutettu hinnoittelukokemus, mutta myös kaupallinen intressi. Molemmat on syytä tietää.

Toimittajan kirjalliset tiedot [M] [EE 1.10., 5.10. ja 7.10.2026]:

- **Laajuus:** noin 962 brm², josta noin 492 brm² on seitsemän vuotta lukiokäytössä ollutta siirtokelpoista rakennusta ja noin 470 brm² uutta. Kahden vuoden takuu; toimittajan ilmoittama käyttöikä 50 vuotta. Mitoituksen lähtökohta Lahnuksen nykytila, noin 74–100 oppilasta.
- **Tilaohjelma:** neljä luokkaa, kaksi pienluokkaa, käsityötila, liikuntasali (15 × 7 m), jakelukeittiö ja ruokala sekä henkilökunnan ja hallinnon tilat.
- **Hinta:** noin 2,3 M€ (alv 0 %), ostohinta. Sisältää normaaliperustuksen, suunnittelun, talotekniikan, kiinteät kalusteet ja keittolaitteet.
- **Ei sisälly:** pihatyöt ja vanhan rakennuksen purku (varaus noin 0,4 M€) sekä oma lämmönlähde, koska arvio oletti kaukolämmön.

- **Lämmönlähde ilman kaukolämpöä:** maalämpö noin 220 000 € tai ilma-vesilämpö noin 160 000 €; molemmat edellyttävät isompaa teknistä tilaa.
- **Sijoitus ja aikataulu:** toimittajan mukaan rakennus voidaan sijoittaa samalle tontille nykyisen koulun ollessa käytössä; toteutusaika noin kuusi kuukautta tilauksesta, oletuksena noin kahden kuukauden lupakäsittely.

Kuvio 5. Toimittajan havainnekuva uuden rakennuksen (tumma) sijoittumisesta tontille nykyisen koulun (vaalea) rinnalle. Suurin piirtein mittakaavainen havainnekuva 7.10.2026, ei asemapiirros eikä rakennusvalvonnan hyväksymä sijoitus. Lähde: EE.

Indikatiivinen summa. Toimittajan hankintahinta noin 2,3 M€, maalämpö noin 0,22 M€ ja piha- ja purkuvaraus noin 0,4 M€ muodostavat yhteensä noin 2,9 M€. Summa ei ole hankkeen kokonaiskustannusarvio. Kaikkia tilaaja-, lupa-, liittymä-, perustamis- ja toteutuskustannuksia ei ole tässä arviossa määritetty.

Mitä markkinatarkistus ei ole:

- **Ei tarjous eikä hankintasuositus.** Kaupungin hankinta edellyttäisi kilpailutusta. Kansallinen kynnysarvo on rakennusurakoissa 150 000 euroa ja tavarahankinnoissa 60 000 euroa (alv 0 %) (hankintalaki 1397/2016, 25 §). Siirtokelpoisen koulurakennuksen hankinta voi sisällöstään riippuen olla tavarahankinta tai rakennusurakka, ja luokittelu ratkaistaan hankintakokonaisuuden perusteella.
- **Ei kaupungin aikataulu.** Kuusi kuukautta on toimittajan toteutusaika tilauksesta. Kaupungin kokonaisaikataulu päätöksestä käyttöönottoon on pidempi, koska siihen sisältyvät investointipäätös, hankintamenettely ja rakentamislupa (rakentamislaki 751/2023). Arvio ei esitä kokonaisaikataululle omaa lukua.
- **Ei toteutettavuustarkastelu.** Havainnekuva ei korvaa kaupungin omaa tontti-, lupa- ja toteutettavuustarkastelua, eikä se ota kantaa siihen, miten piha ja työmaa järjestetään koulun toimiessa rinnalla.
- **Yhden toimittajan tieto.** Siksi johtopäätös perustetaan kaupungin omiin yksikköhintoihin, ja markkinatieto on ristiintarkistus.

MITÄ MARKKINATARKISTUS OSOITTA

Riippumaton arvio ei esitä Elementit-E:n ratkaisua hankintasuositukseksi. Yhden toimittajan indikatiivinen arvio osoittaa kuitenkin, että tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu on kustannus- ja toteutusluokaltaan riittävän konkreettinen, jotta se on perusteltua selvittää ennen paikallisen koulupalvelun lopettamista koskevaa päätöstä.

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Kaupungin ilmoittamalla tavoitetasolla mitattuna kumpikin kaupungin hinnoittelemista pitkäikäisistä vaihtoehtoista ylittää sen. Tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu asettuu kaupungin omilla yksikköhinnoilla tehdyn alustavan tarkastelun perusteella tavoitetason alapuolelle, ja siirtokelpoisena toteutettuna se vastaisi myös Tilapalvelujen esiin nostamaan investointiriskiä. Tätä vaihtoehtoa ei ole selvitetty. Päätöksenteon epäsymmetria on juuri tässä.

6 Mitä voidaan säästää: todellinen nettovaikutus

Kaupunki on täydentänyt kustannustietojaan merkittävästi, mutta lakkauttamisen nettovaikutusta kaupungin talouteen ei ole edelleenkään esitetty yhtenä laskelmana. Kaupungin omien vastausten perusteella todellinen säästö syntyy myöhemmin ja on pienempi kuin sisäinen vuokra antaa ymmärtää. Se ei kuitenkaan ole nolla.

6.1 Kolme eri asiaa, joita ei pidä sekoittaa

Koulun lakkauttamisen talousvaikutusta arvioitaessa sekoittuvat helposti kolme eri asiaa:

1. **Kirjanpidollinen kustannus** on se, mitä koulu maksaa opetustoimelle sisäisenä vuokrana ja käyttömenoina.
2. **Vältetty investointi** on se, mitä kaupungin ei tarvitse käyttää rakennuksen korjaamiseen tai korvaamiseen.
3. **Kaupunkitason nettovaikutus** on se, mitä kaupungin kokonaismenot tosiasiaassa muuttuvat, kun kaikki poistuvat ja syntyvät erät otetaan huomioon, ja milloin muutos tapahtuu.

Päätöksenteon kannalta ratkaiseva on kolmas. Lahnuksen valmistelussa on esitetty vain kahden ensimmäisen osia.

6.2 Sisäinen vuokra ei ole kaupungin säästö

Lahnuksen koulun tilavuokra on vuonna 2026 yhteensä 341 322 euroa [EV5.10]. Vuonna 2024 kaupunki esitti lakkauttamisen säästöksi 368 735 euroa vuodessa, joka koostui sisäisestä vuokrasta (338 735 €) ja ylläpidosta (noin 30 000 €), ja sitä kutsuttiin nettosäästöksi [KaO43 s. 6 ja 12].

Sisäinen vuokra on Tilapalvelut-liikelaitoksen tulo ja opetustoimen meno. Kun opetustoimi lakkaa maksamasta vuokraa, kaupungin kokonaismenot eivät muutu samalla summalla. Kaupunki on kuvannut vuokran rakenteen 6.10.2026 [W6.10], ja kaupungin ilmoittamien yksikköhintojen ja vuokrattavan alan (1 160,5 m²) perusteella vuokra jakautuu seuraavasti [J]:

Erä	€/m ² /kk	€/vuosi	Luonne
Korko	5,73	n. 79 800	Pääomavuokra
Korjausvastuu	5,73	n. 79 800	Pääomavuokra
Maanvuokra	1,54	n. 21 400	Pääomavuokra
Pääomavuokra yhteensä	12,99	n. 181 000 (57 %)	
Ylläpitovuokran kiinteä osa	1,50	n. 20 900	Ylläpito
Lämpö ja sähkö	3,34	n. 46 600	Ylläpito
Vesi, jätevesi ja jätehuolto	0,52	n. 7 300	Ylläpito
Kiinteistönhoito	1,23	n. 17 100	Ylläpito
Kunnossapito	3,02	n. 42 000	Ylläpito
Ylläpitovuokra yhteensä	9,62	n. 134 000 (43 %)	
Koulurakennus yhteensä	22,61	n. 314 800	
Ilmoitettu tilavuokra 2026		341 322	[K]
Erotus		n. 26 500	Todennäköisesti apurakennukset [A]

Taulukko 10. Koulurakennuksen tilavuokran rakenne. Lähde: W6.10 (yksikköhinnat ja jako pääoma- ja ylläpitoeriin) [K]; euromäärät johdettu [J]. Jos kaupunki toimittaa oman euromääräisen jaon, se korvaa tämän taulukon.

Lämmön ja sähkön osuus vuokrassa (noin 46 600 €/v) vastaa hyvin toteutuneita energiakuluja vuosina 2023–2025 (noin 49 500 €/v) [V]. Ylläpitoerät kuvaavat siis todellisia käyttömenoja.

Mitä tästä voi päätellä – ja mitä ei. Pääomavuokra, noin 181 000 euroa vuodessa, on kaupungin sisäinen siirto. Sen poistuminen opetustoimelta ei sellaisenaan vähennä kaupungin menoja; kaupunkitason vaikutus syntyy vältetystä investoinnista, joka käsitellään vaihtoehtovertailussa (luku 5) eikä uudelleen säästönä. Ylläpitoerät, noin 134 000 euroa vuodessa, ovat todennäköisimmin niitä menoja, jotka poistuvat kaupungilta, kun rakennuksesta luovutaan. Se, mitkä niistä tosiasiasa poistuvat kaupunkitasolla ja milloin, on kuitenkin kaupungin osoitettava. Tämä arvio ei tee kaupungin puolesta nettovaikutuslaskelmaa, jonka puuttumista se toteaa.

6.3 Milloin säästö syntyy

Kaupungin vastaus 6.10.2026 on tässä ratkaiseva. Säästöt syntyvät purun jälkeen, ja niitä ovat ylläpitokustannukset, siivous ja kiinteistönhoito. Ennen purkua kustannukset säilyvät likimain ennallaan, minkä lisäksi syntyy ilkeivallan torjunnan kustannuksia. Purku maksaa noin 200 000 euroa, ja tontti siirtyy tonttiyksikölle. [W6.10]

Purun ajankohtaa ei ole esitetty. Toiminnan päättymisen ja purun välisenä aikana kaupunkitason säästö on siis kaupungin oman vastauksen mukaan lähellä nollaa tai jopa negatiivinen (kuvio 1). Rakennuksesta päätetään konserni- ja tilajaoston 10.8.2026 linjauksen mukaan vasta lautakunnan päätöksen jälkeen [KJ100].

6.4 Mitä Kalajärvelle syntyy

Kaupungin mukaan Kalajärvelle ei synny lisäkustannuksia Tilapalveluille eikä toimialalle. Kouluruokailu maksetaan jo nyt, kuljetuskustannukset eivät muutu, ja henkilöstössä syntyy "pieniä henkilöstösäästöjä". Muutto maksaa kertaluonteisesti noin 10 000 euroa. Aineistosta ei voida todentaa, mitä kaikkia muuttoon ja toiminnan siirtymiseen liittyviä kustannuksia luku kattaa, joten sitä ei tule pitää siirtymäkustannusten kokonaisarviona. [EV5.10; W6.10] Henkilöstöinfossa kerrottiin, että Kalajärvelle tarvittaisiin "nopeasti

laskettuna" kaksi luokanopettajan virkaa [HJ]. Lahnuksessa työskentelee viisi opettajaa koulunjohtaja mukaan lukien ja kaksi koulunkäynninohjaajaa [LAVA26].

Arvioijan kanta: Väite, ettei Kalajärvelle synny lisäkustannuksia, on tilojen osalta uskottava, koska rakennuksessa on vapaata kapasiteettia. Opetusryhmien, tuen ja opiskeluhuollon osalta se on esitetty ilman laskelmaa. Henkilöstösäästö on todellinen mahdollisuus, ja se puhuu kaupungin puolesta. Vakinaisen henkilöstön palvelussuhteet on kuitenkin turvattu, joten säästö toteutuisi ajan myötä. Euromäärää kaupunki ei ole esittänyt. [A]

6.5 Investoinnin ja sisäisen vuokran mahdollinen päällekkäinen laskenta

Kaupungin vastauksessa 5.10.2026 jatkamisen vertailukohdaksi esitetään peruskorjaus ("*6 miljoonaa e +*") tai uudisrakennus ("*6,5 miljoonaa e +*") "*sekä vuokra päälle*" [EV5.10]. Asiayhteydessä "vuokra" viittaa edellisen virkkeen vuosivuokraan (noin 300 000 euroa, myöhemmin korjattu 341 322 euroon) eli koko tilavuokraan, joka sisältää sekä pääoma- että ylläpitoerät. Tekstistä ei ratkea, tarkoitetaanko nykyistä vai investoinnin jälkeen nousevaa vuokraa, joten ilmauksen merkitys on täsmennettävä ennen kuin sitä käytetään päätösaineistossa. Jos vuokralla tarkoitetaan pääomavuokraa, investointia ja sitä kattavaa vuokraa ei voi laskea yhteen: sisäinen pääomavuokra on se mekanismi, jolla investointi katetaan käyttäjältä, ja yhteenlaskettuna sama raha lasketaan kahteen kertaan. Jos vuokralla tarkoitetaan ylläpitovuokraa eli käyttökustannuksia, yhteenlasku on perusteltu, mutta silloin vertailuun on otettava myös Kalajärven vastaavat käyttökustannukset.

Kyse ei ole moitteesta vaan tavallisesta sisäisen laskennan kohdasta, joka on täsmennettävä. Sillä on kuitenkin merkitystä: jos päätösaineistossa jatkamisen hinta esitetään pääomavuokran osalta kahteen kertaan, se näyttää todellista suuremmalta. Lisäksi uudisrakennuksen luku on noussut päätösasiakirjan 6,15 miljoonasta eurosta 6,5 miljoonaan euroon ilman uutta laskelmaa [KJ100; EV5.10].

Havainnollistuksena: nykyisen rakennuksen pääomavuokra, noin 181 000 euroa vuodessa, on samaa suuruusluokkaa kuin tarpeeseen mitoitettun uuden ratkaisun vuotuinen pääomakustannus annuiteettina laskettuna (3 % korko, 30 vuotta): 2,92 M€:n ratkaisulle noin 149 000 euroa ja 3,74 M€:n ratkaisulle noin 191 000 euroa vuodessa [J; liite B]. Tämä ei ole säästölaskelma, koska sisäinen vuokra ja todellinen pääomakustannus eivät ole yhteismitallisia. Se kuitenkin osoittaa, ettei tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu ole kaupungin sisäisellä mittakaavalla poikkeuksellisen kallis.

6.6 Nettovaikutuksen rakenne

Kuvio 6. Kirjanpidollisesta kustannuksesta kaupunkitason nettovaikutukseen (vaihtoehto D). Lähteet: EV5.10; W6.10; laskelmat [J].

Erä	Mitä kaupunki on ilmoittanut	Euromäärä?	Merkitys kaupunkitason nettovaikutukselle
Pääomavuokra	Osa tilavuokraa [K]	Johdettu n. 181 000 €/v [J]	Sisäinen siirto; ei poistu kaupungilta
Ylläpitoerät	Säästävät purun jälkeen [K]	Johdettu n. 134 000 €/v [J]	Todennäköisimmin poistuvia; ajoitus avoin
Kustannukset ennen purkua	Likimain ennallaan + ilkeivallan torjunta [K]	Ei	Säästö ennen purkua lähellä nollaa
Purku ja muutto	n. 200 000 € + n. 10 000 € [K]	Kyllä	Kertaluonteinen meno
Kalajärven lisäkustannukset	"Ei lisäkustannuksia" [K]	Ei laskelmaa	Tilojen osalta uskottava; ryhmät ja tuki laskematta
Henkilöstö	"Pieniä henkilöstösäästöjä" [K]	Ei	Todellinen mahdollisuus, toteutuu ajan myötä
Tontin myöhempi käyttö	Siirtyy tonttiyksikölle [K]	Ei	Mahdollinen tulo, ei määritettävissä
Kaupunkitason nettovaikutus	Ei esitetty	Ei	Ei osoitettu

Taulukko 11. Nettovaikutuksen erät kaupungin vastausten perusteella.

PERIAATE

Kirjanpidollinen nolla ei ole kaupungin nettosäästö. Kun koulun kustannuspaikka poistuu opetustoimen budjetista, kaupungin menot eivät poistu samassa suhteessa eivätkä samaan aikaan.

6.7 Kansallinen tutkimusnäyttö: KARVI ja MDI

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi, miten maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistykselliset ja sosiaaliset oikeudet toteutuvat kouluverkon muutoksissa ja miten peruskoulujen lakkautukset vaikuttavat alueiden elinvoimaan [Karvi 29:2022]. Arviointi kohdistui 235 maaseutu- ja saaristokuntaan. Sen mukaan vuosina 2010–2020 Suomen peruskouluista lakkautettiin noin 23,8 prosenttia eli 657 koulua.

Arviointiin sisältyi MDI Public Oy:n tilastollinen tarkastelu kouluverkkomuutosten taloudellisista ja alueellisista yhteyksistä. Sen mukaan **voimakkaita kouluverkkomuutoksia tehneissä kunnissa koulutusmenot kasvoivat voimakkaammin kuin vähäisiä muutoksia tehneissä**, etenkin lasta kohden laskettuna. Tutkijoiden mukaan yksiselitteisen syy-seuraussuhteen osoittaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, ja kuntaryhmien lähtötasoerot olivat huomattavan suuria. Lisäksi **kouluverkkomuutoksiin liittyi lisääntyntä lähtömuuttoa ja heikompa työllisyyden ja työpaikkojen kehitystä**. Tutkijoiden mukaan muutokset eivät ratkaisevasti määrää alueen elinvoimaa, mutta pahimmillaan ne heikentävät tulevaisuuden näkymiä.

Kuvio 7. Koulutus- ja kulttuurimenojen kasvu asukasta kohden kouluverkkomuutoksen voimakkuuden mukaan. Lähde: Karvi 29:2022, liite 2 (MDI Public Oy:n tilastollisen analyysin raportti), kuvio 31, s. 74. Kouluverkkomuutoksen voimakkuus on mitattu vuosilta 2000–2009 ja menojen muutos vuosilta 2015–2020. Tarkastelu on kuvaileva: se osoittaa yhteyden, ei syy-seuraussuhdetta, ja kuntaryhmien lähtötasoerot olivat suuria.

Mitä tämä merkitsee Espoossa – ja mitä ei. Karvin arviointi kohdistui maaseutu- ja saaristokuntiin, ja MDI:n tarkastelu on kuntatasoinen ja kuvaileva. Maaseutukuntien tilastollinen yhteys ei sellaisenaan ennusta Espoon kustannusvaikutusta. Yhden 61 oppilaan koulun ratkaisu ei näy Espoon kokonaismenoissa, eikä Karvin aineistosta voi johtaa Lahnusta koskevaa euromääräistä ennustetta. Tätä ei tässä tehdä.

Karvin aineiston merkitys Lahnukselle on menetelmällinen. Se vahvistaa periaatteen, joka koskee jokaista kouluverkkoratkaisua kunnan koosta riippumatta: **koulun kustannuspaikan poistaminen on helpompaa kuin kunnan todellisten menojen poistaminen**. Säästö on osoitettava erittelemällä, mitkä menot poistuvat, mitkä siirtyvät ja mitkä syntyvät uudelleen muualla. Lahnuksen aineisto on tämän periaatteen havainnollinen esimerkki: kaupungin oman vastauksen mukaan kustannukset säilyvät likimain ennallaan rakennuksen purkuun asti. Karvin arviointi on Lahnukselle merkityksellinen myös siksi, että **Lahnus on Espoon maaseutumaista aluetta** (luku 8) ja koska **sama arviointi tarkastelee lasten oikeuksien toteutumista kouluverkkomuutoksissa** (luku 10).

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Lakkauttamisen todellista nettovaikutusta ei ole laskettu. Kaupungin omien vastausten perusteella se on pienempi ja syntyy myöhemmin kuin sisäinen vuokra antaa ymmärtää, mutta se ei ole nolla. Päätäjän on voitava tietää, paljonko kaupunki todella säästää, milloin ja mihin hintaan, ennen kuin taloudellista perustetta käytetään paikallisen palvelun lopettamiseen.

7 Mitä voidaan menettää: veto- ja pitovoima ja elinvoima

Valmistelu on laskenut, mitä Lahnuksen koulu maksaa. Kaupungin valmisteluasiakirjoissa ja lapsivaikutusten arvioinnin luonnoksissa ei arvioida, mitä sen lopettamisella voidaan menettää. Espoossa nämä vaikutukset ovat toisenlaisia kuin pienissä kunnissa, ja juuri siksi ne on arvioitava Espoon omilla ehdoilla.

7.1 Miksi tulopuoli kuuluu päätökseen

Palveluverkkoratkaisu ei vain sopeudu alueen kehitykseen, vaan se on myös yksi kehityksen tekijöistä. Lähikoulu, asumisympäristö ja palvelujen ennakoitavuus vaikuttavat siihen, mihin lapsiperheet muuttavat ja missä ne pysyvät. **Kun päätös mittaa vain menot ja jättää tulopuolen arvioimatta, se ei ole kokonaistaloudellinen arvio vaan puolikas laskelma.** Yksipuolinen menopuolen tarkastelu ei ole neutraali rajaus, koska se vaikuttaa lopputulokseen systemaattisesti yhteen suuntaan.

Tämä ei tarkoita, että tulopuolen vaikutuksia voisi aina laskea euroina. Se tarkoittaa, että ne on **tunnistettava**, niiden mekanismi on kuvattava ja niiden suuruus on arvioitava niin hyvin kuin aineisto sallii. Jos suuruutta ei voi arvioida, se sanotaan.

7.2 Espoo ei ole pieni kunta – ja siksi laskelma on toisenlainen

Pienissä kunnissa lapsiperheen poismuutto on kunnalle suora verotulojen ja valtionosuuksien menetys. Muissa selvityksissä käytettyjä perhekohtaisia euromääriä ei voi siirtää Espooseen, ja tämä arvio ei niin tee. Espoon tilanne on kolmella tavalla toinen:

- **Muutto Espoon sisällä ei ole kaupungille verotulojen menetys.** Jos perhe muuttaa Lahnuksesta toiselle alueelle Espoossa, kaupungin veropohja ei muutu. Kunnallisverotulon menetys syntyy vain kuntarajan ylittävästä muutosta. Espoon tuloveroprosentti vuodelle 2026 on 5,3, mikä on maan alhaisimpia [ET-talousarvio 2026].
- **Valtionosuus ei seuraa kouluja.** Kunnan peruspalvelujen valtionosuus määräytyy kunnan ikäluokkakohtaisten asukasmäärien perusteella, ei koulujen eikä oppilaiden määrän mukaan [OPH]. Koulun lakkauttaminen ei siis sellaisenaan muuta Espoon valtionosuuksia. Vaikutus syntyisi vain, jos kaupungin asukasmäärä tai ikärakenne muuttuisi.
- **Espoo kasvaa.** Kaupunginjohtajan talousarvioesityksen 2026 mukaan syntyvyys kasvaa Espoossa nopeammin kuin missään muussa Suomen kaupungissa, ja kaupunki panostaa erityisesti kouluihin ja päiväkoteihin [ET-talousarvio 2026]. Kaupunkitason kysymys ei siksi ole, menettääkö Espoo lapsiperheitä, vaan se, mille alueille ja millaisiin ympäristöihin lapsiperheet Espoossa asettuvat.

Tästä seuraa, että Lahnuksen kohdalla tulopuolen kysymys on ensisijaisesti **alueellinen**. Se koskee **Pohjois-Espoon maaseutumaisen alueen houkuttelevuutta lapsiperheille, alueen kiinteistö- ja tonttikysyntää, kaupungin maankäyttöä ja yhteisön elinvoimaa** – ei kaupungin kokonaisverotuloja.

7.3 Vaikutusmekanismit ja niiden näyttö

Taulukossa 12 kukin mahdollinen vaikutus luokitellaan kolmeen luokkaan: **todennettu** vaikutus, **perusteltu riski**, jonka mekanismi on tunnistettu mutta suuruus ei ole määritettävissä, ja **ei määritettävissä**, kun aineisto ei riitä edes suunnan arviointiin. Mukana on myös keskittämisen mahdollinen myönteinen vaikutus.

Lapsiperheiden veto- ja pitovoima. Lahnuksen koulun säilymisellä on merkitystä alueen houkuttelevuudelle erityisesti lapsiperheiden näkökulmasta. Vuosina 2020–2025 Lahnuksen ensimmäisen luokan koko vastasi 72–

92 prosenttia alueen tulokasmäärästä (luku 3.4), mikä kertoo koulun vakiintuneesta asemasta alueen lähikouluna; vuonna 2026 osuus oli selvästi pienempi. Koulun vaikutusta asuinpaikan valintaan, alueelle muuttamiseen tai alueelta pois muuttamiseen ei kuitenkaan ole määrällisesti selvitetty. Koulun sijainti ja jatkuvuus ovat siksi perusteltuja alueellisen vaikutusarvioinnin kohteita, ja niiden arvioimatta jättäminen on valmistelun puute.

Kaavoitus ja palveluverkko. Kaavoituksen mahdollistama asuntorakentaminen, toteutuva rakentaminen ja ennustettu kouluikäisten määrä on pidettävä erillään. Kaupungin tämänhetkiset ennusteet eivät osoita merkittävää kasvua Lahnuksen koulun oppilaaksiottoalueelle, ja tämä arvio ottaa ne vakavasti. Ennusteet eivät kuitenkaan yksin ratkaise koulupalvelun merkitystä alueen pitkän aikavälin kehittämiselle, koska palveluverkkoratkaisu itse vaikuttaa siihen, mihin perheet asettuvat. Palveluverkkoratkaisun vaikutusta tulevaan maankäyttöön sekä alueen veto- ja pitovoimaan on siksi arvioitava omana kysymyksenään.

Vaikutus	Mekanismi	Luokka	Huomio
Koulun tilojen muu käyttö	Iltapäivätoiminta toimii koulun tiloissa; ruotsinkielisen Rödskogin (Röylän) koulun oppilaat käyttävät tiloja viikoittain, ja lakkautuksessa heille on osoitettava muut tilat [LAVA26; EV5.10]	Todennettu	Koulu palvelee useampaa kuin omia oppilaitaan; vaikutuksia ei ole arvioitu valmistelussa
Paikallinen yhteisö ja kansalaistoiminta	Koulu kokoaa alueen yhteisöä; kaksi alueen rekisteröityä yhdistystä rahoitti tämän arvion [toimeksianto]	Todennettu aktiivisuutena; vaikutus ei määritettävissä	Yhteisön aktiivisuus on alueen voimavara, jota palveluverkkopäätös joko tukee tai heikentää
Lapsiperheiden muutto alueelle ja pysyminen	Lähikoulu on keskeinen asuinpaikan valintaperuste pientaloalueella	Perusteltu riski	Suuruutta ei voi arvioida tällä aineistolla
Kiinteistöjen arvo ja tonttikysyntä	Lähipalvelujen poistuminen voi heikentää alueen houkuttelevuutta	Perusteltu riski	Aineistossa ei ole alueen kiinteistö- tai tonttitietoja
Kaupungin maankäyttö ja tulevat kaavat	Lähikoulu on Pohjois-Espoon maankäytön kehittämisen edellytys	Ei määritettävissä	Kaupungin mukaan Lahnuksen alueen kasvuennuste on maltillinen [KAAVA]
Kunnallisvero	Vain kuntarajan ylittävä muutto	Ei määritettävissä	Espoon sisäinen muutto ei vaikuta
Valtionosuudet	Ikäluokkakohtaiset asukasmäärät	Todennettu mekanismi: ei suoraa vaikutusta	Vaikutus vain, jos asukasmäärä muuttuu
Paikallinen kulutus ja palvelujen käyttö	Koulun sijainnin muutos voi vaikuttaa perheiden asiointireitteihin ja palvelujen käyttöön	Ei määritettävissä	Tilaajien mukaan alueen perheiden asiointi, työmatkat ja harrastukset suuntautuvat pääosin Klaukkalan, Niipperin ja Helsingin suuntiin, usein Kalajärven ohi [T]. Koulun siirto ei sellaisenaan osoita muun arjen siirtyvän Kalajärvelle.
Palveluverkon joustavuus	Purun jälkeen paikallisen palvelun palauttaminen edellyttää uutta investointia	Todennettu mekanismi	Ks. palautuvuus, luku 5.5
Keskittämisen mahdollinen hyöty	Laajemmat tukipalvelut paikan päällä; koulumatka lyheni neljällä oppilaalla; neljä perhettä valitsi 2026 Kalajärven	Todennettu osalle perheistä	Kaupungin vahvuus; kirjataan yhtä näkyvästi

Taulukko 12. Mitä voidaan menettää ja mitä voidaan saavuttaa: vaikutusmekanismit ja niiden näkyty.

7.4 Miksi pienikin vaikutus on suhteessa merkittävä

Tässä arviossa ei esitetä Lahnukselle euromääräistä tulovaikutusta, koska Espoon oloissa sellainen luku olisi keksitty. Yksi rakenteellinen huomio on kuitenkin perusteltu. Mitä pienempi ja myöhemmin syntyvä todellinen säästö on, sitä pienempi vaikutus alueen veto- ja pitovoimaan riittää kumoamaan sen alueellisessa tarkastelussa. Luvussa 6 osoitettiin, että kaupunkitasolla aidosti poistuvat menot ovat sisäistä vuokraa selvästi pienemmät ja syntyvät vasta purun jälkeen. Siksi tulopuolen arvioimatta jättäminen painaa Lahnuksen tapauksessa enemmän kuin tilanteessa, jossa säästö olisi suuri ja välitön.

Toinen huomio koskee peruuttamattomuutta. Säästö on luonteeltaan vuotuinen ja laskettavissa. Alueen houkuttelevuuden ja yhteisön heikkeneminen kertautuu hitaasti ja on vaikeasti palautettavissa. Kun päätös on toiselta puoleltaan helposti peruttavissa ja toiselta puoleltaan ei, varovaisuusperiaate puoltaa sitä, että vaikeasti peruttava puoli arvioidaan ennen päätöstä.

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Päätöksen kustannukset on arvioitu, alueelliset vaikutukset eivät. Espoossa tulopuolen kysymys ei ole kaupungin kokonaisverotulo vaan **Pohjois-Espoon maaseutumaisen alueen veto- ja pitovoima, yhteisö ja kaupungin palveluverkon joustavuus**. Niiden suuntaa ja suuruutta ei vielä tiedetä, eikä niitä esitetä toteutuneina menetyksinä. Ne on kuitenkin tunnistettava ja arvioitava ennen vaikeasti peruttavaa päätöstä.

8 Monikasvoinen Espoo ja lasten ja nuorten pääkaupunki

Espoo on keskusten, taajamien ja maaseutumaisten alueiden kaupunki. Yhdenmukaiset kriteerit eivät saa johtaa siihen, että tosiasiallisesti erilaisia alueita kohdellaan samalla tavalla. Espoon oma strategia antaa Lahnuksen päätökselle mittapuun, jota valmistelussa ei ole käytetty.

8.1 Espoon oma mittapuu: Espoo-tarina 2025–2029

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Espoo-tarinan 2025–2029 20.10.2025. Sen tulevaisuuskuvassa todetaan: *"Espoo on lasten ja nuorten pääkaupunki, jonka aktiiviset espoolaiset tekevät hyväksi elää ikään katsomatta."*

Ensimmäinen tavoite on: *"Espoossa jokainen lapsi ja nuori voi onnistua ja yltää parhaimpaansa."* Strategiassa todetaan myös: *"Kannamme vastuuta erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnista."* [ET]

Kaupunkirakenteesta Espoo-tarina toteaa: *"Espoo on viihtyisien asuinalueiden ja keskusten verkostokaupunki"*, ja yhtenä tavoitteena on, että *"alueiden haitallinen eriytyminen vähenee"* [ET]. Strategia nimeää viisi suuraluetta keskuksineen: Espoonlahden, Matinkylän, Tapiolan, Leppävaaran ja Espoon keskuksen. Pohjois-Espoota tai kaupungin maaseutumaisia alueita se ei erikseen mainitse.

Arvioijan kanta: Strategia ei velvoita säilyttämään yksittäistä koulua, eikä tämä arvio väitä niin.

Lapsiystävällisyys ei ole sama asia kuin yksittäisen koulun säilyttämisvelvollisuus. Strategia antaa kuitenkin mittapuun sille, *miten* päätös tehdään. Jos **Espoo on lasten ja nuorten pääkaupunki**, sen on näyttävä myös siinä, miten yhden Espoon pienimmistä kouluista tulevaisuudesta päätetään: onko lasten etu arvioitu todellisten vaihtoehtojen välillä, onko lasten ääni vaikuttanut ja onko alueiden eriytymisen ehkäisemisen tavoite otettu huomioon. Luvut 4, 5 ja 10 osoittavat, ettei käytettävissä olevasta valmistelusta voida näitä vielä jäljittää.

8.2 Kolme erilaista Espoota

Palveluverkon näkökulmasta Espoon alueet eivät ole samanlaisia.

	Kaupunkikeskukset	Taajamat ja asuinalueet	Maaseutumaiset alueet (esim. Lahnuksen)
Asukastiheys ja koulujen koko	Tiivis; suuret yhtenäiskoulut	Vaihteleva; keskikokoiset koulut	Harva; pienet koulut, yhdysluokat
Vaihtoehtoiset koulut lähellä	Useita kävelymatkan päässä	Yleensä useita	Usein vain yksi lähikoulu
Lasten itsenäinen liikkuminen	Tiivis kevyen liikenteen verkko, joukkoliikenne	Vaihtelee	Pidemmät matkat; osalla koulumatkaetus; liikenneturvallisuus keskeinen
Koulun rooli alueella	Yksi palvelu monien joukossa	Merkittävä	Usein alueen ainoa julkinen palvelu ja yhteisön kokoava paikka
Kriteerin "koulun koko" vaikutus	Ei rajoita	Rajoittaa harvoin	Kohdistuu lähes aina maaseutumaisiin alueisiin

Taulukko 13. Palveluverkon näkökulmasta erilaiset alueet. Taulukko on arvioijan jäsenyys, ei kaupungin aluejako.

Lahnuksessa oppilaiden keskimääräinen koulumatka on nykyisin hieman alle kolme kilometriä, ja osalla on koulumatkaetus [AI-D dia 24]. Lahnuksen koulu käyttää tilojaan myös iltapäivätoimintaan, ja sen tiloja käyttävät viikoittain ruotsinkielisen Rödsogin (Röylän) koulun oppilaat puutyö- ja liikuntatunneilla. Lakkautuksessa heille olisi osoitettava muut tilat. [LAVA26; EV5.10] Kalajärven lisäksi lakkautuksen

vaihtoehtoisena kouluna on mainittu Pakankylän koulu, jonka kapasiteetti on noin 100 oppilasta [W28.9]. Pohjois-Espoon pienet koulut muodostavat siis keskenään kytkeytyvän verkon, eikä yhden koulun ratkaisu ole niistä irrallinen.

Arvioijan kanta: Kun koulun pienuutta tai oppilaskohtaista kustannusta käytetään palveluverkon kriteerinä, se **kohdistuu lähes aina maaseutumaisiin alueisiin**. Tämä ei tee kriteeristä vääränlaista, mutta se tekee sen soveltamisesta **alueellisen yhdenvertaisuuden kysymyksen**. Kaupungin oma tavoite alueiden haitallisen eriytymisen vähentämisestä edellyttää, että tämä vaikutus arvioidaan. Lahnuksen ratkaisu toimii myös ennakkotapauksena Pohjois-Espoon muille pienille kouluille. Siksi sen kriteerien on oltava julkisia ja johdonmukaisia.

8.3 Alakouluverkon on oltava kattavampi kuin yläkouluverkon

Seitsemänuotiasta ja viisitoistavuotiasta oppilasta ei voi palveluverkossa kohdella samana ryhmänä. **Mitä nuoremmasta lapsesta on kyse, sitä suurempi paino on annettava palvelun läheisyydelle**, arjen jatkuvuudelle, lähiyhteisölle ja lapsen mahdollisuudelle liikkua itsenäisesti. Perusopetuslain pääsääntö on, että opetus järjestetään niin, että oppilaiden matkat ovat asutus, koulujen ja muiden opetukseen käytettävien tilojen sijainti sekä liikenneolot huomioon ottaen **mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä** (perusopetuslaki 6 §). Koulumatkan enimmäispituutta ja -aikaa koskeva säännös on poikkeussäännös, ei tavoitetaso. Lahnuksessa koulumatkan pidentyminen on keskimäärin maltillinen (luku 3.6), joten tämä periaate ei yksin ratkaise asiaa. **Se kuitenkin tarkoittaa, että liikenneturvallisuus on arvioitava, ja se on vuoden 2026 valmistelusta toistaiseksi puuttunut.**

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Espoo-tarina tekee lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja alueiden eriytymisen ehkäisemisestä kaupungin omia tavoitteita. Ne eivät ratkaise Lahnuksen kysymystä, mutta ne määrittävät, miten se on ratkaistava: todellisia vaihtoehtoja vertaillen, lasten näkemykset huomioiden ja maaseutumaisen alueen erityispiirteet tunnistaen.

9 Yhdysluokkapedagogiikka ja Lahnuksen pedagoginen malli

Lapsivaikutusten arviointiluonnoksen johtopäätös, jonka mukaan pienenä kouluyksikkönä jatkaminen ei ole pedagogisesti perusteltua, ei perustu Lahnus-kohtaiseen näyttöön, eikä tutkimus tue sitä. Ratkaiseva kysymys ei ole, voiko Lahnus välttää yhdysluokat, vaan millainen tavoitteellinen yhdysluokkakoulu Lahnuksen rakennetaan, jos opetus jatkuu.

9.1 Mitä kaupunki väittää

Arviointiluonnoksen johtopäätös kuuluu: *"Pienenä kouluyksikkönä jatkaminen ei ole pedagogisesti perusteltua eikä johtamisen tai resurssien näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Oppilaiden hyvinvointia edistävien palveluiden saatavuus säilyy niukkana."* [LAVA26] Virke on sanatarkasti sama kuin vuoden 2024 ennakoarvioinnissa [LAVA24].

Arvioinnin keskeisin lähde on kaupungin mukaan toimialan lausunto 22.1.2026 [S17]. Sen pedagoginen osio alkaa: *"Lahnuksen koulun haasteet ja mahdollisuudet ovat tyypillisiä pienille kouluille."* [TA] Kaupunki kertoi 5.10.2026, että arvio pohjautui Lahnuksen koulunjohtajan ja henkilöstön näkemyksiin, mutta lausuntoon lisättiin kohta, jonka mukaan esitetyt mahdollisuudet ja haasteet ovat tyypillisiä muillekin pienille kouluille. Kaupungin mukaan yhdysluokkaopiskelua ei ole esitetty negatiivisena vaihtoehtona. [EV5.10]

Lahnus-kohtaisesta arviosta on siis tullut yleinen pienen koulun arvio hallinnon lisäyksen kautta, ja siitä on johdettu Lahnusta koskeva kategorinen johtopäätös. Yleisestä luettelosta ei kuitenkaan seuraa kohdekohtaista johtopäätöstä ilman kohdekohtaista näyttöä.

9.2 Mitä yhdysluokkaopetus on

Yhdysluokassa samassa opetusryhmässä opiskelee kahden tai useamman vuosiluokan oppilaita. Kansainvälisessä tutkimuksessa erotetaan kaksi muotoa. *Multigrade*-opetuksessa vuosiluokkia yhdistetään tavallisesti organisatorisista syistä, ja kunkin vuosiluokan opetussuunnitelmaa seurataan erikseen. *Multi-age*-opetuksessa eri-ikäisyys on tietoinen pedagoginen lähtökohta, ja oppilaat etenevät yhteisten teemojen ja yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Suomalainen yhdysluokka sisältää käytännössä piirteitä molemmista.

Yhdysluokkaopetus on lainsäädännön sallima ja opetussuunnitelman perusteissa huomioitu opetuksen järjestämistapa. Perusopetuslain mukaan opetusryhmät muodostetaan vuosiluokittain, mutta eri vuosiluokkien sekä esiopetuksen oppilaita voidaan opettaa samassa ryhmässä, jos opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää (perusopetuslaki 20 g §). Säännös on organisatorinen. Se ei aseta yhdysluokkaa vuosiluokan alapuolelle eikä yläpuolelle, ja jos siitä johdetaan laatupäätelmä kumpaankaan suuntaan, lakia luetaan väärin. Yhdysluokat ovat suomalaisessa perusopetuksessa vakiintunut ratkaisu erityisesti pienissä kouluissa.

9.3 Mitä tutkimus osoittaa – ja mitä ei

Tutkimustulokset ja pedagogiset mahdollisuudet on pidettävä erillään. Taulukossa 14 on eroteltu, mihin tutkimus antaa vahvaa näyttöä, mitä se kuvaa mahdollisuutena ja mitä se tunnistaa riskinä.

Ulottuvuus	Mitä tutkimus osoittaa	Näytön luonne
Oppimistulokset	Veenmanin laajassa synteesissä yhdysluokkien (multigrade) ja vuosiluokkien oppimistulosten mediaaniero oli käytännössä nolla; multi-age-ryhmissä -0,03. Uudelleenanalyysi (1996) vahvisti päätuloksen.	Vahva: ei osoitettua eroa
Sosiaaliset ja asenteelliset tulokset	Ei-kognitiivisissa tuloksissa ero oli lievästi yhdysluokan eduksi (+0,10).	Kohtalainen: lievä etu
Opettajan työn vaativuus	Mason ja Burns (1996): hallinnollisista syistä muodostetut yhdysluokat ovat opettajalle vaativampia, mikä voi joissakin oloissa heikentää tuloksia.	Tunnistettu riski
Opetuksen käytännöt	Suomalais-itävaltalainen tutkimus: laatu kiinnittyy opettajan pedagogiseen osaamiseen ja opetuksen organisointiin, kuten eriyttämiseen, yhteisiin teemoihin ja vuorotteluun (Hyry-Beihammer & Hascher 2015).	Kuvaileva: onnistumisen edellytykset
Vertais- ja mallioppiminen	Nuoremmat oppivat vanhemmilta, vanhemmat vahvistavat osaamistaan opastaessaan (Korpinen 2010; Peltonen 2010).	Pedagoginen mahdollisuus
Itsenäinen työskentely	Yhdysluokka edellyttää ja tukee itsenäistä työskentelyä ja vastuunottoa (Kalaoja 2010).	Pedagoginen mahdollisuus
Kuuluminen ja hyvinvointi	Sosiaaliset suhteet ja kouluun kuulumisen kokemus ovat oppilaan hyvinvoinnin keskeisiä tekijöitä (Konu & Rimpelä 2002).	Yleinen malli, ei yhdysluokkakohmainen

Taulukko 14. Yhdysluokkaopetuksen tutkimusnäyttö. Lähteet ja tarkemmat tiedot liitteessä C.

Tästä seuraa kaksi asiaa. Yhdysluokkaopetusta ei voi esittää pedagogisena heikkoutena ilman tietoa siitä, miten opetus juuri tässä koulussa järjestetään ja mitä siitä seuraa oppilaille. Yhtä vähän tutkimuksesta seuraa, että pieni koulu tai yhdysluokka olisi automaattisesti parempi.

YDINLAUSE

Yhdysluokka ei ole laatuluokitus. Se on opetuksen organisointitapa, jonka onnistuminen ratkeaa opettajan osaamisesta, opetuksen suunnittelusta, ryhmärakenteesta, tuesta ja johtamisesta.

9.4 Onnistumisen edellytykset ja todelliset riskit

Tutkimus ja kokemus tunnistavat yhdysluokkaopetukselle selvät onnistumisen edellytykset. Ne ovat samalla ne kohdat, joissa riski toteutuu, jos niistä ei huolehdi:

- **Opettajan osaaminen ja suunnittelu-aika.** Yhdysluokka vaatii eriyttämistä, yhteisiä teemoja ja usean opetussuunnitelman yhteensovittamista. Ilman suunnittelu-aikaa ja osaamisen tukea työkuorma kasvaa.
- **Ryhmärakenne.** Kahden peräkkäisen vuosiluokan yhdistelmä on pedagogisesti hallittavampi kuin kolmen tai useamman. Ryhmäkoko ja ikäjakauma ratkaisevat paljon.
- **Tuki.** Laaja-alainen erityisopetus, samanaikaisopetus ja ohjaajat mahdollistavat joustoryhmät yli luokkarajojen.
- **Työrauha.** Itsenäinen työskentely edellyttää selkeitä rutiineja ja työrauhaa. Tämä on yhdysluokkaopetuksen yleinen onnistumisen edellytys, ja sen toteutumista seurataan koulun omilla kyselyillä.
- **Johtaminen.** Pienessä koulussa johtaja on usein myös opettaja, ja johtamiseen varatun ajan riittävyys ja johtamisen jatkuvuus ovat opetuksen laadun kannalta olennaisia. Lahnuksessa johtajien vaihtuvuus on dokumentoitu, mutta sen syy-yhteyttä johtamisajan määrään ei ole osoitettu.

- **Vertaisryhmä.** Hyvin pienessä ikäluokassa samanikäisten vertaisryhmä on kapea. Yhdysluokassa vertaisryhmä muodostuu luokkarajan yli, mutta tämä on suunniteltava, ei oletettava.

9.5 Kaupungin perusteet testattuina

Kutakin kaupungin pedagogista perustetta testataan samalla ketjulla: väite → Lahnus-kohtainen näyttö → todettu vaikutus lapseen → parantaako Kalajärvi tilannetta → onko haitta ratkaistavissa paikallisesti. Jos ketju katkeaa, väitettä ei kutsuta todetuksi pedagogiseksi haitaksi, mutta se voi silti olla perusteltu riski.

Väite	Lahnus-kohtainen näyttö	Todettu vaikutus lapseen	Kalajärvi parantaa?	Ratkaistavissa paikallisesti?	Arvio
Johtaminen kuormittuu	Kyllä: johtaja vaihtunut kerran lukuvuodessa; kolme johtajaa 2,5 vuodessa; 6 h/vko [TA; LAVA24; TK; HJ; EV5.10]	Opettajakunta on kärsinyt [TA]; vaikutusta oppilaisiin ei osoitettu	Kyllä, johtamisen osalta	Kyllä: johtamisresurssi tai toimipistemalli [KaO43]	Kestää johtamisen osalta ; ei osoita opetuksen heikkoutta
Oppilashuolto niukkaa	Kyllä: terveydenhoitaja, kuraattori ja psykologi kukin n. 0,5 pv/vko [LAVA26]	Huoltajat arvioivat terveydenhoitajan palvelut heikoiksi (2,18) [KYS]	Osin: laajempi läsnäolo [LAVA26]	Osin: kaupunki on kytkenyt vajeen sisäilmaan [KaO43; LAVA26]	Rajattava : aito ero, osin rakennuksesta johtuva
Erityisopetus vähäistä	Päinvastoin: laskennallinen 0,5 pv/vko, toteutunut n. 16 h/vko [LAVA26]	Ei osoitettu	Ei osoitettu	Toteutuu jo, osin johtajan antamana	Ei kestä sellaisenaan
Vertaisryhmä kapea	Ei: pyyntöön datasta ei vastattu [HJ]; kaverit 3,65, hyväksytyksi tuleminen 3,51 [KYS]	Ei osoitettu	Ei osoitettu	Vertaisryhmä luokkarajan yli	Ei osoitettu ; pieni ikäluokka on riski
Yhdysluokan vaativuus	Osin: joustoryhmiä yli luokkarajojen [LAVA26]	Ei osoitettu	Ei osoitettu	Pedagoginen malli ja tuki	Riski, ei todettu haitta

Taulukko 15. Pedagogisten perusteiden auditointi.

9.6 Kaupungin omat kyselyt

Kaupunki on toimittanut Lahnuksen koulun huoltajakyselyn (kevät 2025, 36 vastaajaa) ja oppilaskyselyn (syksy 2025, luokat 4–6, 37 vastaajaa) [KYS]. Ne ovat kaupungin omaa, Lahnus-kohtaista aineistoa.

Mittari	Tulos	Huomio
Huoltajien kouluarvosana (4–10)	9,25	86 % antoi arvosanan 9 tai 10
Huoltajat: koulussa on turvallista (1–4)	3,86	Kaikki vähintään melko samaa mieltä
Huoltajat: lapseni voi koulussa hyvin (1–4)	3,67	Kaikki vähintään melko samaa mieltä
Huoltajat: henkilökunta (5 väitettä) (1–4)	3,80	
Huoltajat: yksilöllisten tarpeiden huomioiminen (1–4)	3,34	
Huoltajat: työrauha lapsen kokemana (1–4)	3,12	
Huoltajat: kouluterveydenhoitaja (1–4)	2,18	Heikoin tulos
Oppilaat: turvallinen olo (1–4)	3,68	
Oppilaat: kavereita / hyväksytyksi tuleminen / ei kiusata (1–4)	3,65 / 3,51 / 3,51	
Oppilaat: apua opettajalta (1–4)	3,54	
Oppilaat: työrauha (1–4)	2,59	Oppilaiden kokemana heikoin tulos; vertailuarvo puuttuu
Oppilaat: opettajat kiinnostuneita minusta (1–4)	2,78	

Taulukko 16. Lahnuksen koulun huoltaja- ja oppilaskyselyt (asteikko 1–4, ellei toisin mainita). Kyselyt koonneen suunnittelijan mukaan tulokset noudattavat alakoulujen keskiarvoja muutamaa kohtaa lukuun ottamatta [K]; kaupunki pyysi 6.10. tarkennusta siihen, mitä vertailutietoa halutaan, ja tilaajien edustaja vastasi samana päivänä pyytäen ensisijaisesti varsinaisia vertailulukuja ja toissijaisesti vertailujoukon kuvausta. Vertailuarvoja ei ole toimitettu tämän arvion aineiston keruun päättymiseen 7.10.2026 mennessä [A].

Arvioijan kanta: Kaupungin omat kyselyt eivät tue tulkintaa Lahnuksen koulusta pedagogisesti heikkona toimintaympäristönä. Turvallisuuden, hyvinvoinnin, kohtelun ja yhteisöllisyyden arviot ovat vahvoja. Heikoimmat tulokset ovat huoltajien arvio kouluterveydenhoitajan palveluista ja oppilaiden kokemus oppituntien työrauhasta. Oppilaiden kokemus on otettava vakavasti, mutta se on luettava oikein: oppilaat arvioivat omaa kouluaan ilman vertailukohtaa muihin kouluihin, eikä kaupunki ole toimittanut vertailuarvoja. Aineisto ei siksi osoita, että Lahnuksen työrauha olisi muita espoolaisia kouluja heikompi, eikä myöskään sitä, että se olisi muiden tasolla. Huoltajien arvio lapsen kokemasta työrauhasta (3,12) on selvästi myönteisempi. Kyse on koulun oman kehittämistyön kohteesta, ei vaihtoehtojen vertailuun soveltuvasta näytöstä. Kyselyt eivät osoita Lahnusta muita paremmaksi, koska tulokset ovat kaupungin mukaan lähellä alakoulujen keskiarvoja. Ne ovat kuitenkin Lahnus-kohtaista näyttöä, ja sellaista lapsivaikutusten arviointiluonnoksessa ei ole käytetty.

9.7 Rakennuksesta johtuva haitta ei ole koulun koosta johtuva haitta

Kaupunki on itse kahdesti nimennyt oppilashuollon vajeen syyksi sisäilman. Vuonna 2024: "Tilojen huono sisäilma on johtanut siihen, että opiskeluhuollon henkilöstöä on joutunut työskentelemään muilla kouluilla, jolloin heidän palveluaan ei ole ollut saatavilla Lahnuksen koululla laskennallisen resurssin mukaan." [KaO43 s. 15] Vuonna 2026 samansisältöisesti [LAVA26; KJ100 s. 3]. Silti sama vaje esitetään johtopäätöksessä koulun kokoon liittyvänä perusteena.

Havaintoa on rajattava: laskennallinen resurssi määräytyy oppilasmäärän mukaan ja olisi pieni sisäilmasta riippumatta. Sisäilma selittää sen, ettei edes laskennallista resurssia ole saatu paikalle, ei koko niukkuutta. Johtopäätös on silti selvä: **rakennuksesta johtuva haitta on peruste ratkaista rakennukseen liittyvä ongelma, ei sellaisenaan peruste siirtää opetusta muualle.** Tarpeeseen mitoitettussa uudessa paikallisessa ratkaisussa tämä haitta poistuisi.

9.8 Tukiparadoksi

Kalajärven suurempi yksikkö tarjoaa enemmän tukipalveluja samassa rakennuksessa. Tämä on todellinen vahvuus, ja se kirjataan sellaisenaan. **Lapsen edun kannalta olennaista ei kuitenkaan ole pelkästään se, kuinka paljon tukea on saatavilla, vaan myös se, millaiseksi tuen tarve eri kouluympäristöissä muodostuu.** Palvelujen määrä tai jatkuva fyysinen läsnäolo ei yksin mittaa lapsen etua. **Lahnuksen aineistossa on tarkasteltu vain tuen tarjontaa, ei tuen tarvetta eikä tuen vaikuttavuutta.**

9.9 Tavoitteellinen yhdysluokkakoulu: Lahnuksen pedagoginen malli

Aineistossa ei ole kuvausta siitä, millaisella pedagogisella mallilla opetus Lahnuksessa järjestettäisiin, jos se jatkuu. Pedagoginen johtopäätös kohdistuu siten vaihtoehtoon, jota ei ole määritelty. Alla on asiantuntijan malliluonnos siitä, millainen noin 60–75 oppilaan paikallinen koulu voisi olla laadukas. Se ei ole kaupungin päätös eikä valmis toimintasuunnitelma, vaan kuvaus siitä, mitä kaupungin tulisi arvioida, kun se vertaa paikallista ratkaisua siirtoon.

Kuvio 8. Lahnuksen yhdysluokkakoulun ryhmärakenne lukuvuoden 2026–2027 oppilasmäärillä. Kolme kahden vuosiluokan yhdysluokkaa. Lähde: W6.10; malli [J].

Ryhmärakenne. Lukuvuoden 2026–2027 oppilasmäärillä (1. lk 4, 2. lk 10, 3. lk 10, 4. lk 14, 5. lk 9 ja 6. lk 14) koulu muodostuisi kolmesta kahden vuosiluokan yhdysluokasta: 1.–2. luokka 14 oppilasta, 3.–4. luokka 24 oppilasta ja 5.–6. luokka 23 oppilasta [W6.10; J]. Kahden peräkkäisen vuosiluokan yhdistelmä on yhdysluokkaopetuksen pedagogisesti hallittavin muoto.

Mallin osat:

- Kolme luokanopettajaa ja laaja-alainen erityisopettaja,** joka toimii myös samanaikaisopettajana ja mahdollistaa joustoryhmät yli luokkarajojen. Tämä vastaa nykyistä henkilöstörakennetta, jossa on viisi opettajaa ja kaksi ohjaajaa [LAVA26].
- Johtaminen ratkaistaan rakenteellisesti.** Joko johtamisaikaa lisätään, tai Lahnus toimii Kalajärven koulun toimipisteenä, jolloin rehtori johtaa molempia ja Lahnuksessa on paikallinen vastuuopettaja. Toistuva johtajan vaihtuminen on kaupungin vahvin kohdekohtainen havainto, ja malli vastaa siihen suoraan.
- Kumppanikoulu Kalajärven kanssa.** A2-kielen yhteistyö toimii jo [LAVA26]. Sitä voidaan laajentaa valinnaisaineisiin, yhteisiin teemapäiviin ja siirtymään yläkouluun, jolloin Lahnuksen oppilaat tuntevat tulevan koulunsa jo alakoulussa.
- Opiskeluhoolto suunnitellaan hyvinvointialueen kanssa.** Säännöllinen läsnäolo sovitaan etukäteen, ja terveelliset tilat poistavat sisäilmasta johtuneen esteen.

5. **Kyselyt kehittämisen välineeksi.** Oppilas- ja huoltajakyselyjen tulokset käsitellään koulun vuosittaisessa kehittämissuunnitelmassa, ja niiden kehitystä seurataan kaupungin vertailuarvoja vasten.
6. **Lähiluonto ja ulko-opetus vahvuudeksi.** Henkilöstön mukaan jokainen luokka-aste opiskelee vähintään yhden viikkotunnin lähimetsässä [LAUS]. Tämä on Lahnuksen ympäristön tarjoama mahdollisuus, joka kannattaa kirjata koulun profiiliin.
7. **Seuranta.** Oppilas- ja huoltajakysely vuosittain alakoulujen vertailuarvoin sekä kouluterveyskyselyn tiedot siltä osin kuin ne ovat koulutasolla käytettävissä.

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Kategorinen johtopäätös pienen koulun pedagogisesta perusteettomuudesta ei kestä Lahnus-kohtaista tarkastelua eikä tutkimusnäyttöä. Johtamisjärjestely on todellinen ongelma ja tuen saatavuus todellinen ero. Nämä ovat kuitenkin ratkaistavia kysymyksiä, eivät perusteita sille, ettei lähiopetusta voisi järjestää Lahnuksessa. Jos opetus jatkuu, johtamisen, tuen ja yhdysluokkapedagogiikan malli on suunniteltava osana ratkaisua.

10 Lapsen oikeudet ja laadukas lapsivaikutusten arviointi

Lapsivaikutusten arviointi on päätöksenteon menetelmä, ei asiakirjan nimi. Käytettävissä olevasta aineistosta ei voida jäljittää, miten lasten etu on määritetty niiden vaihtoehtojen välillä, joiden välillä tosiasiaa valitaan. Tämä on korjattavissa ennen 28.10.2026.

10.1 Raja

Lopullista lapsivaikutusten arviointia ei ole ollut tämän arvion käytettävissä. Päätös tehdään vasta 28.10.2026, joten lopullisen arvioinnin puuttumista ei pidetä tässä valmistelun virheenä. Arvio kohdistuu siihen, mitä käytettävissä olevasta aineistosta voidaan todentaa: kaupungin keskeneräisiin arviointiluonnoksiin (17.9. ja 24.9.2026), 16.–21.9.2026 annettuihin lausuntoihin ja kaupungin vastauksiin. Jos lopullinen arviointi korjaa tässä todettuja puutteita, se on myönteistä, ja päätöksentekijän muistilista on laadittu juuri sen testaamiseen.

10.2 LOS ja LAVA: kaksi eri asiaa

YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS) on Suomessa voimassa oleva, oikeudellisesti velvoittava sopimus. Se määrää, mitä lapsen oikeuksien toteutuminen edellyttää. **Lapsivaikutusten arviointi (LAVA)** on menetelmä, jolla nämä vaatimukset toteutetaan päätöksenteossa. LOS kertoo, mitä on otettava huomioon. LAVA kertoo, miten se tehdään.

Lähde	Mitä edellyttää	Luonne
Perustuslaki 6 § 3 mom. ja 22 §	Lasten on saatava vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti; julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen	Laki
Perusopetuslaki 3 a §	Lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä	Laki
Perusopetuslaki 6 §	Koulumatkat mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä	Laki
Hallintolaki 31 § ja 45 §	Asian riittävä ja asianmukainen selvittäminen; ratkaisuun vaikuttaneiden seikkojen ja selvitysten ilmoittaminen perusteluissa	Laki
LOS 3 art. 1 kohta	Lapsen etu otettava ensisijaisesti huomioon kaikissa lapsia koskevissa toimitissa	Valtiosopimus, voimassa lain tasoisena
LOS 12 art.	Lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja saada niille asianmukainen painoarvo	Valtiosopimus
Yleiskommentti 14 (2013)	Lapsen etu on aineellinen oikeus, tulkintaperiaate ja menettelysääntö; arviointi ja määrittäminen erotetaan; perusteluista on käytävä ilmi, miten etu punnittiin	Komitean tulkintaohje
Yleiskommentti 12 (2009)	Lasten näkemysten on vaikutettava, ja lapsille on kerrottava, miten niitä painotettiin	Komitean tulkintaohje
Yleiskommentti 5 (2003)	Lapsivaikutusten ennakoarviointi on osa sopimuksen yleisiä täytäntöönpanotoimia	Komitean tulkintaohje
Yleiskommentti 19 (2016)	Julkisia budjetteja ja säästötoimia koskevissa päätöksissä on arvioitava vaikutukset lasten oikeuksiin	Komitean tulkintaohje

Lähde	Mitä edellyttää	Luonne
Espoon valmisteluohje	Ennakoarvioinnin aloittaminen ja mahdollisen laajennetun lapsivaikutusten arvioinnin (työpaja, kysely) suunnittelu ensimmäisenä vaiheena	Kaupungin oma ohje

Taulukko 17. Lapsen edun arvioinnin normikehys. Lyhenteet: CRC = YK:n lapsen oikeuksien sopimus (Convention on the Rights of the Child), C = sopimuksen valvontaelin eli lapsen oikeuksien komitea (Committee), GC = komitean yleiskommentti (General Comment); esimerkiksi CRC/C/GC/14 on lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14. Keskeiset kohdat: GC 5 (CRC/GC/2003/5) kohdat 45–47; GC 12 (CRC/C/GC/12) kohdat 28, 45 ja 134; GC 14 (CRC/C/GC/14) kohdat 6, 46–47, 87 ja 97; GC 19 (CRC/C/GC/19) kohdat 45–47, 52, 69, 71 ja 73. PoL 3 a § on lain 245/2025 mukaisessa sanamuodossa (voimaan 1.8.2025).

10.3 Mitä komitean yleiskommentit edellyttävät

Taulukossa erotetaan tarkoituksella lain vaatimus, komitean tulkintaohje ja kaupungin oma ohje. Yleiskommentit eivät ole itsenäisesti velvoittavia säädöksiä, vaan YK:n lapsen oikeuksien komitean arvovaltaisia tulkintaohjeita sopimuksen soveltamisesta. Niiden avulla voidaan arvioida, miten sopimuksen velvoitteet ja perusopetuslain 3 a §:n lapsen edun ensisijaisuutta koskeva vaatimus toteutuvat käytännön päätöksenteossa.

Yleiskommentti 14 – lapsen etu. Komitean mukaan lapsen etu on samanaikaisesti aineellinen oikeus, tulkintaperiaate ja menettelysääntö. Lapsen edun *arviointi* (mitä lapsen etu tässä tilanteessa on) ja *määrittäminen* (miten se punnitaan muihin intresseihin) ovat erillisiä vaiheita. Päätöksen perusteluista on käytävä ilmi, mitä lapsen etuna pidettiin, mihin arvio perustui ja miten sitä punnittiin muihin näkökohtiin nähden. Ensisijaisuus ei tarkoita, että lapsen etu automaattisesti syrjäyttäisi kaikki muut näkökohdat, mutta sille on annettava suuri paino, ja jos se väistyy, syy on perusteltava.

Yleiskommentti 12 – oikeus tulla kuulluksi. Lapsen näkemys ei ole vain kuultava, vaan sille on annettava asianmukainen painoarvo. Lapsille on myös kerrottava, miten heidän näkemyksensä vaikuttivat. Kuuleminen sen jälkeen, kun päätöslinja on jo lukittu, ei ole osallistumista vaan tiedottamista.

Yleiskommentti 5 – yleiset täytäntöönpanotoimet. Lapsivaikutusten ennakoarviointi on osa sitä, miten julkinen valta toteuttaa sopimusta. Arvioinnin on oltava ennakkollinen, eli se on tehtävä ennen kuin ratkaisu on valittu.

Yleiskommentti 19 – julkiset budjetit. Komitea ei pidä säästöjä lasten oikeuksien vastaisina. Se edellyttää, että lapsiin kohdistuvien budjetti- ja säästöpäätösten vaikutukset arvioidaan ennen päätöstä ja että valittu ratkaisu on perusteltu. Tämä arvio ei väitä, että talouden tasapainottaminen olisi lasten oikeuksien vastaista. Se toteaa, että tasapainottamisohjelma tekee lapsivaikutusten huolellisesta arvioinnista entistä tärkeämpää, ei vähemmän tärkeää.

Kansallinen tilannekuva. Karvin arvioinnin mukaan lähes 45 prosenttia kunnista ei ollut tehnyt lapsivaikutusten arviointia palvelujaan suunnitellessaan tai kehittäessään. Kunnat pitivät lapsen etua tärkeänä, mutta arvioivat kouluverkkomuutosten vaikutuksia harvoin. Karvi suositti myös nuorisovaltuustojen roolin vahvistamista kouluverkkomuutoksissa. [Karvi 29:2022] Lahnuksen valmistelu ei siis ole poikkeus. Se on esimerkki yleisestä ongelmasta, jonka korjaaminen on kaupungin omissa käsissä.

10.4 Millainen on laadukas lapsivaikutusten arviointi

Komitean yleiskommenttien, kansallisen lainsäädännön ja hyvän arviointikäytännön perusteella laadukkaalla lapsivaikutusten arvioinnilla on yhdeksän tuntomerkkiä. Taulukossa 18 erotetaan, mikä niistä on oikeudellinen vaatimus ja mikä hyvän käytännön suositus, ja miten Lahnuksen vuoden 2026 valmistelu niitä käytettävissä olevan aineiston perusteella vastaa.

Kriteeri	Mitä tarkoittaa	Perusta	Lahnus 2026 (käytettävissä oleva aineisto)
1 Ennakollinen	Tehdään ennen kuin ratkaisu on valittu, ei sen perusteluksi	GC 5, GC 14; Espoon ohje	Johtopäätökset kirjoitettu ennen lausuntoja; laajennettua arviointia ei dokumentoitu
2 Systemaattinen ja dokumentoitu	Vaikutukset tunnistetaan jäsennellysti ja kirjataan	HL 31 §; hyvä käytäntö	Koulumatkat huolellisesti; kustannukset, liikenneturvallisuus ja väistö puuttuvat
3 Näyttöön perustuva	Johtopäätökset perustuvat kohdekohtaiseen tietoon ja tutkimukseen	GC 14; hyvä käytäntö	Pedagoginen johtopäätös yleisestä luettelosta; kaupungin kyselyjä ei käytetty
4 Vaihtoehtoja vertaileva	Nollavaihtoehto ja toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot; vähintään kaksi tai kolme on hyvä laadullinen tavoite	GC 14; hyvä käytäntö (LOS ei määrittää lukumäärää)	"Päättyy" vs. "jatkuu nykyisellään"; korjausvaihtoehdot, väistö ja mitoitettu ratkaisu puuttuvat
5 Monialainen	Sivistystoimi, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelut, opiskeluhoito, rakennusterveys, liikenne, kaavoitus ja talous yhdessä	GC 14 (mahdollisuuksien mukaan); hyvä käytäntö	Osin: luonnoksen 2 mukaan hyvinvointialueen edustajat mukana; muuten toimialan viranhaltijat
6 Lapsia osallistava	Lapset ovat mukana vaikutusten tunnistamisessa, ei vain kuultavina päätöksestä	PL 6 §; LOS 12; GC 12	Lausunnot pyydetty; laajempaa osallistamista ei dokumentoitu
7 Lapsen edun määrittävä	Lapsen etu arvioidaan, määritetään ja punnitaan muihin intresseihin	PoL 3 a §; LOS 3; GC 14	Ilmaus "lapsen etu" ei esiinny luonnoksessa
8 Perusteltu ja jäljitettävä	Päätöksestä käy ilmi punninta ja lasten näkemysten vaikutus	HL 45 §; GC 14; GC 12	Ei arvioitavissa ennen päätösesitystä
9 Seurattava	Vaikutuksia seurataan ja haittoja ehkäistään päätöksen jälkeen	GC 14; hyvä käytäntö	Seurantaa ei kuvattu

Taulukko 18. Laadukkaan lapsivaikutusten arvioinnin kriteerit ja Lahnuksen valmistelun tila.

Kuvio 9. Laadukkaan lapsivaikutusten arvioinnin prosessi. Vaiheet 1–6 kuuluvat ennen päätöstä, vaiheet 7–9 päätökseen ja sen jälkeen.

10.5 Espoon oma taso: vuosi 2024, vuosi 2026 ja kaupungin ohje

Lapsivaikutusten arvioinnin laatua ei tässä mitata ulkopuolisella normilla, vaan Espoon omalla ohjeella ja kaupungin omalla vuoden 2024 arvioinnilla Lahnuksesta.

Kriteeri	Espoon oma ohje	LAVA 2024	LAVA 2026 (luonnokset)
Ennakkollisuus	Arvioinnin aloittaminen ja laajennetun arvioinnin suunnittelu ensimmäisenä vaiheena [VO]	Tehty ennen lautakuntaa	Johtopäätökset ennen lausuntoja; laajennettua arviointia ei dokumentoitu
Systemaattisuus	Vaikutukset oppilaisiin, henkilöstöön, tiloihin ja kustannuksiin [VO]	Kustannusluvut mukana	Ei yhtään kustannuslukua
Monialaisuus	–	Koulujen johtajat, opetuksen tuen päällikkö, Tilapalvelut, henkilöstöasiantuntija	Toimialan viranhaltijat; luonnoksen 2 mukaan myös hyvinvointialueen edustajat
Vaihtoehtojen vertailu	Vaihtoehtojen tarkastelu osana ennakoarviointia [VO]	Nykytila + kaksi vaihtoehtoa	"Päättyy" ja "jatkuu nykyisellään"
Lasten näkemykset	–	Kymmenen oppilaan kommentit kirjattu arviointiin	Ei yhtään lasten näkemystä luonnoksen tekstissä
Lapsen etu	Säädösluettelossa ei PoL 3 a §:ää eikä lapsen etua [VO]	–	Ilmausta ei esiinny

Taulukko 19. Lapsivaikutusten arvioinnin laatu: Espoon oma ohje, vuosi 2024 ja vuosi 2026.

Arvioijan kanta: Monialaisuus on luonnoksen 2 mukaan toteutunut osin, ja se kirjataan kaupungin ansioksi; samoin koulumatkojen analyysi on hyvä. Muilta osin vuoden 2026 valmistelu jää käytettävissä olevan aineiston perusteella sen tason alle, jonka Espoo on itse Lahnuksessa vuonna 2024 osoittanut mahdolliseksi ja jonka sen oma ohje edellyttää. Arvio ei siis kysy, onko Espoo tehnyt arvioinnin ulkopuolisen mallin mukaan, vaan **täyttääkö vuoden 2026 valmistelu kaupungin oman tason.**

10.6 Vaihtoehtovertilu

Arviointiluonnos vertaa lakkauttamista vaihtoehtoon *"toiminta jatkuu nykyisellään"*. Kaupunki itse toteaa, ettei nykytilassa jatkaminen ole mahdollista [KJ100 s. 8; W6.10]. Silloin luonnos vertaa lakkauttamista vaihtoehtoon, jota kukaan ei esitä. Lasten arki eroaa ratkaisevasti sen mukaan, tehdäänkö elinkaarta jatkava korjaus, peruskorjaus väistöineen, rakennetaanko tarpeeseen mitoitettu uusi koulu vai siirrytäänkö Kalajärvelle. Luonnos ei mainitse väistöä kertaakaan. [LAVA26] **Kun arvioinnista puuttuu se vaihtoehto, joka on kaupungin omalla tavoitetasolla mitattuna alustavasti ainoa tavoitteen alittava pitkäikäinen ratkaisu, arviointi ei arvioi sitä päätösavaruutta, joka tosiasiaassa on olemassa.**

Oppimisympäristö, hyvinvointi ja tuen tarve. Oppimisympäristön muutosta arvioitaessa on tarkasteltava myös lapsen sosiaalisen ympäristön muutosta: vertaisryhmien kokoa ja jatkuvuutta, turvallisten aikuissuhteiden säilymistä, arjen ennakoitavuutta sekä mahdollista sosiaalista ja aistikuormitusta. Koulun koko ei sellaisenaan osoita myönteistä tai kielteistä vaikutusta lapsen hyvinvointiin.

Suurempaan kouluun siirtymistä perustellaan usein oppimisen tuen ja opiskeluhuollon palvelujen laajemmalla saatavuudella. Palvelujen määrä, henkilöstöresurssit tai asiantuntijoiden läsnäolo eivät kuitenkaan yksin kerro lasten hyvinvoinnista eivätkä tuen tosiasiallisesta riittävydestä, oikea-aikaisuudesta tai vaikuttavuudesta. Ne eivät myöskään kerro, missä määrin kouluympäristö ehkäisee tuen tarpeen syntyä. Arvioijan aiemmissa palveluverkkoarvioinneissa on tehty havaintoja siitä, että tuen tarve on kasvanut nimenomaan suuremmissa kouluyksiköissä; yleistä syy-yhteyttä koulun koon ja tuen tarpeen välillä ei kuitenkaan ole osoitettu, ja kasvu voi johtua myös tarpeiden paremmasta tunnistamisesta tai oppilasrakenteesta. Toisaalta suurempi yksikkö voi tarjota yksittäiselle lapselle palveluja ja pedagogisia järjestelyjä, joita pienemmässä koulussa on vaikeampi toteuttaa (ks. myös luku 9.8).

Lapsen edun arvioinnissa ratkaisevaa ei siksi ole se, missä tukipalveluja on määrällisesti enemmän, vaan missä ja millaisin järjestelyin lapsen tarpeisiin voidaan vastata parhaiten, turvallisimmin ja mahdollisimman

ennaltaehkäisevästi. Tuen tarpeen määrän ja tukipalvelujen saatavuuden tarkastelu erillisinä tunnuslukuina ei riitä. Päätöksenteossa on arvioitava myös, missä määrin oppimisympäristö itsessään ehkäisee, vähentää tai mahdollisesti lisää lasten tuen tarvetta.

10.7 Lasten ääni

Lahnuksen oppilaat antoivat lausunnon 18.9.2026. Kaupungin mukaan lausunto laadittiin yhdessä kaikkien oppilaiden kanssa. **Oppilaat haluavat jatkaa Lahnuksessa.** He kuvaavat koulua turvallisena paikkana, jossa ei kiusata, ja nostavat esiin luonnon ja ympäristön. Lakkautus pelottaa heitä: *"Meitä pelottaa"*. Ratkaisu ei heidän mukaansa *"tunnu reilulta"*. [LAUS] Vuonna 2024 oppilaat kertoivat pitävänsä koulun ja pihan ilmapiiristä, ympäröivästä luonnosta ja lyhyemmästä koulumatkasta, ja nämä näkemykset kirjattiin tuolloin arviointiin [LAVA24].

Kalajärven oppilaskunta toivottaa Lahnuksen oppilaat tervetulleiksi ja toteaa tilat riittäviksi. Nuorisovaltuusto ei ottanut kantaa lakkauttamiseen. Se tarkasteli yhdysluokkia, A2-kieltä ja oppilashuoltoa, piti koulumatkaa turvallisena ja esitti, että jos oppilaat joudutaan siirtämään korjauksen ajaksi, selkeintä olisi siirtää heidät pysyvästi. [LAUS]

Nuorisovaltuuston väistöargumentti on lautakunnalle vakuuttavin lakkauttamisen puolesta esitetty perustelu, ja siihen on vastattava. Väistö on määräraikainen järjestely, joka sisältyy molempiin korjausvaihtoehtoihin, ja pysyvä palveluratkaisu on eri kysymys kuin rakennusajan järjestely. Lisäksi tarpeeseen mitoitettussa ratkaisussa väistöä ei välttämättä tarvita, jos se voidaan toteuttaa rinnakkain nykyisen koulun kanssa (luku 5.3).

Yksi ristiriita on syytä todeta. Oppilaiden lausunnossa työrauha mainitaan vahvuutena, kun taas kaupungin oppilaskyselyssä se on heikoin tulos [LAUS; KYS]. Lausunto on yhdessä laadittu tahdonilmaus ja kysely yksilövastausten koonti. Ne mittaavat eri asioita, eikä kumpaakaan pidä hylätä.

10.8 Kalajärven lausunnot: valmius vastaanottaa ei ole puoltamista

Arviointiluonnoksen 2 mukaan *"Kalajärven koulun henkilöstö, oppilaskunta ja johtokunta puoltavat tätä vaihtoehtoa"*, eli lakkauttamista [LAVA26]. Kaupunki vahvisti 28.9.2026, että kirjaus perustuu näiden tahojen lausuntoihin [W28.9]. Lausunnot eivät kuitenkaan puolla lakkauttamista. Kalajärven johtokunta toivottaa oppilaat tervetulleiksi, **jos** lakkautuspäätös tehdään, ja edellyttää resurssien varmistamista etukäteen. Henkilöstö kuvaa kapasiteettia ja palveluja ottamatta kantaa lakkauttamiseen. Oppilaskunta toteaa oppilaat tervetulleiksi ja tilat riittäviksi. [LAUS]

Arvioijan kanta: Valmius vastaanottaa oppilaat ja lakkauttamisen puoltaminen ovat vaikutusarvioinnissa eri asioita. Kyse on luonnoksen kirjauksesta, joka voidaan korjata lopulliseen arviointiin. Se on kuitenkin **korjattava**, koska lausuntojen sisältö on päättäjälle olennainen tieto.

10.9 Vaikutusketjun jäljitettävyys

Lasten kuuleminen ei vielä ole lapsivaikutusten arviointia. Kuuleminen tuottaa näkemyksiä; arviointi tuottaa dokumentoidun ja vaihtoehtoja vertailevan arvion siitä, mitä ratkaisusta lapsille seuraa. **Päätöksen kestävyys ratkeaa sillä, voidaanko lapsen näkemyksen kulku seurata loppuun asti:**

VAIKUTUSKETJU

Lapsen näkemys → tunnistettu vaikutus → vaihtoehtojen vertailu → lapsen edun punninta → päätöksen perustelu

Lasten esiin nostama asia	Tunnistettu vaikutuksena luonnoksessa?	Vertailtu vaihtoehtoittain?	Punnittu?
Turvallisuus ja kiusaamattomuus	Ei jäljitettävissä	Ei	Ei jäljitettävissä
Luonto, piha ja ympäristö	Ei jäljitettävissä	Ei	Ei jäljitettävissä
Lyhyt koulumatka	Kyllä: koulumatka-analyysi [LAVA26]	Vain kahden vaihtoehdon välillä	Ei jäljitettävissä
Pelko ja epävarmuus muutoksesta	Ei jäljitettävissä	Ei	Ei jäljitettävissä
Väistö korjauksen aikana (nuorisovaltuusto)	Ei: väistöä ei mainita [LAVA26]	Ei	Ei

Taulukko 20. Lasten esiin nostamien asioiden jäljitettävyyys käytettävissä olevassa aineistossa.

Arvioinnin käytettävissä olevasta vuoden 2026 aineistosta ei voida vielä jäljittää lasten ja nuorten näkemysten kulkua kuulemisesta vaikutusten arviointiin, vaihtoehtojen punnintaan ja johtopäätökseen. Lopullisen päätösvalmistelun kannalta olennaista ei ole ainoastaan se, onko näkemyksiä pyydetty, vaan myös se, **miten ne on otettu huomioon ja mikä vaikutus niillä on ollut lapsen edun määrittämiseen.**

Kaupungin mukaan aiemmat oppilaiden kommentit ja oppilaskunnan lausunto liitetään syksyn 2026 esityslistan oheismateriaaliin [EV5.10]. Tämä on hyvä. **Liittäminen oheismateriaaliksi ei kuitenkaan vielä ole näkemysten huomioon ottamista.**

MITÄ TÄSTÄ SEURAA

Lapsivaikutusten arviointi on vielä korjattavissa ennen 28.10.2026. Sen pitäisi vertailla todellisia vaihtoehtoja, mukaan lukien tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu, ja näyttää, miten lasten omat näkemykset ovat vaikuttaneet lapsen edun määrittämiseen. Jos tämä ei ole mahdollista ennen päätöstä, se on peruste ehdolliselle päätökselle, ei lopulliselle.

11 Kokonaisarvio: neljän akselin malli

Kun vaihtoehtoja arvioidaan kaikilla ulottuvuuksilla yhtä aikaa, kaksi niistä erottuu varsinaisina pitkän aikavälin vaihtoehtoina: Kalajärvelle siirtyminen (D) ja tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu (C). Niiden välistä järjestystä ei voi tällä aineistolla ratkaista, koska vaihtoehtoa C ei ole selvitetty.

11.1 Neljä akselia – ja miksi lapsen etu ei ole yksi niistä tasavertaisena

Lahnuksen vaihtoehdot arvioidaan neljällä akselilla, jotka nousevat suoraan tämän arvion todistusketjuista.

Kolme akselia ovat rinnakkaisia: **talous, palvelu- ja tilaverkon toimivuus sekä elinvoima ja alueellinen yhdenvertaisuus**. **Neljäs, lapsen etu**, ei ole niiden rinnalla tasavertainen pisteytyskriteeri. Se on **läpileikkaava** oikeudellinen periaate, joka on otettava ensisijaisesti huomioon jokaisella akselilla (perusopetuslaki 3 a §; LOS 3 art.).

Mallista ei saa tulla mekaanista pisteytystä, jossa esimerkiksi taloudellinen hyöty automaattisesti kumoaisi lapsen edun tai jossa puuttuva tieto saisi arvon nolla. Jokainen akseli on itsenäinen: yhden heikkeneminen ei kumoa muita. Samalla kehikolla voidaan arvioida myös **Pohjois-Espoon muut pienet koulut, joten malli ei vanhene Lahnuksen ratkaisun mukana**.

Kuvio 10. Lahnuksen koulun neljän akselin arviointimalli. Lapsen etu on läpileikkaava periaate, joka koskee jokaista akselia.

Akseli	Arviointikysymys	Luku
Lapsen etu (läpileikkaava)	Onko lapsen etu arvioitu todellisten vaihtoehtojen välillä, ovatko lasten näkemykset vaikuttaneet ja onko lasten terveys turvattu siirtymäaikana?	3, 9, 10
Talous	Onko säästö todennettu kaupunkitason nettovaikutuksena, ja onko investointeja verrattu kaupungin omalla tavoitetasolla?	5, 6
Palvelu- ja tilaverkon toimivuus	Onko vastaanottokyky, investointiriski ja ratkaisun palautuvuus arvioitu? Lukitseeko ratkaisu tulevaisuuden vai säilyttääkö se liikkumavaran?	3, 5
Elinvoima ja alueellinen yhdenvertaisuus	Vahvistaako vai heikentääkö ratkaisu maaseutumaisen alueen veto- ja pitovoimaa, yhteisöä ja kaupungin tavoitetta alueiden eriytymisen ehkäisemisestä?	7, 8

Taulukko 21. Neljän akselin arviointikysymykset.

11.2 Vaihtoehdot akseleittain

Taulukossa 22 jokaiseen soluun on kirjattu lyhyt perusteltu arvio ja sen näytön tila: **osoitettu**, **osittain osoitettu** tai **ei arvioitu**. Puuttuva tieto merkitään puuttuvaksi, ei kielteiseksi.

Akseli	A Elinkaarta jatkava	B Peruskorjaus	C Mitoitettu paikallinen	D Kalajärvi
Lapsen etu: terveys	Olenainen sisäilmariski jää. <i>Osoitettu</i>	Lähteet poistetaan; väistö 1,5–2 v. <i>Osoitettu</i>	Uusi rakennus; väistö ehkä vältettävissä. <i>Osittain osoitettu</i>	Uusi rakennus. <i>Osoitettu</i>
Lapsen etu: pedagogiikka ja tuki	Nykyinen malli; johtaminen ratkaisematta. <i>Osittain</i>	Sama. <i>Osittain</i>	Mallin suunnittelu mahdollista (luku 9.9). <i>Ei arvioitu</i>	Suuri yksikkö, enemmän tukea paikan päällä. <i>Osittain</i>
Lapsen etu: lasten näkemykset ja koulumatka	Vastaa näkemyksiä; väistön ajan pidempi matka. <i>Osittain</i>	Sama. <i>Osittain</i>	Vastaa näkemyksiä; matka ennallaan. <i>Ei arvioitu</i>	Ei vastaa Lahnuksen oppilaiden näkemyksiä; matka +700 m. <i>Osoitettu</i>
Talous: investointi vs. tavoite	Alapuolella nimellisesti, kallein per käyttövuosi. <i>Osoitettu</i>	Ylittää n. 45 %. <i>Osoitettu</i>	Alapuolella kaupungin yksikköhinnoin. <i>Osittain osoitettu</i>	Ei investointia. <i>Osoitettu</i>
Talous: nettovaikutus	<i>Ei arvioitu</i>	<i>Ei arvioitu</i>	<i>Ei arvioitu</i>	Syntyy purun jälkeen; määrä avoin. <i>Ei arvioitu</i>
Palvelu- ja tilaverkko	Uusi päätös 10–15 v kuluttua. <i>Osoitettu</i>	Suurin investointiriski. <i>Osoitettu</i>	Siirtokelpoisena pienin lukkiutuminen. <i>Osittain osoitettu</i>	Kapasiteetti riittää; palvelun palauttaminen vaikeaa. <i>Osoitettu</i>
Elinvoima ja yhdenvertaisuus	Paikallinen palvelu säilyy. <i>Ei arvioitu</i>	Sama. <i>Ei arvioitu</i>	Sama. <i>Ei arvioitu</i>	Alueen ainoa lähikoulu poistuu; tilojen muu käyttö päättyy. <i>Ei arvioitu</i>
Kokonaisuus	Heikko: kallis per vuosi, riski jää	Heikko: ylittää kaupungin tavoitetason	Lupaava, selvittämättä	Toteuttamiskelpoinen, nettovaikutus ja lapsen etu osoittamatta

Taulukko 22. Vaihtoehtojen kokonaisarvio neljällä akselilla. Nollavaihtoehto ei ole kestävä pitkän aikavälin ratkaisu, ja se on jätetty taulukosta pois.

11.3 Mitä kokonaisarvio kertoo

Kaksi vaihtoehtoa karsiutuu. Elinkaarta jatkava korjaus jättää kaupungin oman arvion mukaan olennaisen sisäilmariskin ja on käyttövuotta kohden laskettuna vaihtoehtoista kallein. Peruskorjaus ylittää kaupungin ilmoittaman tavoitetason ja sisältää suurimman investointiriskin. Tässä arvio on samaa mieltä kaupungin kanssa. Molemmat säilytetään vertailussa, jotta päätöksen vaihtoehtohistoria ja kustannukset näkyvät.

Kaksi vaihtoehtoa jää. Kalajärvelle siirtyminen on toteuttamiskelpoinen, ei vaadi investointia ja on toteutukseltaan yksinkertaisin. Sen nettovaikutus on kuitenkin osoittamatta, se ei vastaa Lahnuksen oppilaiden omia näkemyksiä, sen alueellisia vaikutuksia ei ole arvioitu, ja paikallisen palvelun palauttaminen myöhemmin olisi vaikeaa. **Tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu** asettuu alustavan tarkastelun perusteella kaupungin tavoitetason alapuolelle, säilyttää paikallisen palvelun ja liikkumavaran ja voi välttää väistön. Sitä ei kuitenkaan ole selvitetty, ja sen toteuttaminen edellyttää investointipäätöstä, hankintaa ja aikaa.

Näiden kahden välistä järjestystä ei voi ratkaista ilman selvitystä vaihtoehdosta C. Tämä on arvion keskeinen johtopäätös. Arvio ei väitä, että C olisi parempi kuin D. Se toteaa, ettei kumpaakaan voida osoittaa paremmaksi, **ennen kuin molemmat on selvitetty samoilla perusteilla.**

12 Asiantuntijan suositus: Pohjois-Espoon kestävä elinvoimapolku

Lapsen edusta ja todellisista vaihtoehtoista lähtevä kouluratkaisu

SUOSITUSTEN LAATIJA

Seuraavat suositukset ovat tämän riippumattoman arvioinnin laatijan, Kari Lehtolan, asiantuntijasuosituksia. Ne perustuvat tässä raportissa analysoituun kaupungin aineistoon, sovellettavaan lainsäädäntöön sekä tutkimus- ja kokemustietoon. Ne eivät ole kaupungin päätöksiä, vaan perusteltu näkemys siitä, miten Espoo voi ratkaista tilanteen kestävästi.

12.1 Asiantuntijan kokonaisarvio

Lahnuksen koulun tulevaisuutta ei tule ratkaista yksinomaan nykyisen rakennuksen teknisen käyttöiän tai Kalajärven koulun vastaanottokapasiteetin perusteella. Rakennuksen korjaustarve on todellinen, ja kaupungilla on perusteltu velvollisuus huolehtia opetustilojen terveellisyydestä ja taloudellisesti kestävästä palveluverkosta. Näistä lähtökohdista ei kuitenkaan seuraa, että paikallinen koulupalvelu olisi lopetettava.

Päätöksenteon keskeinen puute on, ettei kaupunki ole selvittänyt yhteismitallisesti tarpeeseen mitoitettua paikallista kouluratkaisua, vaikka sellainen vastaisi suoraan kaupungin omiin investointikustannuksia ja pitkäaikaisia riskejä koskeviin huoliin. Espoon ei tule tehdä vaikeasti peruttavaa päätöstä paikallisen koulupalvelun lopettamisesta ennen kuin tämä vaihtoehto on selvitetty ja sen taloudellisia, pedagogisia, lapsiin kohdistuvia ja alueellisia vaikutuksia on verrattu Kalajärvelle siirtymiseen.

Kestävä ratkaisu ei synny siitä, että päättäjille osoitetaan, miksi nykyisessä rakennuksessa ei voida jatkaa. Se syntyy siitä, että **osoitetaan, mikä tulevaisuuden järjestämistapa palvelee parhaiten lapsia ja Espoon kokonaisuutta.** Espoo, joka kutsuu itseään **lasten ja nuorten pääkaupungiksi**, voi näyttää tässä esimerkkiä: **päätös tehdään vasta, kun todelliset vaihtoehdot on punnittu lapsen edun ensisijaisuuden periaatteen mukaisesti.**

12.2 Kahdeksan suositusta

1

Erota rakennus ja palvelu – päättä palvelusta vasta, kun todelliset vaihtoehdot on selvitetty.

Rakennuksesta luopuminen ja koulupalvelusta luopuminen ovat kaksi eri päätöstä, jotka kuuluvat eri toimielimille. Kaupungin näyttö riittää ensimmäisen vakavaan harkintaan, mutta ei toiseen. Lautakunnan ei tule tehdä lopullista päätöstä paikallisen opetuksen lopettamisesta ennen kuin tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu on selvitetty.

2

Mitoita koulu tarpeeseen ja mittaa kaikki vaihtoehdot kaupungin omalla tavoitetasolla.

Kaupungin oma noin 42 000 euron tavoite oppilaspaikkaa kohden on otettava kaikkien vaihtoehtojen yhteiseksi mittariksi. Tarveselvityksen lähtökohtana on Lahnuksen todellinen ja ennustettu oppilasmäärä, noin 60–100 oppilasta, eikä nykyisen rakennuksen tilaohjelma.

3

Selvitä siirrettävyys investointiriskin hallintakeinona – ennen kuin palvelu suljetaan.

Tilapalvelujen huoli investoinnin vajaakäytöstä on perusteltu. Siihen voi vastata kahdella tavalla: lopettamalla palvelun tai valitsemalla ratkaisun, joka voidaan tarvittaessa siirtää muualle palveluverkkoon. Jälkimmäinen säilyttää liikkumavaran molempiin suuntiin, ja kaupunki on itse käyttänyt sitä Aarnivalkeassa, Niipperissä ja Jupperissa.

4

Laske todellinen nettovaikutus – ei sisäistä vuokraa.

Päätösaineistossa on esitettävä kaupunkitason nettovaikutus: mitkä menot poistuvat, mitkä siirtyvät, mitkä syntyvät uudelleen ja milloin. Pääoma- ja ylläpitovuokra on erotettava, purun ajankohta esitettävä, eikä investointia ja sitä kattavaa vuokraa saa laskea yhteen.

5

Suojaa lapset nyt – terveysriskin arviointi heti.

Rakennuksen terveydellistä tilannetta ei tule jättää palveluverkkopäätöksen varaan. Ajantasainen terveysriskin arviointi ja tarvittavat väliaikaiset suojaavat toimet on tehtävä viipymättä. Jos arvio sitä edellyttää, opetus järjestetään väliaikaisesti muualla, kunnes terveelliset tilat ovat käytettävissä. Väistö ei ole pysyvä palveluratkaisu.

6

Tee lapsivaikutusten arviointi ennen ratkaisua – todellisilla vaihtoehtoilla ja lasten äänellä.

Lapsivaikutusten arviointi on täydennettävä vertailemaan kaikkia todellisia vaihtoehtoja, mukaan lukien tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu ja väistön vaikutukset. Siitä on käytävä ilmi, miten lasten omat näkemykset vaikuttivat lapsen edun määrittämiseen, ja lausuntojen sisältö on kuvattava oikein. Arviointi tehdään monialaisesti yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

7

Valmistele Lahnuksen tavoitteellisen yhdysluokkakoulun toimintamalli.

Jos opetus jatkuu, sille suunnitellaan pedagoginen malli: kolme kahden vuosiluokan yhdysluokkaa, laaja-alainen erityisopetus ja samanaikaisopetus, rakenteellisesti ratkaistu johtaminen, kumppanuus Kalajärven kanssa, opiskeluhuollon sovittu läsnäolo ja kyselyihin perustuva kehittämissuunnitelma (luku 9.9).

8

Arvioi myös se, mitä voidaan menettää.

Pohjois-Espoon maaseutumaisen alueen veto- ja pitovoima, yhteisö, koulun tilojen muu käyttö ja palveluverkon palautuvuus on arvioitava osana päätöstä. Espoo-tarinan tavoite alueiden haitallisen eriytymisen vähentämisestä edellyttää, että kriteerin "koulun koko" alueellinen vaikutus tunnistetaan. Pohjois-Espoon pienille kouluille laaditaan yhteiset, etukäteen julkiset arviointikriteerit.

12.3 Ehdollinen jatkopäätös: malli lautakunnalle

Pelkkä päätös "opetus jatkuu" ei riitä. Kaupungin mukaan korjaaminen ei ole investointilistalla eikä sille ole rahoitusta [EV5.10]. Määrittelemätön jatkopäätös voisi jättää lapset ja henkilöstön nykyiseen rakennukseen ilman aikataulua. Siksi suositus on muotoiltu ehdolliseksi jatkopäätökseksi, joka katkaisee luvussa 4.3 kuvatun kehän.

MALLI PÄÄTÖSEHDOTUKSEKSI

1. Lahnuksen alueen perusopetuksen järjestämistä jatketaan voimassa olevan palveluratkaisun pohjalta, kunnes tarpeeseen mitoitettun paikallisen ratkaisun ja Kalajärvelle siirtymisen yhteismitallinen vertailu on käsitelty ja toimivaltainen toimielin on tehnyt sen perusteella uuden päätöksen. Jatkaminen ei sido kaupunkia mihinkään investointiin ennen vertailua.
2. Tarpeeseen mitoitettun paikallisen kouluratkaisun tarveselvitys ja yhteismitallinen vaihtoehtovertilu saatetaan toimivaltaisen toimielimen käsiteltäväksi viimeistään 31.3.2027, ellei selvityksen edellyttämästä pidemmästä aikataulusta tehdä erikseen perusteltua päätöstä. Vertailuun sisällytetään vähintään tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu (pysyvä ja siirtokelpoisena), Kalajärvelle siirtyminen, elinkaarta jatkava korjaus lämmitysmuutoksineen ja peruskorjaus. Kaikki vaihtoehdot arvioidaan samoilla taloudellisilla, pedagogisilla, lapsen etuun, terveellisyyteen, toteutusaikaan ja alueellisiin vaikutuksiin liittyvillä perusteilla. Taloudellisina kriteereinä ovat kaupungin 42 000 €/oppilaspaikka -tavoite, investointiriski ja siirrettävyys sekä kaupunkitason nettovaikutus, jossa pääoma- ja ylläpito vuokra erotetaan.
3. Rakennuksesta tehdään ajantasainen terveystarve arviointi viipymättä. Jos ympäristöterveyden ja Tilapalvelujen arvio sitä edellyttää, opetus järjestetään väliaikaisesti muualla, kunnes terveelliset tilat ovat käytettävissä. Opetuksen terveelliset ja turvalliset olosuhteet turvataan koko selvityksen ja mahdollisen toteutuksen ajan, myös siinä tapauksessa, että paikallinen ratkaisu osoittautuu toteuttamiskelpoiseksi mutta ei valmistu 1.8.2027 mennessä.
4. Lapsivaikutusten arviointi täydennetään vertailemaan kaikkia todellisia vaihtoehtoja, ja siitä on käytävä ilmi, miten lasten näkemykset ovat vaikuttaneet lapsen edun määrittämiseen.
5. Samassa yhteydessä suunnitellaan Lahnuksen johtamisjärjestely sekä pienen koulun tuen ja yhdysluokkapedagogiikan malli.
6. Jos tarveselvitys osoittaa, ettei tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu ole kustannuksiltaan tai toteutettavuudeltaan kestävä, asia tuodaan uudelleen lautakunnan päätettäväksi.

Kohta 6 on tarkoituksellinen. Se tekee mallista reilun molempiin suuntiin: jos selvitys ei tue paikallista ratkaisua, Kalajärvelle siirtyminen on perusteltu, ja päätös voidaan tehdä tiedolla.

12.4 Perusteluvollisuus

Päätöksessä ei riitä toteamus, että lapsivaikutukset on huomioitu. Päätöksen perusteluista on oltava **jäljitettävissä, mitkä lasten edut tunnistettiin, mitä lapset itse ilmaisivat ja miten se vaikutti, mitkä vaihtoehdot arvioitiin, mitä myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia kussakin todettiin, mikä vaihtoehto arvioitiin lapsen edun kannalta parhaaksi ja – jos jokin muu intressi syrjäytti sen – mikä intressi, millä perusteella ja millä painolla.** Lisäksi on kerrottava, **miten haittoja ehkäistään ja miten vaikutuksia seurataan.**

Taso	Mitä edellyttää	Lähde
Lain vaatimus	Lapsen edun ensisijaisuus suunnittelussa ja päätöksenteossa; asian riittävä selvittäminen; ratkaisuun vaikuttaneiden seikkojen ja selvitysten ilmoittaminen perusteluissa	PoL 3 a §; HL 31 ja 45 §
Hyvän valmistelun vaatimus	Todellisten vaihtoehtojen vertailu; lasten näkemysten vaikutuksen näyttäminen; nettovaikutuslaskelma	GC 12 ja 14; Espoon valmisteluohje
Muutoksenhakuriskiä lisäävä puute	Jos päätös perustuu vertailuun, josta todellinen vaihtoehto puuttuu, tai jos lapsen edun punninta ei käy ilmi perusteluista, selvittämis- ja perusteluvollisuuden täyttyminen voidaan riitauttaa	HL 31 ja 45 §; KuntaL 134 § (oikaisuvaatimus) ja 135 §

Taulukko 23. Perusteluvollisuuden kolme tasoa.

Tämä arvio ei väitä, että päätös olisi lainvastainen. Päätöstä ei ole vielä tehty. Arvio toteaa, mitkä puutteet lisääisivät muutoksenhakuriskiä, jos niitä ei korjata ennen päätöstä. Puutteet ovat korjattavissa, ja niiden korjaaminen tekee päätöksestä kestävämmän riippumatta siitä, mihin lopputulokseen päädytään.

12.5 Mikä tätä suositusta vastaan puhuu

Riippumaton arvio kertoo myös oman suosituksensa heikkoudet.

- **Ikäluokat ovat pieniä.** Vuoden 2026 ensimmäinen luokka on neljä oppilasta, ja yhdeksästä koulutulokkaasta neljä valitsi Kalajärven. Kaupungin ennuste ei sisällä kasvua.
- **Kalajärvellä on tilaa,** ja siirto on toteutukseltaan yksinkertainen.
- **Vaihtoehto C on selvittämätön.** Sen kustannus on johdettu ja markkinatietoon perustuva, ja rinnakkainen rakentaminen on toimittajan arvio. Selvitys, hankinta ja rakentaminen vievät aikaa, jonka aikana lapset ovat nykyisessä rakennuksessa.
- **Elinvoimavaikutuksille ei ole euomäärää.** Ne ovat perusteltuja riskejä, eivät todennettuja menetyksiä.

Suositus pysyy näistä huolimatta, koska mikään niistä ei korvaa puuttuvaa vaihtoehtovertailua, puuttuvaa nettovaikutuslaskelmaa eikä puuttuvaa lapsen edun punnintaa. Suosituksen ehdollinen muoto ottaa nämä heikkoudet huomioon.

12.6 Lopuksi

Tätä arviota ei ole kirjoitettu Lahnuksen koulun puolustukseksi. Se on kirjoitettu sen varmistamiseksi, että 28.10.2026 tehtävä päätös perustuu tietoon, jonka varassa se kestää.

Jos tasapuolinen vaihtoehtovertailu, kaupungin todelliseen nettovaikutukseen perustuva talouslaskelma ja asianmukainen lapsen edun arviointi osoittavat Kalajärvelle siirtymisen kokonaisuutena parhaaksi vaihtoehdoksi, myös tämän riippumattoman arvioinnin johtopäätöksen tulee olla se. Tämänhetkinen aineisto ei vielä osoita sitä.

Lahdessa 12.10.2026

Kari Lehtola

Sivistys ei kumarra – se perustelee.

Kari Lehtola

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti · Tmi Kari Lehtola
kari.sivistys@gmail.com · www.karilehtola.fi · +358 50 357 2772 · Y-tunnus 3450623-7

Päätöksentekijän muistilista

Ennen 28.10.2026 päätöstä päättäjän tulisi voida vastata myöntävästi jokaiseen seuraavista kysymyksistä. Kysymykset on muotoiltu niin, että niitä voi käyttää suoraan kokouksessa. Sarake "Näytön tila" kuvaa tilannetta tämän arvion määräpäivänä 7.10.2026; jos esityslista tai lopullinen lapsivaikutusten arviointi vastaa kysymykseen, tila muuttuu.

#	Kysymys	Näytön tila 7.10.2026	Luku
1	Onko päättäjälle osoitettu, miksi paikallisen koulupalvelun lopettaminen olisi lapsen edun ja kaupungin kokonaisedun kannalta perustellumpaa kuin tarpeeseen mitoitettu uusi paikallinen ratkaisu?	Ei: vaihtoehtoa ei ole selvitetty	5, 11
2	Onko rakennuksesta luopuminen ja koulupalvelusta luopuminen käsitelty erillisinä kysymyksinä?	Ei	4
3	Onko kaikkia vaihtoehtoja mitattu kaupungin omalla 42 000 €/oppilaspaikka -tavoitteella?	Ei	5
4	Onko esitetty kaupunkitason nettovaikutus: mitkä menot poistuvat, milloin ja mitä syntyy tilalle?	Ei: kaupunki vahvistanut, että säästöt syntyvät purun jälkeen	6
5	Onko arvioitu, mitä päätöksellä voidaan menettää: alueen veto- ja pitovoima, yhteisö ja tilojen muu käyttö?	Ei	7, 8
6	Vertaileeko lapsivaikutusten arviointi todellisia vaihtoehtoja eikä vaihtoehtoa "jatkuu nykyisellään"?	Ei luonnoksissa	10
7	Käykö arvioinnista ilmi, miten lasten omat näkemykset vaikuttivat lapsen edun määrittämiseen?	Ei jäljitettävissä	10
8	Onko lausuntojen sisältö kuvattu arvioinnissa oikein?	Ei: Kalajärven lausunnot kuvattu "puoltaviksi"	10
9	Perustuuko pedagoginen johtopäätös Lahnuksen-kohtaiseen näyttöön, kuten kaupungin omiin kyselyihin?	Ei	9
10	Onko rakennuksen terveysriski arvioitu ajantasaisesti, ja miten lapset suojataan ennen päätöksen täytäntöönpanoa?	Ei: kaupungin mukaan ei uusia mittauksia eikä terveysriskin arviointia kuntotutkimuksen (6/2025) jälkeen	3

Taulukko 24. Päätöksentekijän muistilista.

Jos useaan kysymykseen vastaus on edelleen ei, päätöksen tietopohja ei ole valmis lopulliseen ratkaisuun. Silloin ehdollinen jatkopäätös (luku 12.3) on kestävämpi vaihtoehto.

Liite A. Evidenssimatriisi

#	Havainto	Lähde	Luokka	Kenelle edullinen
1	Nykyinen rakennus ei kestä nykytilassa; Tilapalvelut: muutama vuosi	L4; W6.10	K	Kaupungille
2	Kanaali 0,7 Pa ylipaineinen käytävään; kulkeutumismekanismi mitattu	L4	K	Kaupungille
3	Oireilu lisääntynyt, myös oppilailla; kaupungin mukaan ei uusia mittauksia 6/2025 jälkeen	EV5.10; W6.10	K	Kaupungille / neutraali
4	Kohdekohtaista teknistä käyttöikäarviota ei ole	V; W6.10	K	Tilajalle
5	Energiatodistusta ei ole, vaikka päätösasiakirja vetoaa siihen	KJ100; EV5.10	K	Neutraali
6	Peruskorjaus n. 61 000 €/paikka vs. tavoite 42 000 €	KJ100; W6.10	K	Kaupungille (peruskorjausta vastaan)
7	Mitoitettu ratkaisu kaupungin yksikköhinnoin 32 000–37 000 €/paikka	L2; W6.10	J	Tilajalle
8	Markkinatarkistus n. 29 000 €/paikka lämmitys, piha ja purku mukaan lukien	EE	M	Tilajalle
9	Asiakirjoja opetuksen jatkamisesta muuten kuin peruskorjauksena ei ole; vaihtoehdot punnitaan vasta tarveselvityksessä	EV5.10	K	Tilajalle
10	Jaosto edellytti 2.2.2026 elinkaarta jatkavaa vaihtoehtoa; valmistelu totesi sen poissuljetuksi	KJ13; KJ100 s. 3, 8 ja 9	K	Neutraali
11	Jaosto 10.8.2026: koulutoiminta jatkuu; ensin opetuspäätös, sitten rakennus	KJ100	K	Neutraali
12	Elinkaarta jatkavalle korjaukselle kaksi kustannustasoa (1,65 M€ / n. 3 M€)	KJ100; W6.10	K/A	Neutraali
13	Elinkaarta jatkava korjaus ei poistaisi todennäköisiä sisäilmapuutteiden tekijöitä	KJ100 s. 8	K	Kaupungille
14	Korjausvaihtoehdot edellyttävät väistää	AI-D; AI-M	K	Neutraali
15	Oppilasmäärä 98 → 61; koulutulokkaat 9; jakauma 4–4–1	TA; V14; W6.10; W7.10	K	Kaupungille
16	Kaupungin ennuste 60–70 oppilasta 2030-luvulle	LAVA26; TA	K	Neutraali
17	Luvut 6 ja 9 selittyvät aluerajauksella; luvun 10 ero jää selittämättä	W7.10; TA; V14	K/A	Neutraali
18	Kalajärven käyttöaste n. 63 %; kapasiteetti ei este	W6.10; KAAVA	K	Kaupungille
19	Koulumatka pitenee ka. n. 700 m; analyysi huolellinen	AI-D; LAVA26	K	Kaupungille
20	Johtaja vaihtunut toistuvasti; johtamisaika 6 h/vko	TA; LAVA24; TK; HJ; EV5.10	K	Kaupungille
21	Pedagoginen arvio muutettu yleiseksi hallinnon lisäyksellä	EV5.10; TA	K	Tilajalle
22	Kyselyt: kouluarvosana 9,25; vahva turvallisuus ja yhteisöllisyys	KYS	K	Tilajalle
23	Kyselyt: heikoin huoltajatulos terveydenhoitaja 2,18; oppilaiden kokemukset luvussa 9.6, vertailuarvoja ei ole	KYS	K	Kaupungille
24	Kaupunki kytkenyt oppilashuoltovajeen osin sisäilmaan	KaO43; LAVA26	K	Tilajalle
25	Erytisopetusresurssi toteutunut n. 16 h/vko vs. laskennallinen 0,5 pv	LAVA26	K	Tilajalle
26	Tilavuokra 341 322 €; pääoma n. 181 000 €, ylläpito n. 134 000 €	EV5.10; W6.10	K/J	Neutraali

#	Havainto	Lähde	Luokka	Kenelle edullinen
27	Säästöt syntyvät purun jälkeen; ennen purkua kustannukset likimain ennallaan	W6.10	K	Tilajalle
28	Jatkamisen vertailukohdaksi esitetty investointi "sekä vuokra päälle"; vuokran sisältö avoin	EV5.10	K/A	Tilajalle
29	Kaupunkitason nettovaikutusta ei laskettu	Koko aineisto	K	Neutraali
30	Valtionosuus määräytyy ikäluokakohtaisten asukasmäärien mukaan, ei koulujen	OPH	L	Kaupungille (ei VOS-menetystä)
31	Koulun tiloja käyttävät iltapäivätoiminta ja ruotsinkielisen Rödskogin (Röylän) koulun oppilaat	LAVA26; EV5.10	K	Tilajalle
32	Espoo-tarina: lasten ja nuorten pääkaupunki; alueiden eriytyminen vähenee	ET	K	Neutraali
33	LAVA-luonnos vertaa lakkautusta vaihtoehtoon "jatkuu nykyisellään"	LAVA26	K	Tilajalle
34	LAVA-luonnoksessa ei lasten näkemyksiä eikä ilmausta "lapsen etu"	LAVA26	K	Tilajalle
35	Kalajärven lausuntojen kuvaus "puoltavat" ei vastaa lausuntoja	LAVA26; W28.9; LAUS	K	Tilajalle
36	Monialaisuus osin toteutunut (hyvinvointialueen edustajat)	LAVA26	K	Kaupungille
37	Valmisteluohjeen säädösluettelossa ei PoL 3 a §:ää	VO	K	Tilajalle
38	Lahnuksen oppilaat haluavat jatkaa; lakkautus pelottaa	LAUS	T	Tilajalle
39	Nuorisovaltuuston väistöargumentti	LAUS	T	Kaupungille
40	Mitotettu ratkaisu voidaan toimittajan mukaan rakentaa rinnalle	EE	M/A	Tilajalle
41	Korjauksia tehty vuoden 2024 kehotusten jälkeen	KH	K	Kaupungille
42	Karvi: kouluverkkomuutokset eivät automaattisesti tuota säästöä; noin 45 % kunnista ei tehnyt LAVA:a	Karvi 29:2022	L	Neutraali

Taulukko A1. Evidenssimatriisi.

Liite B. Laskentaperusteet ja herkkyystarkastelu

B.1 Investointi oppilaspaikkaa ja oppilasta kohden

Vaihtoehto	Investointi	100 paikkaa	74 oppilasta	61 oppilasta
B Peruskorjaus	6,10 M€	61 000 €	82 400 €	100 000 €
Nykykokoinen uudis	6,15 M€	61 500 €	83 100 €	100 800 €
C1 Mitoitettu, kaupungin yksikköhinnoin	3,24–3,74 M€	32 400–37 400 €	43 800–50 500 €	53 100–61 300 €
C2 Pelkkä hankintahinta	2,30 M€	23 000 €	31 100 €	37 700 €
C2 + maalämpö	2,52 M€	25 200 €	34 100 €	41 300 €
C2 + maalämpö + piha ja purku	2,92 M€	29 200 €	39 500 €	47 900 €
C2 + ilmavesilämpö + piha ja purku	2,86 M€	28 600 €	38 600 €	46 900 €
A Elinkaarta jatkava	2,05–3,0 M€	20 500–30 000 €	27 700–40 500 €	33 600–49 200 €
Kaupungin tavoite		42 000 €		

Taulukko B1. Kaupungin tavoite koskee oppilaspaikkaa, joten pääjakaja on 100 paikkaa.

B.2 Mitoitetun ratkaisun yksikköhinnat

Peruste	Laskenta	Tulos
Kaupungin uudislaskelman rakennuskustannus	5,33 M€ / 1 582 brm ²	n. 3 366 €/brm ²
Kaupungin uudislaskelman kokonaiskustannus	6,15 M€ / 1 582 brm ²	n. 3 888 €/brm ²
Mitoitettu 962 brm ² × 3 366 €		n. 3,24 M€
Mitoitettu 962 brm ² × 3 888 €		n. 3,74 M€
Mitoitus oppilaspaikkaa kohden	962 / 100	9,6 brm ²
Vertailu: Aarnivalkea	3 050 brm ² / 350 paikkaa	8,7 brm ² (ilman liikuntasalia)
Nousu, jolla C1:n yläraja saavuttaa peruskorjauksen	6,10 / 3,74	n. +63 %

Taulukko B2.

B.3 Kustannus käyttövuotta kohden ja annuiteetti

Vaihtoehto	Suoraviivainen €/käyttövuosi	Annuiteetti (3 %)
A Elinkaarta jatkava 2,05–3,0 M€	n. 137 000–300 000 (15 v / 10 v)	n. 172 000–352 000 (15 v / 10 v)
B Peruskorjaus 6,10 M€	n. 122 000 (50 v)	n. 311 000 (30 v)
C1 Mitoitettu 3,24–3,74 M€	n. 65 000–75 000 (50 v)	n. 165 000–191 000 (30 v)
C2 Markkinatarkistus 2,92 M€	n. 58 000 (50 v)	n. 149 000 (30 v)
<i>Vertailu: nykyinen pääomavuokra</i>		<i>n. 181 000</i>

Taulukko B3. Suoraviivainen jako ei sisällä korkoa, ylläpitoa eikä jäännösarvoa. Annuiteetti on havainnollistus; sisäinen vuokra ja todellinen pääomakustannus eivät ole yhteismitallisia.

B.4 Tilavuokran jako. Kaupungin yksikköhinnat (€/m²/kk) × 1 160,5 m² × 12 kk. Koulurakennuksen erät yhteensä 314 846 €; ilmoitettu tilavuokra 341 322 €; erotus 26 476 € (taulukko 10).

B.5 Lahnuksen yhdysluokkamalli. Lukuvuoden 2026–2027 oppilasmäärät [W6.10]: 1. lk 4, 2. lk 10, 3. lk 10, 4. lk 14, 5. lk 9, 6. lk 14. Yhdysluokat: 1.–2. lk 14, 3.–4. lk 24, 5.–6. lk 23; yhteensä 61.

Liite C. Yhdysluokkaopetuksen tutkimusnäyttö

Oppimistulokset. Veenmanin (1995) laajassa synteessissä yhdysluokkien (multigrade) ja vuosiluokkien oppimistulosten mediaaniero oli käytännössä nolla. Tarkoituksellisesti eri-ikäisistä muodostettujen ryhmien (multi-age) ja vuosiluokkien välillä ero oli $-0,03$. Ei-kognitiivisissa, sosiaalisissa ja asenteellisissa tuloksissa ero oli lievästi yhdysluokan eduksi $(+0,10)$. Veenmanin uudelleenanalyysi (1996) vahvisti päätuloksen.

Kritiikki. Mason ja Burns (1996) ovat kritisoineet tulkintaa ja esittäneet, että hallinnollisista syistä muodostetut yhdysluokat ovat opettajalle vaativampia ja että tämä voi joissakin oloissa heikentää tuloksia. Kritiikki on otettava vakavasti. Se ei osoita yhdysluokkaa heikommaksi, mutta se osoittaa, että laatu riippuu opettajan osaamisesta, tuesta ja ryhmärakenteesta.

Opetuksen käytännöt. Suomea ja Itävaltaa vertaileva tutkimus kuvaa yhdysluokkaopetuksen käytäntöjä, kuten eriyttämistä, yhteisiä teemoja ja vuorottelua, ja kiinnittää opetuksen laadun opettajan pedagogiseen osaamiseen ja opetuksen organisointiin (Hyrý-Beihammer & Hascher 2015).

Suomalainen kyläkoulututkimus. Suomalaisessa kyläkoulututkimuksessa on kuvattu vertais- ja mallioppimista, itsenäisen työskentelyn tukemista ja yhteisöllisyyttä yhdysluokkapedagogiikan mahdollisuuksina sekä niihin kohdistettua kritiikkiä (Kalaoja 2010; Peltonen 2010; Korpinen 2010). Nämä kuvaavat pedagogisia mahdollisuuksia, eivät mitattuja vaikutuksia.

Kouluhuvinvointi. Sosiaaliset suhteet ja kokemus kouluun kuulumisesta ovat oppilaan hyvinvoinnin keskeisiä tekijöitä (Konu & Rimpelä 2002).

Johtopäätös. Tutkimus ei kanna kategorista johtopäätöstä kumpaankaan suuntaan. Yhdysluokka ei ole heikompi eikä parempi opetuksen järjestämistapa sinänsä. Sen onnistuminen ratkeaa toteutuksessa.

Liite D. Aineistoloki

Aineisto	Saatu
KJ100 liitteinen; LM; L2, L4, L5; RHS; TK; KaO43; LAVA24	Syyskuu 2026
Asukasillan aineisto ja muistio; henkilöstöinfon muistio	7.–10.9.2026
Vastaukset 7.9. tietopyyntöön (V); oppilas- ja koulutulokastiedot (V14); S17	10.–17.9.2026
LAVA-luonnos 1	17.9.2026
LAVA-luonnos 2, lausunnot 16.–21.9.2026	24.9.2026
Korjaus- ja huoltohistoria (KH)	22.9.2026
Vastaukset täydentäviin tietopyyntöihin (W28.9, KAAVA, EV5.10, W6.10, W7.10)	28.9.–7.10.2026
Huoltaja- ja oppilaskyselyt (KYS)	30.9.2026
Aarnivalkean hankintapäätös ja hankesuunnitelman tiedot (AARNI)	28.9. ja 6.10.2026
Elementit-E Oy:n kirjalliset vastaukset (EE)	1.10., 5.10. ja 7.10.2026
Konserni- ja tilajaosto 2.2.2026 § 13 (KJ13)	Alkuperäinen pöytäkirja

Taulukko D1. Saatu ja käytetty aineisto.

Aineisto	Tilanne
Lopullinen lapsivaikutusten arviointi	Ei valmis arvion määräpäivänä
Kohdekohtainen tekninen käyttöikäarvio	Ei ole
Energiatodistus	Ei ole olemassa
Kaupunkitason nettovaikutuslaskelma	Ei ole
Tarpeeseen mitoitettun ratkaisun selvitys	"Tällaisia dokumentteja ei ole"
Sisäilmamittaukset ja terveysriskin arviointi 6/2025 jälkeen	Kaupungin mukaan ei ole tehty (W6.10)
Elinkaarta jatkavan korjauksen n. 3 M€:n erittely	Ei toimitettu
Purkukustannuksen laskentaperuste	Ei jäljitettävissä
Kyselyjen vertailuarvot	Ei toimitettu
Liikenneturvallisuusarvio	Ei toimitettu

Taulukko D2. Pyydetty, ei saatu tai ei olemassa.

Liite E. Lähteet

Kansallinen lainsäädäntö. Säännösten sanamuoto ja ajantasaisuus on tarkistettu Finlexistä.

- Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 3 mom. ja 22 §
- Perusopetuslaki (628/1998) 3 a § (sellaisena kuin se on muutettuna lailla 245/2025), 6 § ja 20 g §
- Hallintolaki (434/2003) 31 § ja 45 §
- Kuntalaki (410/2015) 134 § ja 135 §
- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), kansalliset kynnysarvot
- Rakentamislaki (751/2023)

Kansainväliset lähteet

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59–60/1991), 3 artiklan 1 kohta ja 12 artikla
- Lapsen oikeuksien komitea: yleiskommentti nro 5 (2003), CRC/GC/2003/5
- Lapsen oikeuksien komitea: yleiskommentti nro 12 (2009), CRC/C/GC/12
- Lapsen oikeuksien komitea: yleiskommentti nro 14 (2013), CRC/C/GC/14
- Lapsen oikeuksien komitea: yleiskommentti nro 19 (2016), CRC/C/GC/19

Kansalliset arvioinnit ja viranomaislähteet

- Räkköläinen, M., Laimi, T., Åkerlund, C., Iivonen, E., Kiilakoski, T., Salminen, J. & Rannanpää, S. Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutuminen kouluverkon muutoksissa ja peruskoulujen lakkautusten vaikutukset alueiden elinvoimaan. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Julkaisut 29:2022 (ISBN 978-952-206-745-6), sis. MDI Public Oy:n tilastollinen tarkastelu (liite 2).
- Opetushallitus: perusopetuksen rahoitusta koskeva aineisto (kunnan peruspalvelujen valtionosuus ja kotikuntakorvaus).
- Espoon kaupunki: Espoo-tarina 2025–2029, kaupunginvaltuusto 20.10.2025.
- Espoon kaupunki: kaupunginhallituksen tila- ja asuntojaosto 24.5.2021 § 37, Niipperin siirtokelpoisen liikuntasalin hankesuunnitelman hyväksyminen.
- Espoon kaupunki: kaupunginhallitus 7.8.2023 § 205, Espoon koulujen ja päiväkotien yhteistoiminnallisen vuokrahankeeseen hankesuunnitelma (Jupperin koulun uudisrakennus).
- Länsiväylä 12.6.2018: Jupperin koulu puretaan – siirtokelpoinen koulu jo ensi vuoden aluksi. YIT: Jupperin työmaatiedote 1, 6.10.2026.
- Espoon kaupunki: kaupunginjohtajan talousarvioesitys 2026.

Tutkimuskirjallisuus

- Hyry-Belhammer, E. K. & Hascher, T. (2015). Multi-grade teaching practices in Austrian and Finnish primary schools. *International Journal of Educational Research*, 74, 104–113.
- Kalaoja, E. (2010). Mitä yhdysluokkaopetuksella tarkoitetaan? Teoksessa E. Korpinen (toim.), *Eläköön kyläkoulu!* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Konu, A. & Rimpelä, M. (2002). Well-being in schools: a conceptual model. *Health Promotion International*, 17(1), 79–87.
- Korpinen, E. (toim.) (2010). *Eläköön kyläkoulu!* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mason, D. A. & Burns, R. B. (1996). "Simply no worse and simply no better" may simply be wrong: A critique of Veenman's conclusion about multigrade classes. *Review of Educational Research*, 66(3), 307–322.
- Peltonen, T. (2010). Yhdysluokkaopetuksen edut – myös esitetty kritiikki. Teoksessa E. Korpinen (toim.), *Eläköön kyläkoulu!*
- Veenman, S. (1995). Cognitive and noncognitive effects of multigrade and multi-age classes: A best-evidence synthesis. *Review of Educational Research*, 65(4), 319–381.
- Veenman, S. (1996). Effects of multigrade and multi-age classes reconsidered. *Review of Educational Research*, 66(3), 323–340.